

ПЛАН РАЗВОЈА ОПШТИНЕ БАБУШНИЦА

ЗА ПЕРИОД ОД 2022. ДО 2029. ГОДИНЕ

СЕПТЕМБАР 2022.

НАЦРТ ПЛАНА РАЗВОЈА ОПШТИНЕ БАБУШНИЦА 2022-2029.

Садржај:

УВОДНА РЕЧ ПРЕДСЕДНИЦЕ ОПШТИНЕ	02
1. КОНТЕКСТ И ПРОЦЕС ИЗРАДЕ ПЛАНА РАЗВОЈА ОПШТИНЕ БАБУШНИЦА ЗА ПЕРИОД 2022-2029.	03
2. ПРЕГЛЕД И АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА	07
2.1. Анализа у области животне средине и инфраструктуре	09
2.2. Анализа у области друштвеног развоја	18
2.3. Анализа у области економског развоја	32
3. SWOT АНАЛИЗА	53
4. ВИЗИЈА РАЗВОЈА ОПШТИНЕ БАБУШНИЦА	49
5. ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉЕВИ РАЗВОЈА И МЕРЕ ЗА ЊИХОВО ДОСТИЗАЊЕ	56
5.1. Циљеви и мере у области животне средине и инфраструктуре	56
5.2. Циљеви и мере у области друштвеног развоја	63
5.3. Циљеви и мере у области економског развоја	69
6. ОКВИР ЗА СПРОВОЂЕЊЕ, ПРАЋЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА, ИЗВЕШТАВАЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ПЛАНА РАЗВОЈА	75
7. ПРИЛОЗИ	78
Прилог 1: Ex-post анализа ефеката	78
Прилог 2: Одлука о приступању изради Плана развоја општине Бабушница и решења о формирању тематских Радних група и Координационог тима за израду Плана развоја општине Бабушница	92
Прилог 3: Извештај о спроведеним консултацијама и извештај о спроведеној јавној расправи о Плану развоја	93
Литература и извори	94
Листа табела и графика	95

УВОДНА РЕЧ ПРЕДСЕДНИЦЕ ОПШТИНЕ

Поштовани суграђани,

Пред Вама је План развоја општине Бабушница за наредни седмогодишњи период, од 2022. до 2029. године.

План развоја општине јесте најважнији документ развојног планирања чијом израдом и усвајањем – касније и спровођењем и праћењем – Општинска управа трасира развојни пут Бабушнице. Базиран је на реалним потребама за подизање животног стандарда и нашој заједничкој визији како желимо да наша општина изгледа, како да функционише и како да увек буде понос својих житеља.

У досадашњем раду, али и у процесу израде документа будућег развоја Бабушнице, препознали смо више посебних одлика наше општине. Уочили смо да је за даљи развој Бабушнице неопходно да негујемо, унапређујемо и на одржив начин користимо природне ресурсе на територији наше општине. У циљу афирмисања и стављања у функцију свих специфичности, које бабушничка општина има, неопходно је паметно коришћење свих расположивих развојних инструмената и покретање свих привредних потенцијала Бабушнице. Али, пре свега, за остварење визије о локалној заједници по мери својих грађана, морамо истаћи важност активирања и укључивања значајних друштвених ресурса којима општина располаже.

Израда овог документа је преузимање одговорности за будућност места у коме живимо. Сагледавање реалне слике садашњости и потреба и могућности за напредовање, основа је стратешког планирања. Веома је значајно укључивање представника цивилног друштва, јавног сектора, предузећа и установа, чије идеје и визије постављају циљеве и дефинишу правце развоја наше општине. План развоја је припремљен на основу релевантних анализа које покривају области животне средине и инфраструктуре, друштвеног и економског развоја, али и на основу спроведеног консултативног процеса. Након вишемесечног заједничког напора локалних институција, установа, представника привреде и грађана, уз стручну подршку удружења ПАЛГО смарт из Београда, на наредним страницама Вам представљамо план који је креиран по највишим стандардима по питању прописаних процедура и методологија, а у складу са Законом о планском систему Републике Србије.

У циљу успешне примене Плана развоја општине Бабушница 2022–2029, позивам све наведене учеснике да дају свој драгоцен допринос обликовању будућности Бабушнице.

Ивана Стојичић, председница општине Бабушница

1. КОНТЕКСТ И ПРОЦЕС ИЗРАДЕ ПЛАНА РАЗВОЈА ОПШТИНЕ БАБУШНИЦА ЗА ПЕРИОД 2022-2029.

ПЛАНСКИ ОСНОВ ЗА ИЗРАДУ ПЛАНА РАЗВОЈА ОПШТИНЕ

Израда плана развоја општине Бабушница за период од 2022. до 2029. године у складу је са обавезама које проистичу из Закона о локалној самоуправи¹, према коме локалне самоуправе планирају, уређују и управљају јавним пословима који су у њиховој надлежности и од интереса за локално становништво. Такође, израда плана развоја општине у складу је и са Законом о планском систему Републике Србије² (усвојеним 2018. године) који детаљније уређује обавезе органа локалне власти у вези са планирањем јавних послова у њиховој надлежности.

При изради плана развоја општине Бабушница аутори су имали у виду и друге прописе о планском систему, посебно две пратеће уредбе: Уредбу о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржају појединачних докумената јавних политика³ и Уредбу о методологији за израду средњорочних планова⁴. Овај пакет прописа о планском систему представља основ за планирање, израду адекватних анализа и формулисање одговарајућих мера за интервенисање у различитим областима локалних јавних политика.

План развоја општине јесте документ развојног планирања највишег реда за чију је припрему, усвајање, спровођење и праћење надлежна јединица локалне самоуправе.

Паралелно са процесом израде плана развоја, неопходно је промишљати о могућностима укрупњавања и интегрисања других планских/стратешких докумената, односно о евентуалној потреби израде нових докумената. Сви ови документи јавних политика, у које сврставамо и средњорочни план, треба да буду у функцији успешне имплементације плана развоја.

Општина Бабушница има надлежност за израду и спровођење плана развоја општине као документа развојног планирања на исти начин као и за просторни план и друге секторске стратегије, локалне акционе планове и програме⁵. У складу са наведеним прописима, развој општине Бабушница током наредног седмогодишњег периода засниваће се на овом планском документу најширеог обухвата и највишег значаја.

¹ „Службени гласник РС“, бр. 129/2007, 83/2014 - др. закон, 101/2016 - др. закон, 47/2018 и 111/2021 - др. закон

² „Службени гласник РС“, бр. 30/2018

³ „Службени гласник РС“, бр. 8/2019

⁴ „Службени гласник РС“, бр. 8/2019

⁵ 1) Просторни план општине Бабушница 2010–2025; 2) Стратегија локалног одрживог економског развоја 2010–2020; 3) Стратешки план развоја социјалне заштите општине Бабушница 2018–2022; 4) Локални акциони план управљања отпадом 2010–2020; 5) Локални акциони план за младе 2017–2021; 6) Програм енергетске ефикасности општине Бабушница 2017–2020; 7) Стратегија развоја спорта општине Бабушница 2016–2018; 8) Локални акциони план за остваривање родне равноправности 2016–2018.

Очекивани ефекти и добити од израде плана развоја:

- Веродостојан пресек стања омогућује сагледавање проблема, потенцијала и капацитета, у односу на које се одређују приоритети за следећи средњорочни, али и дугорочни период;
- План развоја представља кључни аргумент и формално упориште за финансирање појединачних пројеката у Бабушници;
- Адаптиран и иновиран план развоја јесте лична карта и визија општине Бабушнице која служи да се општина пореди и такмичи са другим сличним ЈЛС у региону југоисточне Србије, док је јасни стратешки циљеви позиционирају у оквиру регионалних и прекограницних развојних приоритета;
- Радом на плану развоја уводе се нове развојне парадигме и теме које одговарају на савремене потребе и доприносе промишљању будућности општине Бабушница;
- Видљивост и партципативни карактер процеса израде плана развоја афирмише Општинску управу као савремену, отворену и одговорну;
- План развоја значајно доприноси унапређењу ефикасности рада Општинске управе (боља координација између ресора, унапређени поступци, усаглашени напори) и др.

ОРГАНИЗАЦИЈА ПРОЦЕСА РАДА

Израда плана развоја општине Бабушница била је организована у две кључне фазе. У оквиру **прве фазе** анализирано је стање у свим кључним пољима, оцењен ниво реализације раније постављених развојних приоритета, дефинисани су развојна визија и концепција будућег развоја по областима, односно спроведене су следеће активности:

- Формирање тематских Радних група за израду плана развоја (стручњаци Општинске управе Општине Бабушница, представници јавних предузећа и установа, удружења грађана и привредних субјеката), формирање Координационог тима Општине и ангажовање стручних сарадника окупљених око удружења ПАЛГО смарт из Београда;
- Дефинисање временског хоризонта за спровођење плана развоја;
- Израда методолошког оквира и усвајање програма израде плана развоја општине Бабушница;
- Преглед стања развоја по свим секторима у сврху евалуације степена остварености циљева и приоритета;
- Детаљна анализа стања и оцена развоја општине (SWOT);
- Увид у степен реализације постављених задатака подразумева и потврђивање претходно дефинисаних неспорних циљева, означавање отворених тема и пројеката, препознавање идеја и пројеката које је актуелни контекст дерогирао;
- Преиспитивање и утврђивање нове развојне визије, према кључним областима;
- Израда побројаних елемената и њихово уобличавање у форми преднацрта плана развоја општине Бабушница.

У оквиру **друге фазе** рада на изради плана развоја општине Бабушница, дефинисани су приоритетни циљеви развоја и мере за њихово достизање, односно израђени су циљеви, мери и индикатори у свакој од три кључне области развоја (животна средина и

инфраструктура; друштвени развој; привредни развој). Ову фазу обележиле су следеће активности:

- На основу прве фазе и оцене развојних капацитета, путем различитих консултативних механизама извршена је додатна провера, као и консултације у вези са новим стратешким приоритетима;
- Утврђивање нових средњорочних приоритета у складу са новом развојном парадигмом успешних ЈЛС сличне величине и значаја;
- Евидентирање започетих и планираних европских, националних и регионалних иницијатива и пројеката којима план развоја треба да буде адекватно упориште (уз усклађивање рокова са финансијским циклусима ЕУ фондова и програма);
- Утврђивање приоритетних циљева као основе за допуну секторских циљева развоја општине Бабушница;
- Након утврђивања приоритетних циљева, израда припадајућих мера са јасно утврђеним роком извршења, извором финансирања и носиоцем одговорности за њихову реализацију;
- Дефинисање показатеља (система индикатора) којима ће се пратити успешност у спровођењу приоритетних циљева из плана развоја;
- Одређивање циљева и приоритета и за временски удаљенији стратешки хоризонт, у складу са европским и националним стратегијама одрживог развоја.

Током израде плана развоја општине Бабушница, основни метод рада биле су радионице одржаване у згради општине Бабушница. Након уводних састанака и након основне поделе задужења, радионичарски рад је била форма која је омогућила постизање добре динамике, доношење одлука и постизање компромиса у одређеним областима локалног развоја. Бројне састанке и радионице водили су стручњаци окупљени око удружења ПАЛГО смарт из Београда, уз повремену стручну фасилитацију процеса (на пример приликом израде визије развоја и приликом израде SWOT анализа по областима). Неколико додатних радионица у вези са израдом мера и дефинисањем индикатора одржано је *online* што се такође показало успешном и ефикасном формом рада.

ПРИКУПЉАЊЕ И ПРИПРЕМА ПОДАТАКА

У циљу израде Плана развоја општине Бабушница 2022–2029, први корак у прикупљању података односио се на **стање показатеља развоја општине Бабушница**.

Упитник о стању показатеља развоја општине Бабушница приређен је у складу са нацртом Просторног плана Републике Србије 2021–2035, поступајући по члану 23. Закона о планском систему Републике Србије који указује на то да се приликом израде свих планских докумената мора водити рачуна о њиховој усклађености са Планом развоја, Просторним планом Републике Србије, Инвестиционим планом и другим планским документима вишег и једнаког значаја.

Приликом израде Плана развоја општине Бабушница води се рачуна о његовој усклађености са планским документима донетим на републичком нивоу, те су за приказ друштвеног и економског развоја и стања у области животне средине и инфраструктуре, у складу са чланом 3. Уредбе о обавезним елементима плана развоја аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе, коришћени показатељи развоја из нацрта Просторног

плана Републике Србије 2021–2035. који је у току израде овог плана био у процедури доношења.

Упитници су креирани на основу описа датих показатеља из нацрта Просторног плана Републике Србије 2021–2035. Описи показатеља (укупно 58) су били саставни део упутства припремљеног за Радне групе и представљени су кроз шест докумената формата .docx, по групама/областима показатеља. Радна група за животну средину и комуналне делатности, Радна група за друштвени развој и Радна група за економски развој дигитално су попуњавале (описно или нумерички) сваки показатељ у оквиру припремљених упитника.

Треба напоменути да су извори података били разноврсни – из статистичких извора, прибављени од стране општинских органа и предузећа, приватног и цивилног сектора. У појединим ситуацијама, подаци су се базирали на процени и искуству.

Наредни корак у прикупљању података односио се на **оцену степена реализације стратешких приоритета из претходног периода**.

Општина Бабушница је у претходном периоду донела низ стратешких докумената који опредељују различите правце развоја општине. То су:

1. Просторни план општине Бабушница 2010–2025;
2. Стратегија локалног одрживог економског развоја 2010–2020;
3. Стратешки план развоја социјалне заштите општине Бабушница 2018–2022;
4. Локални акциони план управљања отпадом 2010–2020;
5. Локални акциони план за младе 2017–2021;
6. Програм енергетске ефикасности општине Бабушница 2017–2020;
7. Стратегија развоја спорта општине Бабушница 2016–2018;
8. Локални акциони план за остваривање родне равноправности 2016–2018. и Локални акциони план за родну равноправност 2021–2024;
9. Стратегија развоја предшколског образовања и васпитања 2021–2026;
10. Програм развоја туризма 2022–2025.

Наведени документи садрже приоритетете развоја општине Бабушница, који у значајној мери представљају основ за опредељивање приоритетних праваца будућег развоја. Из тог разлога било је важно претходно анализирати у којој мери су постављени стратешки приоритети реализовани, односно да ли се од појединих приоритета одустало и уз какво обrazloženje.

Поред наведених докумената, за територију општине Бабушница донети су и плански документи који се односе на шире подручје више општина. То су:

11. Регионални просторни план Топличког, Нишавског и Пиротског управног округа, и
12. Просторни план подручја посебне намене специјалног резервата природе Јерма.

Праћење реализације приоритета РПП Топличког, Нишавског и Пиротског управног округа предмет је посебног документа, Програма имплементације 2016–2020. године, те у овој анализи није посебно приказивано. ППППН специјалног резервата природе Јерма обухвата мали део територије општине Бабушница, те је краћи осврт на овај план дат у оквиру анализе реализације приоритета из Просторног плана општине Бабушница.

Упитници су представљени кроз осам докумената формата .docx, по један за сваки стратешки документ. Као и у случају прве групе упитника, три радне групе (за животну средину и комуналне делатности; за друштвени развој; за економски развој) имале су своја задужења у поступку попуњавања упитника, према израђеним упутствима.

2. ПРЕГЛЕД И АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА

ПОЛОЖАЈ ОПШТИНЕ

Општина Бабушница се налази у саставу Пиротског управног округа⁶ (административни центар град Пирот), у статистичком региону Јужна и источна Србија (највећи град Ниш).

Поред јединица локалне самоуправе из Пиротског округа, територија општине Бабушница се граничи и са општинама из Јабланичког и Нишавског округа, али и са Републиком Бугарском. Бабушница се налази на државном путу ЈВ -39 (Пирот - Бабушница - Власотинце - Лесковац - Лебане - Медвеђа - Приштина - Пећ - државна граница са Црном Гором (границни прелаз Чакор). Бабушница је удаљена 25 km од Пирота, 55 km од Лесковца, 65 km од Ниша и 300 km од Београда.

Основна карактеристика насеља Бабушница је да оно представља гравитациони центар Лужничке котлине, одвојеног географског предела у долини реке Лужнице. Котлина, површине 53.213 ha, оивичена је Сувом планином (1810 m), планином Руј (1706 m) и планином Големи стол (1239 m). Иако има најгушћу хидрографску мрежу међу котлинама источне Србије, Лужничка котлина је водом најсиромашња котлина у источној Србији што је последица геолошког састава и рељефа (њене главне хидролошке карактеристике су епигенетске клисуре, понорнице и крашка врела).⁷

Иако је претежно уоквирена високим брдско-планинским ободом, Лужничка котлина је добро повезана са суседним котлинама – белопаланачком, пиротском и лесковачком котлином, са којима је повезана магистралним путем и регионалним путевима.

Нижи делови котлине са брежуљасто-брдовитим теренима, као и нижи делови долина, имају умерено континенталну климу са јасно израженим свим годишњим добима. Виши делови Суве планине имају обележје субпланинске климе са дугим и хладним зимама, краћим и свежим летима и врло кратким прелазним добима.

ИСТОРИЈА ОПШТИНЕ

Народно стваралаштво бабушничког краја и лужничке котлине богато је и занимљиво. Поред бројних веровања и прича о воденицима код Комаричког вира, усменим предањима преносиле су се и легенде о Марку Краљевићу који је са једног брда толико сило скочио на планину Стол да ју је заравнао и дао јој садашњи карактеристичан изглед.

Са друге стране, бројни материјални докази говоре о томе да је ова област од праисторије била непрекидно настањена. Бројни археолошки налази потврђују постојање античких насеља, римских утврђења, кастела, путева, чак и бањских структура (Звоначка бања) на подручју општине. Најзначајнији локалитети из српског средњовековног периода налазе

⁶ Пиротски управни округ обухвата: Град Пирот (седиште градско насеље Пирот), Општину Белу Паланку (седиште градско насеље Бела Паланка), Општину Бабушницу (седиште градско насеље Бабушница) и Општину Димитровград (седиште градско насеље Димитровград).

⁷ www.wikiwand.com/sr/Лужничка_котлина

се у атарима Радошевца (велико утврђење из прве половине 12. века) и Звонца (остаци утврђења Асаново кале, раније познато под називом Јасенов град). Забележено је више буна против турске управе све до ослобођења овог краја 1878. године.

Након Другог српско-турског рата у коме су 1878. године ослобођени јужни крајеви Србије, извршена је и административна подела ових територија на округе, срезове и општине у циљу њиховог административног изједначавања са Кнежевином Србијом. Иако су у мају 1878. законом успостављени окрузи и срезови (шест округа, 21 срез), након Берлинског конгреса (окончаног 13. јула 1878.) и одлуке о припајању дела територије Бугарској (Цариброд, Трн и Брезник), извршена је нова подела (четири округа, 15 срезова). Пиротски округ је тада обухватао четири среза међу којима и Лужнички срез.

Крајем 19. века, на територији Лужничког среза (данашња територија општине Бабушница) дошло је до повећања броја општина. Тако су на територији овог среза у периоду од 1899. до 1918. године укинуте 24, а основано 29 општина. Најдинамичнији развој у овом периоду, захваљујући јаким изворима и повољном саобраћајно-географском положају, бележи Љуберађа, која 1890. постаје општински центар, 1923. добија статус пијачног места, а 1927. варошице. Развојем занатске и трговинске функције она прераста у економски, тржишни и услужни центар Лужничке области. У лужничком селу Стрелац у општини Бабушница, налази се Црква Успења Пресвете Богородице, подигнута 1838. године. При овој Цркви од 1838. до 1879. године постојала је и школа у којој се под турским јармом образовало укупно 72 свештеника. Ова школа учинила је лужнички округ главним српским црквено-просветним центром у Отоманској империји. Школа у Звонцу је основана 1860, док је од 1878. до 1910. отворено још 18, а потом до 1941. још 24 школе. Прва апотека отворена је 1938. у Бабушници, у којој је, као и у Великом Боњинцу, Љуберађи, Звонцу, Ракити и Студени, започета лекарска пракса.

После Другог светског рата дошло је до извесних територијалних прегруписавања среских општина између суседних среских области, тако да је 1950. године Лужнички срез имао 53 насеља која се и данас налазе у саставу општине Бабушница. Лужнички срез 1960. године постаје општина у саставу Нишког среза. Расформирањем срезова и формирањем међуопштинских регионалних заједница, општина Бабушница улази у састав Нишког региона.

КРЕТАЊЕ БРОЈА СТАНОВНИКА

У историјском раздобљу од 1878. до 1950-их година уочава се релативно уједначен пораст броја становника свих насеља Лужничке котлине. Према попису становништва из 1879. године, највећа насеља су била Црвена Јабука и Стрелац са преко 1000 становника, док је једино насеље са мање од 100 становника била Бабушница. До почетка 20. века готово сва насеља бележе пораст броја становника (Стрелац – 1208, Велико Боњинце – 1114 становника).

Изразити пораст броја становника у свим насељима карактеристичан је за прву половину 20. века, а изазван је природним кретањем становништва. Највећи пораст у првој половини 20. века бележе насеља Доње Крњино и Драгинац која су удвостручила број становника. Љуберађа, као тадашњи центар општине и највећи услужни центар, утроствручује број становника, а насеље Бабушница бележи пет пута више становника него на почетку 20. века.

Након Другог светског рата, у периоду од 1948. до 1953. године, у 26 насеља број становника се увећао, док је у осталим стагнирао или опао. Од тог периода до данас сва насеља Лужнице, осим насеља Бабушница, карактерише рапидно опадање броја

становника. На почетку 21. века у Лужничком крају живи мање становника него након Берлинског конгреса 1878. године.

2.1. АНАЛИЗА У ОБЛАСТИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ИНФРАСТРУКТУРЕ

2.1.1. Природни ресурси

2.1.1.1. Пољопривредно земљиште

Пољопривредно земљиште је један од најзначајних ресурса општине Бабушница. Међутим, како општина Бабушница припада брдско-планинском подручју, бонитетне вредности земљишта су низких категорија. Поред тога, одређене површине пољопривредног земљишта, нарочито оног које је настало крчењем шума, су захваћене ерозијама. Евидентна је и прилична запуштеност пољопривредног земљишта, нарочито у брдским и депопулисаним подручјима, тако да постоји реална опасност да добар део пољопривредног земљишта почне губити своју основну функцију.

Пољопривредно земљиште на територији општине Бабушница заузима 29.533 ha или 55,80% подручја општине.

Коришћено пољопривредно земљиште заузима 8558 ha, и карактерише га значајан удео ливада и пашњака (5334 ha), затим ораница и башти (2656 ha), воћњака (500 ha), винограда (4 ha) и окућница (62 ha).

Приватни сектор располаже са око 85% укупног пољопривредног земљишта.

Пољопривредно земљиште је претежно IV до VII бонитетне класе. У нижим пределима преовлађују ратарске културе и воћњаци, а на средњим висинама су ливаде и пашњаци, на којима је заступљено сточарство.

Пољопривредна газдинства су углавном уситњена а производња је екстензивна. Чести су случајеви напуштања пољопривредне производње, када се пољопривредне површине спонтано мењају и трајно губе својства за примарну пољопривредну производњу.

Не постоје велики системи за наводњавање. Свега 0,3% коришћеног пољопривредног земљишта било је наводњавано у 2012. години. Присутни су углавном системи кап по кап, као и други начини наводњавања на пољопривредним газдинствима, на мањим површинама.

У периоду 2010–2020. извршена је конверзија пољопривредног земљишта у друге намене у површини од око 3 ha.

2.1.1.2. Шумско земљиште, шумарство и ловство

У административним границама општине Бабушница обрасле шуме укупно заузимају 19.819 ha, односно 37,5% територије. Године 2011. под шумом је било 19.334 ha, 485 ha мање него 2019. године.

Обраслог земљишта и државној својини има 7.587 ha, што чини 23,8% укупне површине обрасле шумом. Високе састојине учествују у укупно обраслој површини са око 13%, изданачке са око 50%, вештачке састојине 14%, шикаре и шибљаци са 23%. Најзаступљеније су изданичке шуме букве (87%), а остало су црни бор, цер, смрча, китњак и др.

Државне шуме су подељене у пет газдинских јединица, у којима се врши организован узгој шума, обезбеђује заштита земљишта од ерозије I степена, и врши производња техничког дрвета.

Обраслог земљишта у приватној својини је 12.232 ha, односно 27,6% укупно обраслог шумског подручја. Високе састојине чине 1300 ha (10,8%), изданачке 9609 ha (79,8%), док шикаре, шибљаци и лисничке шуме заузимају 1131 ha (9,4%). По структури преовлађује буква, храст и граб, а од осталих врста багрем, бор и смрча, који се јављају у вештачким састојинама.

Код приватних шума не постоје програми газдовања нити општа основа. Квалитет шума је низак, а газдовање неконтролисано. Шумско земљиште у приватној својини углавном је испарцелисано (до минимума од 0,5 ha). Добрим делом се налази на неприступачном терену, због чега има важну улогу у заштити земљишта од ерозије. Такође, ове шуме користе се за огрев и као дрвна грађа за појединачне потребе.

У периоду 2008–2017, укупне обрасле површине повећане су за око 450 ha, од чега државних шума 340 ha, а приватних 110 ha.

У структури свих шума доминантне су лишћарске врсте дрвећа, мада је евидентно присуство и четинара. И у приватном и у државном власништву преовлађују изданачке шуме, док је учешће високих шума веома мало.

Просечна дрвна маса, по подацима Републичког завода за статистику за 2019. годину, износи 23.691 m³ лишћара и 158 m³ четинара, углавном је чини огревно дрво. Техничко дрво чини 7% масе лишћара и 6% масе четинара.

На подручју општине простире се ловиште Руј, на површини од 14.532 ha, и ловиште Јерма на површини од 38.343 ha. Ловишта нису ограђена и немају организована узгајалишта. На њима обитавају срна, дивља свиња, зец, фазан, польска јаребица, јаребица камењарка и јелен.

2.1.1.3. Воде и водопривредна инфраструктура

Водно земљиште обухвата око 1% територије општине Бабушница, Сви водотокови припадају сливу Јужне Мораве. Део река се најпре улива у реку Нишаву, која се даље улива у Јужну Мораву. Укупно сливно подручје износи 514,2 km.

Река Лужница је највећи водоток на територији општине и једина има сталан ток. Прима већи број притока бујичног карактера, а низводно од изворишта Љуберађе прима најзначајнију леву притоку Мурговицу. Значајни су и водотокови: поток Сабач, Ракитска река, поток Мрморица, Камеловачка река, Тегошица и др.

Подручје општине Бабушница карактерише већи број крашких врела, од којих су најзначајнија врела Љуберађе, распоређена дуж дела тока реке Лужнице, која се истичу по свом капацитету и издашности. Издашност изворишта Љуберађе је постојана и довољна за потребе водоснабдевања општине Бабушница. Издашност изворишта је око 450 l/s, а потребе општине Бабушница износе 40 l/s. Квалитет воде је постојан, осим при обилним падавинама, када се јавља повећана мутноћа воде од дозвољене.

Квалитет воде на подручју општине Бабушница је већим делом у добром стању, и уобичајеним поступцима пречишћавања и дезинфекције вода је доведена до квалитета пијаће воде. У посебно добром стању су мањи планински водотокови који протичу кроз подручја у којима није изражен антропогени утицај. Мање реке које гравитирају ка Лужници, налазе се у стању високог квалитета, најчешће у класама I и II.

Лековита својства поседују термалне воде Звоначке Бање, која се протеже на 670 m надморске висине. Укупна површина локалитета термо-минералног врела Звоначка бања износи 1,73 ha, а температура воде износи 28°C.

Инфраструктурни капацитети водоснабдевања ослањају се на регионални систем водоснабдевања Љуберађа – Ниш, затим на јединствен водоводни систем који захвата воду из изворишта Љуберађа 1, као и на локална изворишта сеоских насеља.

Извориште Љуберађа део је Регионалног система водоснабдевања Љуберађа – Бабушница – Бела Паланка – Ниш, којим газдује ЈКП Наискус Ниш, за потребе водоснабдевања града Ниша. За ово извориште утврђене су зоне санитарне заштите – зона непосредне заштите, ужа и шира зона заштите.

Из Регионалног система, општина Бабушница воду за пиће преузима преко ЈКП „Комуналак“ Бабушница. Систем магистралне и секундарне водоводне мреже је стар и изграђен од азбестно цементних и PVC цеви, а због честих пуцања мреже долази до прекида у водоснабдевању.

Мреже осталих насеља и подручја која су повезана на локална сеоска изворишта, нису одговарајућег капацитета нити квалитета.

Укупна дужина водоводне мреже 2010. године износила је 39 km, а у периоду до 2019. године повећана је на укупно 112 km. На водоводну мрежу у 2010. години било је прикључено 3800 домаћинства, а у 2019. години тај број је повећан на 4085.

Укупна дужина канализационе мреже 2010. године износила је 17 km, а у периоду до 2019. године повећана је на укупно 32 km. Канализациона мрежа постоји само у насељима Бабушница и Љуберађа, док у осталим насељима није изграђена. На канализациону мрежу у 2010. години било је прикључено 1653 домаћинства, а у 2019. години 2205.

2.1.1.4. Обновљиви извори енергије

На подручју општине Бабушница постоје потенцијали коришћења хидроенергије, геотермалне и соларне енергије, енергије ветра и биомасе.

Хидро потенцијал река на територији општине Бабушница је велики и економски привлачен. Катастар МХЕ из 1987. године наводи 13 потенцијалних локација за изградњу МХЕ. Међутим, ови подаци често не одговарају стању на терену, нити разматрају утицај потенцијалних МХЕ на природни екосистем водотокова, те су претходне студије и мерења неопходни за реализацију ових пројектата.

Изграђена је МХЕ „Звонце“, укупне инсталисане снаге 390 kW, коју чине машинска зграда, објекат за захватање воде у кориту Ракитске реке и цевовод. Међутим на решење о употребној дозволи није коначно, уложене су две жалбе, а објекат није у употреби.

Просечна годишња дневна енергија сунчевог зрачења за територију општине Бабушница износи око 4,2 kWh/m² на хоризонталној површини, односно изнад 4,8 kWh/m² на површини окренутој 30° према југу, што представља погодност за коришћење енергије сунца.

Извршена је адаптација помоћног објекта за малу соларну електрану 10kW, монтирањем фотонапонских панела на адаптираној кровној конструкцији на кп.бр. 1230 КО Бабушница. Употребна дозвола издата је 2014. године.

Биомаса се може користити углавном у непосредној близини настанка сировина, с обзиром на велику цену транспорта. План детаљне регулације донет је за к.п.бр. 2677 КО Велико Боњинце, а 2020. године издати су локацијски услови за изградњу, доградњу,

реконструкцију и адаптацију индустриског комплекса – електрана на биомасу, производног капацитета 6,5 MWh електричне енергије и до 2 MWh топлотне енергије. Грађевинска дозвола није прибављена.

Енергија ветра и сунца може бити стављена у функцију на расположивим локацијама, уколико испуњавају услове у складу са прописима.

С обзиром да се обновљива енергија обнавља приближно истом брзином којом се одвија исплатива експлоатација, будућа решења морају бити заснована како на резултатима истраживања квалитета, тако и на провери локација са становишта заштите природних екосистема.

2.1.1.5. Минералне сировине и рударство

На територији општине Бабушница су константоване или само индиковане појаве и лежишта следећих минералних сировина:

- антрацита у реону Раките и источно од Звонца,
- угља у реону Црвене Јабуке, Раков Дола и код Студене,
- графита код Модре Стене,
- бакра код Ваве,
- бентонита у реону Завидинца, Калуђерева, Радошевца, Горњег и Доњег Крњина и Великог и Малог Боњинца,
- барита код Звонца,
- пегматита лискунског типа на Руј планини и долини Ветренске реке,
- кварцита у реону Раките и Звоначке бање,
- туфова код Завидинца, Радошевца, Доњег и Горњег Крњина,
- доломита на Сувој планини и у долини Јерме,
- лидита код Лесковице,
- кварцног песка код Богдановца и Стрижевца,
- грађевинског материјала код Грнчара, Модре Стене и Бабушнице.

На локалитету Звонце – Руј планина врши се истраживање злата и пратећих полиметала, док се на локалитету Раков Дол врши истраживање габра. Експлоатација каменог угља врши се на локалитету Јерма.

Степен искоришћења резерви минералних сировина је низак, а експлоатација се врши у малом обиму.

2.1.2. Заштита животне средине, наслеђа и предела

2.1.2.1. Квалитет животне средине

Општина Бабушница спада у подручја квалитетне животне средине.

Општину карактерише квалитетан и чист ваздух али с обзиром да на територији општине нема великих загађивача, може се закључити да је у погледу квалитета ваздуха ситуација повољна. На територији општине нема мерних места за контролу квалитета ваздуха, те се не може прецизним измереним подацима илустровати квалитет ваздуха. Одређени индустриски капацитети који се налазе у насељу Бабушница имају законску обавезу редовног мониторинга емисије загађујућих материја у ваздух (D-Company, Tigar Tyres).

У зимском периоду највећи проблем представљају индивидуална ложишта у стамбеним објектима, као и стара неефикасна котловска постројења на фосилна горива у насељу Бабушница, која немају системе за смањење емисије загађујућих материја у ваздух.

Подручје општине Бабушница богато је ареалима квалитетне воде за пиће и остале потребе. Резерве воде су велике а крашка изворишта издашна. Квалитет воде је већим делом у добром стању, и уобичајеним поступцима пречишћавања и дезинфекције вода је доведена до квалитета пијаће воде. У посебно добром стању су мањи планински водотокови који противују кроз подручје у коме није изражен антропогени утицај. Мање реке које гравитирају ка највећој реци Лужници налазе се у стању високог квалитета, најчешће у класама I и II.

Међутим, отпадне воде које се без пречишћавања испуштају у реку Лужницу и њене притоке, представљају највећи узрок загађења воде.

Лековита својства поседују термалне воде Звоначке Бање, која се протеже на 670 m надморске висине. Укупна површина локалитета термо-минералног врела Звоначка бања износи 1,73 ha, а температура воде износи 28°C.

Пољопривредне површине које се не обрађују, спонтаним самозасејавањем прерастају у неквалитетно шумско земљиште, или постају подложне ерозији. Ипак, највећи узрок деградације и загађивања земљишта је неконтролисано и неадекватно одлагање комуналног отпада на повременим дивљим депонијама и сметлиштима.

2.1.2.2. Управљање отпадом

Град Пирот и општине Бабушница, Бела Паланка и Димитровград су 2011. године потписали Међупротоколски споразум о регионалној сарадњи по питању управљања чврстим комуналним отпадом, на основу чега је основано ЈКП „Регионална депонија Пирот“, за послове депоновања чврстог комуналног отпада и управљања секундарним сировинама са територија општина оснивача. Од јануара 2013. године почела је са радом регионална депонија „Мунтина падина“ код Пирота, на којој су комунална предузећа Пиротског округа у обавези да одлажу смеће и индустријски отпад, а да истовремено започну са активностима на затварању сметлишта на територији општина.

За ефикасно управљање комуналним отпадом и дефинисање објекта за третман, броја и врста потребних посуда за одлагање, броја возила за транспорт и др, извршена је процена количина чврстог отпада која ће се генерисати у току одређеног временског периода.

Количина чврстог отпада која се организовано сакупља из насеља и одлаже на санитарној депонији у 2015. години износила је 1790 тона, а у 2020. години 2.390 тона. Међутим, и даље је присутно депоновање на несанитарним сметлиштима, што значајно утиче на квалитет животне средине, нарочито воде и земљишта.

Несанитарна депонија комуналног отпада (сметлиште) на територији општине Бабушница налази се на локалитету Крушка, КО Горње Крњино, уз пут Бабушница – Пирот, удаљена 10 km од Бабушнице. Године 2007. урађен је пројекат санације, затварања и рекултивације постојећег сметлишта, а извршена су геотехничка и хидрогеолошка истраживања.

У општини Бабушница не постоји третман отпадних вода пре испуштања у реципијент – реку Лужницу. Године 2012. урађен је Генерални пројекат и претходна студија оправданости сакупљања, одвођења и пречишћавања отпадних вода у насељима општине Бабушница, 2016. године урађен је План детаљне регулације а затим и Пројекат за грађевинску дозволу постројења за пречишћавање отпадних вода општине Бабушница

(КО Драгинац). Насеља су подељена у четири подсистема, и у оквиру њих усвојене су меродавне количине отпадних вода. Укупна меродавна количина отпадних вода у сва четири система износи 5318 m³/d, са средњим дневним протоком 1,3 m³/d.

2.1.2.3. Природно и културно наслеђе и предели

Природна добра

На територији општине Бабушница, под заштитом државе су Специјални резерват природе „Венерина падина“ (Уредба о заштити Специјалног резервата природе „Венерина падина“, „Службени гласник РС“, број 4/05), Специјални резерват природе „Јерма“ (Уредба о проглашењу Специјалног резервата природе „Јерма“, „Службени гласник РС“, број 101/14), и Специјални резерват природе „Сува планина“ (Уредба о проглашењу Специјалног резервата природе „Сува планина“, „Службени гласник РС“, бр. 72/2015).

Специјални резерват природе „Венерина падина“ налази се на левој обали Звоначке реке, односно на југоисточној падини Титеве главе, 1051 м нм, и обухвата површину од 0,27 ha, и то: катастарске парцеле бр. 858/1 и 860 КО Звонце у приватној својини и део катастарске парцеле број 859 (пут). СПЦ Венерина падина сврстава се у I категорију заштите као природно добро од изузетног значаја и стављено је под заштиту као једино станиште биљне врсте венерина влас – *Adiantum capillus veneris* L. на територији Републике Србије.

Специјални резерват природе „Јерма“ налази се на територији општине Бабушница – КО Јасенов Дел, општине Димитровград – КО Врапча, КО Драговита, КО Искровци, КО Куса Врана, КО Петачинци, КО Поганово, КО Скрвеница, КО Трински Одоровци и општине Пирот – КО Власи, укупне површине 6994 ha, од чега 3011 ha (43,05%) у државној својини, а 3983 ha (59,95%) у приватној својини. СРП „Јерма“ стављен је под заштиту ради очувања геолошких, геоморфолошких, биолошких и историјских вредности, рељефа кањона Јерме са Гребеном и Влашком планином стрмих падина и бројним спелеолошким објектима. Истичу се пећина Ветрена Дупка са каналима од 4000 m, јама Пештерица дубине 160 m, клисура Јерме са импозантним литицама и великим бројем ендемичних, ендемо-реликтних, ретких и угрожених биљних и животињских врста, 887 биљних таксона са најзначајнијим ендемо-реликтним врстама (Панчићев маклен, јоргован и српски звончић), реликтне, климazonалне и зоналне заједнице шума, разноврсне животињске врсте – 25 врста сисара (слепи мишеви, рис, видра), 110 врста птица од којих су 98 гнездарице (сурни орао, риђи мишар, јаребица, буљина), 11 врста гмизаваца и водоземаца (поскок, ескулапов смук, шарени даждевњак), 9 врста риба (поточна мрена, двопругаста уклија), 181 врста лептира (ластин репак, краљевски плашт, мали пегавац) и карактеристични предели културног, етнолошког и историјског наслеђа.

Мањи део Специјалног резервата природе „Сува планина“ налази се на територији општине Бабушница. Сува планина, због изузетног богатства биљног и животињског света, као и геоморфолошких облика, представља један од центара биодиверзитета Балканског полуострва, у режиму I категорије заштите – заштићено подручје међународног, националног, односно изузетног значаја.

Ради очувања основних природних вредности, као споменик природе ботаничког карактера, у категорији заштићеног подручја локалног значаја – III категорије, заштићено је „Стабло Лужњака у Горчинцу“. За заштиту је предложено „Стабло јасена у Стрелцу“, ради очувања његових основних природних вредности, велике старости и изгледа.

На подручју општине Бабушница, под заштитом државе су: споменик културе „Српско војно утврђење са комплексом бункера и магацина из 19. века“, и споменик културе манастир Св. Петке.

Споменик културе Српско војно утврђење са комплексом бункера и магацина из 19. века, (одлука Извршног савета Скупштине општине Бабушница бр. 633-1/80-01 од 12. маја 1980. године) обухвата катастарске парцеле у КО Стријевца: кп. бр. 5256, 5257 и 5259. Налази се на узвишењу Јеремија код Бабушнице, у атару села Доњег Крњина и Доњег Стријевца, и грађен је у периоду 1892-1893. године. О овом споменику културе израђена је посебна студија – „Туристичка валоризација српског војног утврђења 'Шанац' са комплексом бункера и магацина из XIX века на брду Јеремија у општини Бабушница“.

Споменик културе манастир Св. Петке („Службени гласник РС“ број 73/2002), проглашен је са покретним стварима у њему које су од посебног културног и историјског значаја. Налази се код села Горчинце, на катастарској парцели број 940. Манастир чини црква посвећена Св. Петки, звоник и конак. Манастирска црква је обновљена 1868. године на темељима старијег храма. Као манастирска црква служила је до 1880. године, када је постала парохијски храм села Горчинце и Извор. То је грађевина триконхалне основе, и својим архитектонским решењем потврђује континuitет и рас прострањеност триконхалних грађевина у овој области. Фасаде су оживљене издуженим правоугаоним прозорским отворима и порталима на јужној и западној страни. У архиволту главног портала узидан је камен са рељефно изведеном гранчицом, који је припадао старијем објекту. Изнад је полуокружна ниша са представом Св. Петке и натписом о обнови храма са именима приложника. Полукалоте бочних конхи живописане су у секој техници 1881. године. Са девастираног иконостаса, оголјене арматуре, сачуване су три престоне иконе, изведене у техници темпере на дрвету, које складом боја, коректним цртежом и карактерно третираним лицима упућују на искусног зографа с краја XIX века.

У поступку заштите је црква Св. Николе у Студени.

На територији општине Бабушница има више евидентираних културних добара (цркве, манастири и остали сакрални објекти, археолошки локалитети, објекти градске архитектуре, објекти народног градитељства, споменици и спомен обележја НОР-а, радничког покрета и ранијих ратова за ослобођење).

Предели

Према европској класификацији предела, подручје општине Бабушница припада средишњем српско-балканском макрорегиону хетерогеног предеоног обрасца, код којег је предвиђено очување локалне структуре. Карактер предела је последица културних особености и друштвено – економских промена, али и разноврсности екосистема подручја општине.

На подручју општине Бабушница идентификовани су предели од изузетног националног и међународног значаја, и то IBA – подручја заштите птица, подручја NATURA 2000, као и EMERALD мрежа, које представљају саставни део еколошке мреже и подразумевају посебан статус еколошки значајних подручја. Обавеза развијања оваквих мрежа у складу је са европском Директивом о птицама, Директивом о стаништима, и другом законском регулативом ЕУ.

2.1.2.4. Ризици од катастрофа и управљање ванредним ситуацијама

Највећи ризик на подручју општине Бабушница је изложеност поплавама, нарочито при надоласку бујичних великих вода. Деонице које су посебно угрожене су на водотоковима: Сабач поток, Мрморица, Проваљенички поток, Дубока долина – Бучјанка, Равна река, Звоначка река, Ракитска река и Тегошица.

Једна од поплава са најтежим последицама на територији Бабушнице додорила се 1988. године, када је плавни талас захватио реку Лужницу, Бучјанку и Равну реку и друге

водотокове. Том приликом причињена је велика материјална штета, разорени су путеви, срушени мостови. Падавине у сливу Власине, које су проузроковале поплавни талас, спадају у метеоролошке феномене екстремно ретке вероватноће појаве. Буџице су биле узроковане екстремно јаком кишом са падавинама од 150 mm до 220 mm, у трајању од свега четири сата. Том приликом је оштећено и водозахватно постројење „Љуберађа“, које снабдева водом Бабушницу, Белу Паланку и део Ниша.

Новембра 2007. године пало је око 70 l кише по m^2 . Вишедневне обилне падавине, презасићеност земљишта водом и подизање нивоа подземних вода, утицали су на обим последица. Том приликом уништено је пољопривредно земљиште, путна инфраструктура, мостови, извориште, а постројење „Љуберађа“ је разорено и стављено ван функције.

У мају 2007. године, поплавни талас Ракитске реке порушио је локални пут, угрозио домаћинства у насељу и изазвао појаву клизишта. Укупна штета која је настала том приликом је, према комисији за процену штете, износила око 361 милиона динара.

На реци Лужници 2018. године дошло је до мањег изливања, услед чега је дошло до прекида на путном правцу Пирот – Лесковац.

Поред наведених, мања изливања водотокова на територији општине Бабушница дешавала су се 2003, 2005, 2006, 2008, 2010, 2012, 2014, 2016, 2018 и 2021. године.

У претходном периоду урађена је регулација Сабач потока у дужини од око 1750 m, Мраморице у дужини од 660 m, Равне реке у дужини од 400 m, Звоначке реке у дужини од 600 m. Извршена је санација корита Дубоке Долине – Бучјанке и изведене стабилизационе преграде Провалјеничког потока и Ракитске реке. Међутим, услед честих проноса наноса, протицајни профил регулисаних корита се временом смањује, па је неопходно њихово чишћење у интервалу од најмање 5 година.

Због својих хипсометријских карактеристика, подручје општине спада у ризична подручја угрожена процесом клижења. Терен је испрецесан јаругама и утврђеним раседима, па јака до ексцесивна ерозија земљишта захватила велике површине на већим нагибима, као и речне обале које су угрожене обрушавањем.

Подручје општине Бабушница стабилно је у погледу сеизмичких активности. Према Карти сеизмичког хазарда РС за повратни период од 95 година, подручје општине налази се у зони интензитета 0,06 сеизмичког хазарда на основној стени (мерено у јединицама гравитационог убрзања g), односно, у зони VI–VII степена хазарда према макросеизмичком интензитету MCS. Према Прелиминарној карти сеизмичке рејонизације територије РС, подручје општине припада основном геодинамичком моделу C, са аспекта оцене сеизмичких услова у складу са европским стандардом EC8-1 у пројектовању и изградњи објеката.

Због већих континуалних површина под шумом, подручје општине Бабушница изложено је опасности од пожара. Међутим, у претходном периоду није било већих пожара који би у значајној мери угрозили живот становника и природни екосистем.

2.1.3. Инфраструктура

2.1.3.1. Саобраћај и саобраћајна инфраструктура

Укупна дужина путева у општини Бабушница 2019. године износила је 250 km, што је за свега 7 km више него 2011. године, што указује на то да у претходном периоду није било много активности на изградњи путне мреже. Густина путева износи 0,5 km/ m^2 , што је

више у односу на град Пирот, па се може закључити да општина има генерално добру покривеност путном мрежом. Савременим застором у 2011. години било је покривено 147 km, док је у 2019. било 120 km, што је свега 59% укупне путне мреже.

Удаљеност аутопута Е-75 од насеља Бабушница је око 30 km.

Кроз подручје општине пролази државни пут IБ реда бр. 39 Пирот – Бабушница – Власотинце – Лесковац – Лебане – Медвеђа – Приштина – Пећ – државна граница са Црном Гором (границни прелаз Чакор), у дужини од око 35 km. Државни пут IIА реда бр. 223 Периш – Бела Паланка – Бабушница – Звонце – Трнски Одоровци – Суково – веза са државним путем 43 пролази у дужини од око 33 km, а државни пут IIА реда бр. 224 Нишка Бања – Гаџин Хан – Боњинце у дужини од око 7,5 km. Учешће државних путева у путној мрежи општине износи 30%.

Степен реконструкције и рехабилитације државних путева на територији општине може се оценити као средњи, са тенденцијом ка нижем. На деоници државног пута IБ реда бр. 39 у дужини од 5,5 km потребно је да се уради рехабилитација. Нису започети радови на изградњи обилазнице овог пута око насеља Бабушница у дужини од око 2 km. Половина укупне дужине државног пута IIА реда бр. 223 је у веома лошем стању, са увалама, дефорамцијама, оштећењима и пуно регистрованих клизишта која су повремено активна. Државни пут IIА реда бр. 224 у дужини од око 7,5 km је рехабилитован.

Саобраћај на подручју општине није интензиван, судећи по броју путничких аутомобила којих је 2019. године било 2303 (630 аутомобила више него у 2011. години), у односу на град Пирот који је у 2019. години имао 13.764 аутомобила, односно шестоструко више. Међутим, број аутомобила по глави становника је приближен.

Превоз деце предшколског узраста на територији општине, као и међуградски превоз школске деце и просветних радника, организован је уз низ административних и економских потешкоћа.

2.1.3.2. Телекомуникациона инфраструктура

У области фиксне телефоније, постојеће централе налазе се у насељима: Бабушница, Љуберађа, Звонце, Стрелац, Завидинце, Велико Боњице и Доње Крњино. Опремењеност општине телефонском мрежом износи око 40 телефонских претплатника на 100 становника што је на нивоу републичког просека. Међутим, потребно је повезивање свих комутационих степена – мултисервисних приступних чворова оптичким кабловима, како би телефонским корисницима били омогућени сви сервиси који се примењују у телекомуникацијама. Такође, неопходно је и проширење постојеће мреже и изградња нових приступних чворова и у осталим насељима.

У мобилној телефонији, на територији општине заступљени су оператори: Телеком Србија, Теленор (Цетин) и A1 (Вип мобиле). Централни и источни део територије је релативно добро покрiven сигналима све три мреже, док удаљена села у брдским пределима немају покривеност приступним мрежама. Потребно је проширење мреже базних радиостаница како би цела територија била покривена квалитетним сигналом.

Поштанске услуге обављају се у пет пошти и то у насељима: Бабушница, Велико Боњинце, Љуберађа, Стрелац и Звонце. Распоред пошти на територији општине није адекватан и не одговара конфигурацији размештаја насеља у општини. Радијуси опслуживања су велики, а ПТТ саобраћаја Србија не планира отварање нових јединица поштанске мреже.

2.1.3.3. Енергетика, енергетска инфраструктура и енергетска ефикасност

На подручју општине Бабушница не постоје електроенергетски објекти вишег напонског нивоа 110 kV, 220 kV и 400 kV. Снабдеавње електричном енергијом врши се из ТС 35/10 kV Бабушница 1 и Бабушница 2, као и из ТС 35/10/6 kV Љубераћа. Дистрибутивна мрежа 10kV је у највећем делу ваздушна, осим у насељу Бабушница, где је део мреже изведен као кабловска мрежа.

На територији општине не постоје објекти гасоводне мреже, а обезбеђивање топлотне енергије се врши углавном преко индивидуалних ложишта, а мали број објеката преко локалних котларница.

На појединим јавним зградама општине Бабушница спроведене су мере енергетске ефикасности: зграда Дома културе и Дома здравља, зграда Општине Бабушница, предшколска установа „Дечја радост“, фискултурна сала ОШ „Деспот Стефан Лазаревић“. На згради МУП-а мере су делимично спроведене. Међутим, многе јавне зграде тек у будућности очекује унапређење њихове енергетске ефикасности.

Модернизацијом јавног осветљења у Бабушници, у значајној мери остварена је уштеда електричне енергије (смањена је потрошња за 20%).

2.2. АНАЛИЗА У ОБЛАСТИ ДРУШТВЕНОГ РАЗВОЈА

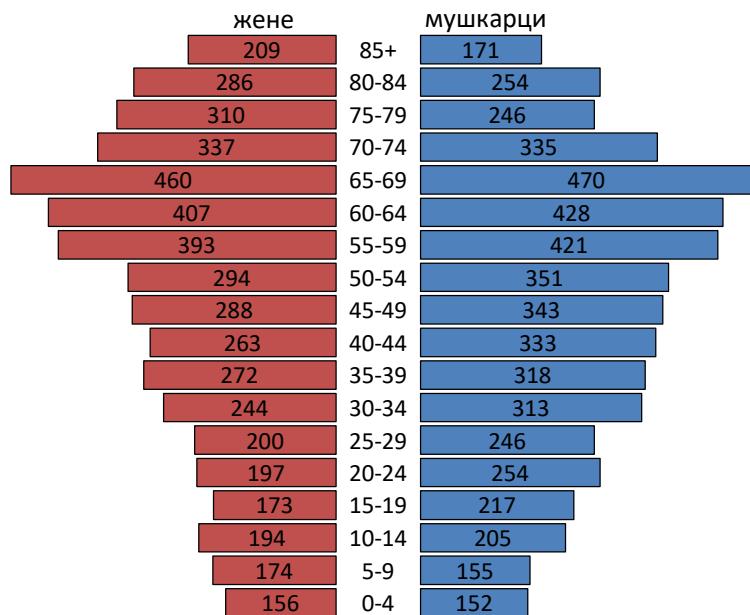
2.2.1. Демографски и социјални развој

2.2.1.1. Демографска структура

Основна карактеристика демографске структуре општине Бабушница лежи у константном смањењу демографског потенцијала и изузетно израженој депопулацији. **Пројекција броја становника 2041. године (средња варијанта са миграцијама)**, указује на то да ће се становништво на подручју општине у односу на попис 2011. године преполовити.

Табела 1. Кретање броја становника (процена средином године)

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2041.
Бабушница	12.352	12.025	11.734	11.478	11.210	10.933	10.659	10.362	10.069	6160
Пиротска област	92.614	91.358	90.216	89.191	88.095	87.015	85.964	84.827	83.699	64.013

Графикон 1. Старосна пирамида општине Бабушница (2019)

Старосна пирамида општине Бабушница за 2019. годину је регресивног типа, са уском базом која означава мали удео младог становништва, и високим уделом зрелог и старог становништва. У полној структури већи је удео мушких становништва (5212 односно 52%) у односу на женско (4857 односно 48%).

Табела 2. Стопа живорођених (на 1000 становника)

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Бабушница	5,9	5,9	5,7	8,5	5,9	6,1	6,1	4,4	6,1
Пиротска област	6,5	6,8	7,2	7,4	7,1	7,7	7,5	7,2	7,5

Табела 3. Стопа умрлих (на 1000 становника)

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Бабушница	28,7	25,8	25,3	25,1	28	26,4	28,1	28,3	26,6
Пиротска област	18,4	18,9	17	17,4	17,9	17,6	18,2	18,2	17,8

Табела 4. Стопа природног прираштаја (на 1000 становника)

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Бабушница	-22,7	-19,9	-19,6	-16,6	-22,1	-20,3	-22	-23,8	-20,5
Пиротска област	-11,9	-12,1	-9,8	-10	-10,8	-10	-10,7	-11	-10,3

Стопа морталитета је далеко изнад стопе наталитета. Негативан природни прираштај у протеклом десетогодишњем периоду кретао се у интервалу од -22,7% 2011. године, до -20,5% 2019. године. Стопа природног прираштаја у општини Бабушница је двоструко неповољнија од оних које су забележене на нивоу Пиротске области, односно на нивоу Републике Србије, где је у 2011. години стопа природног прираштаја износила -5,2%, а у 2019. години -5,3%, односно четири пута мање него у општини Бабушница.

Просечан животни век на подручју општине Бабушница се у протеклих 10 година кретао између 73 и 74 године (жене 74–78, мушки 71–72). На нивоу Пиротске области животни век био је између 74 и 76 година (жене 77–79, мушки 72–74), а републички просек кретао се између 74 и 75 година живота.

Табела 5. Деца старости до 6 година (предшколски узраст)

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Бабушница	528	515	486	487	493	485	478	462	445
Пиротска област	4738	4591	4516	4484	4459	4452	4461	4456	4453

Табела 6. Деца старости 7–14 година (узраст основне школе)

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Бабушница	687	675	666	655	640	628	617	607	591
Пиротска област	6438	6319	6199	6097	5961	5815	5686	5535	5356

Табела 7. Деца старости 15–18 година (узраст средње школе)

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Бабушница	435	424	410	387	365	345	329	313	304
Пиротска област	3862	3798	3645	3444	3303	3208	3162	3136	3111

Табела 8. Радни контингент становништва (15–64 година)

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Бабушница	7425	7289	7105	6917	6710	6527	6353	6153	5955
Пиротска област	60.620	59.840	58.801	57.777	56.678	55.632	54.618	53.462	52.330

Функционални контингенти становништва у 2019. години показују да учешће предшколског контингента (0–6 година) у укупном становништву износи 4,4%, док учешће школско-обавезног контингента (7–14 година) износи 5,9%. Учешће ових контигената становништва је веома ниско, а у појединим насељима не постоји ни један становник који припада једном од ова два контингента, те су осуђена на потпуно демографско одумирање и пражњење (Брестов Дол, Масуровци, Раков Дол и Раљин). Радни контингент становништва партиципира у укупном становништву са 59,1%, а контингент становништва 65+ има велико учешће у укупном становништву на подручју општине (30,6%).

Од укупног броја радно способног становништва у 2019. години (5955), запослених је било 2399 (40,3%), па се може закључити да демографски потенцијал у општини није оптимално искоришћен.

2.2.1.2. Размештај становништва и насеља

Општина Бабушница броји укупно 53 насеља, од којих Бабушница – општински центар представља урбano насељe, док су остала насеља руралног типа. Просечна густина насељености на територији општине у 2019. години износила је 19 ст./km², што је знатно испод републичког просека (90 ст./km²), као и испод просека за Пиротску област (30 ст./km²).

Табела 9. Густина насељености

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Бабушница	23	23	22	22	21	21	20	20	19
Пиротска област	34	33	33	32	32	32	31	31	30

Табела 10. Број становника насеља Бабушница и % у односу на укупно становништво општине

2011.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
4601	4552	4549	4544	4515	4481
37,39%	38,79%	39,63%	40,54%	41,30%	42,04%

Евидентна је велика територијална неравномерност размештаја становништва на подручју општине, с обзиром да у насељу Бабушница живи преко 42% укупног становништва, док у остала 52 насеља (98% насеља на територији општине) живи преосталих 58% укупног становништва.

Једина насеља у којима се може очекивати пораст броја становника у наредном периоду су општински центар Бабушница, Доњи Стрижевац и Драгинац.

Ако се настави постојећи негативан тренд кретања становништва, у наредном периоду може се очекивати потпуно демографско пражњење насеља: Берин Извор, Богдановац, Брестов Дол, Врело, Вучи Дел, Дол, Лесковица, Масуровци, Остатовица, Радосињ, Раков Дол, Раљин, Студена, Црвена Јабука и Штрбовац.

Укупан број домаћинстава на подручју општине Бабушница износи 5078, а просечан број чланова домаћинства према попису из 2011. године износио је 2,4 (у градском насељу Бабушница износио је 3, док је у сеоском подручју износио 2,2).

Станоградња у општини Бабушница је занемарљива, и у претходном десетогодишњем периоду кретала се између 0–0,2 стана на 1000 становника.

2.2.1.3. Миграције

У периоду 2011–2019. на подручје општине Бабушница досељено је укупно 1110 становника, а одселило се 1611 становника, тако да је укупан унутрашњи миграциони салдо негативан и износи -501.

Табела 11. Досељени

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Бабушница	115	139	139	134	128	136	111	101	107
Пиротска област	987	1027	1019	1018	960	1036	893	885	938

Табела 12. Одсељени

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Бабушница	181	207	186	179	180	169	169	154	186
Пиротска област	1141	1183	1156	1153	1177	1166	1079	1114	1167

Табела 13. Унутрашњи миграциони салдо

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Бабушница	-66	-68	-47	-45	-52	-33	-58	-53	-79
Пиротска област	-154	-156	-137	-135	-217	-130	-186	-229	-229

Из Пирота у Бабушници свакодневно путују радници и ученици средње школе у Бабушници. Незваничан податак је да до Пирота свакодневно путује између 20 и 40 радника и ученика, зависно од обавеза и распореда радног времена и наставе.

Ниш је у једном периоду био одредиште до 10 запослених, који су свакодневно путовали до својих радних организација у овом граду. Ситуација се променила због узрочно последичне везе између укидања аутобуских линија, које су првобитно биле намењене радницима, као и самог смањења броја радника који свакодневно путују до Ниша.

Миграције ка удаљеним већим градовима попут Београда и Новог Сада су периодичне, одређен број људи тамо ради, студенти су на факултетима, и враћају се у Бабушницу једном до два пута месечно.

Табела 14. Просечно време путовања до већих градова

Градови на правцу миграција	Сати/минута
Пирот	30 min
Ниш	1 h
Београд	3,5 h

Број лица на боравку у иностранству према последњем попису је свега 29, али према проценама овај број је већи, јер су многа лица на раду у иностранству променила место пребивалишта, али нису прекинула везе са родним крајем.

2.2.1.4. Сиромаштво, социјална искљученост и старење

Анализом старосне структуре становништва, најбројнија популација у општини Бабушница је старости изнад 65 година, и она чини преко 30% укупне популације. Према стадијуму демографске старости, територију општине карактерише најдубља демографска старост. Просечна старост у 2019. години износила је 49,5 година (за мушкију популацију 48,7, а за женску 50,5 година).

Табела 15. Индекс старења⁸

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Бабушница	269	268	272	272	273	275	274	274	274
Пиротска област	175	179	184	189	194	198	201	203	205

Старачка популација је доминантна у руралним подручјима, а њихова удаљеност, лоша путна инфраструктура, недостатак свакодневних животних намирница, удаљеност здравствених установа и младих који би се могли старати о њима, чини њихов положај још тежим.

Релативни јаз ризика од сиромаштва⁹, који је процењен 2013. године, износио је 19,3% на територији општине Бабушница, за Пиротску област 11,8%, а на нивоу Републике Србије 8,8%. Стопа ризика од сиромаштва на територији општине Бабушница износила је 50,4%, што општину по рангу ставља на 156. место у Републици Србији (републички просек износио је 25,7%, а за Пиротску област 34,1%).

Табела 16. Коефицијент потенцијалног издржавања (15-64/65+)

Општина Бабушница	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
број становника у радном узрасту (15-64)	7425	7289	7105	6917	6710	6527	6353	6153	5955
број становника 65+	3702	3556	3477	3419	3367	3293	3211	3140	3078
број лица у радном узрасту на 1 лице 65+	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	1,9

По Закону о социјалној заштити, у евиденцији Центра за социјални рад налазе се корисници новчане социјалне помоћи, који су то право остварили на основу незапослености свих радно способних чланова породице, минималне пензије чланова породице чији износ не прелази ниво социјалне сигурности, радно неспособна лица итд. Тренутно је евидентирано 726 породица које користе новчану социјалну помоћ, чиме је обухваћено 1368 корисника, међу којима су и деца.

⁸ Индекс старења је процентуално учешће особа старијих 60 и више година према становништву млађем од 20 година.

⁹ Релативни јаз ризика од сиромаштва јесте разлика између прага ризика од сиромаштва и медијана еквивалентног дохотка особа које су испод прага ризика од сиромаштва.

Табела 17. Број корисника новчане социјалне помоћи

	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Бабушница	1113	1180	1261	1372	1480	1401	1365	1300
Пиротска област	5788	6059	5654	5601	5482	5680	5409	5121

У склопу Центра за социјални рад, до проглашења ванредног стања услед пандемије корона вируса, пружана је и услуга – дневни боравак за децу, младе и одрасле са телесним инвалидитетом и интелектуалним тешкоћама. Сврха ове услуге је да омогући деци, младима и одраслима са телесним инвалидитетом и интелектуалним тешкоћама да остану у породици и да своје потребе задовоље у свом природном окружењу. Према доступним подацима Центра за социјални рад, евидентирано је 29 деце и младих са сметњама у психичком и физичком развоју. Без обзира на смањење броја становника општине, у претходних неколико година ова група је у порасту.

У Бабушници је мали број деце која похађају основну школу по посебном школском програму за основно образовање ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом, који садржи: начин прилагођавања рада и услова у којима се изводи образовно-васпитни рад, начин прилагођавања циљева и исхода, као и садржаја образовно-васпитног рада, и начин остваривања додатне подршке за ученике школе.

У претходних 10 година у Бабушници није било деце обухваћене средњим образовањем за децу са сметњама у развоју и инвалидитетом. Само једно дете са инвалидитетом користило је услуге смештаја, једно дете било је смештено у резиденцијалној установи, а ниједно није било смештено у хранитељској породици.

У протеклих 10 година у Бабушници, као и у Пиротској области није било одраслих који су обухваћени основним образовањем, за разлику од Нишавске области, која бележи константан раст броја одраслих који су обухваћени основним образовањем (159 одраслих у 2011. години, а 674 у 2019. години)

2.2.1.5. Људска права, грађанско друштво и родна равноправност

Најмногобројнија етничка група у општини Бабушница је српска (89%), потом бугарска (5%) и ромска (2%), док преостало становништво чине друге етничке заједнице и они који се нису изјаснили по питању етничке припадности. Свака етничка заједница разликује се по својим карактеристичним особеностима, које се директно или индиректно манифестишу у погледу природног прираштаја, величине породице, домаћинства, образовне структуре становништва итд., што све заједно утиче на испољавање разлика међу етничким групацијама.

Табела 18. Етнички састав становништва у општини Бабушница, према попису из 2011. године

Срби	10.933	88,84%
Бугари	632	5,14%
Неизјашњени	336	2,73%
Роми	244	1,98%
Непознато	129	1,05%
Југословени	9	0,07%
Македонци	5	0,04%

Остали	5	0,04%
Немци	3	0,02%
Румуни	3	0,02%
Хрвати	2	0,02%
Регионална припадност	2	0,02%
Албанци	1	0,01%
Бошњаци	1	0,01%
Мусимани	1	0,01%
Црногорци	1	0,01%

У оквиру школског програма основног образовања, за децу и ученике који не познају српски језик, школа може да реализује програм за стицање елементарних знања из српског језика.

Према попису из 2011. године, највећи део становништва општине Бабушница је православне вере (94%), а остало су углавном неизјашњени, непознате вере или атеисти.

У претходних неколико година програми подршке развоју пољопривреде усмерени су ка родној равноправности и подршци женама, па је све више жена носилаца пољопривредних газдинстава. Повећан је ниво опште информисаности запослених о родној равноправности, а 2020. године започела је реализација пројекта *Време је за равноправност* у оквиру програма SWISSPRO, са циљем размене искустава о значају једнаких могућности и третмана жена и мушкараца из 20 локалних самоуправа.

Од увођења кривичног дела *насиље у породици* у кривично законодавство, Општински суд у Бабушници бележи стални раст оптужби и кривичних предмета, па и извршилаца тог кривичног дела. У највећем броју случајева извршиоци су супружници.

Табела 19. Број пријављених случајева породичног насиља према женама

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Бабушница	1	13	4	19	84	34	20	24	28
Пиротска област	29	41	45	87	169	102	205	158	194

У протеклом периоду значајно је порастао број пријављених случајева породичног насиља према женама. У 2019. години било је 28 особа жртава породичног насиља, а претпоставке су да је број извршилаца тог кривичног дела значајно већи. У највећем броју случајева извршиоци чине дело у алкохолисаном стању, због чега суд поред казне, изриче и меру обавезног лечења од алкохолизма.

2.2.2. Јавне службе

2.2.2.1. Образовање

На територији општине Бабушница, предшколским васпитањем и образовањем бави се ПУ „Дечја радост“, са седиштем у Бабушници. Деца из околних насеља довозе се организованим превозом. Васпитно-образовни рад у установи организован је кроз целодневни и полуодневни боравак и припремни предшколски програм (ППП). На почетку радне 2021. године уписано је 130 деце, 71 дете у ППП из Бабушнице и околних села и 59 деце у групама полуодневног и целодневног боравка. Од септембра 2021. године, први пут од оснивања установе 1977. године, формирана је јаслена група мешовитог типа за децу од 1 до 3 године старости. ППП је организован у 3 васпитне групе, 1 група целодневног и 2 групе полуодневног боравка, као и у једној мешовитој групи при ОШ „Братство“ у Звонцу. Поред васпитно-образовног рада, у предшколској установи организује се и превентивно-здравствени програм, индивидуални образовни програм, програм заштите од насиља, зlostављања и занемаривања деце и програм социјалне заштите.

Табела 20. Деца узраста од 3 године до поласка у ППП у предшколском васпитању и образовању

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Бабушница	48	51	68	66	65	68	70	69	81
Пиротска област	791	924	876	798	819	969	939	995	1031

Табела 21. Деца која похађају ППП

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Бабушница	97	86	83	65	58	64	60	79	56
Пиротска област	702	663	690	634	646	616	606	647	651

ОШ „Деспот Стефан Лазаревић“ у Бабушници започела је са радом 1886. године. Радила је под именом „Иво Лола Рибар“ од 1966. до 2002. године, од када носи данашњи назив. У првој школској години свога постојања имала је 41 ученика. Осим Бабушнице, основне школе налазе се и у местима: Звонце, Стрелац, Велико Боњинце и Љубераћа, са укупно 16 подручних одељења у 2019. години. У основне матичне школе у 2019. години уписано је 519 ученика, што је за 90 мање него у 2011. години. У подручним одељењима (нижи разреди) у 2019. години уписано је 50 ђака, што је за 40 мање него 2011. године.

Поред основне и додатне наставе, школски програм садржи и програме: културних активности, школског спорта и спортско-рекреативних активности, заштите од насиља, зlostављања и занемаривања, програм спречавања дискриминације и превенције других облика ризичног понашања, програм ваннаставних активности ученика, индивидуални образовни програм, програм професионалне оријентације, програм здравствене заштите, програм социјалне заштите, заштите животне средине, програм сарадње са локалном самоуправом, програм сарадње са породицом, програм излета, екскурзија и наставе у природи, програм рада школске библиотеке и др.

Средња школа у Бабушници основана је 2018. године, као правни следбеник гимназије „Вук Каракић“ и „Техничке школе“, а од 2020. године послује као СП „Вук Каракић“ са

домом ученика. Иначе ранија првобитна школа је основана као Гимназија 14. јула 1961. год. решењем Народног одбора општине Бабушница бр. 01-3848/1. Имала је тада два смера: друштвено-језички и природно-математички. Радила је у лошим условима у просторијама основне школе. Увођењем усменог образовања 1977. године прераста у Образовни центар. У том периоду, иза заједничких основа, школовала је сараднике у природним наукама, лабораторијске техничаре за хемију и биологију, правно-биротехничаре, гумарце и текстилце. У новоизграђену зграду уселењава се 1982. године. При Гимназији је 1986. год. отворен Дом ученика, који и данас ради. На основу закона о средњем образовању и васпитању Образовни центар „Вук Караџић“ је од школске 1990/1991. год. трансформисан у две школе: Техничку школу и Гимназију „Вук Караџић“. Школске 1990/91. год. је установљена гимназија са два смера и то природно-математичким и друштвено-језичким, а школске 2006/07. год. уписана је прва генерација гимназијалаца општег типа и надаље је сваке године школа уписивала по једно такво одељење. Од тада до 31.08.2018. и формирања Средње школе у Бабушници обе средње школе су радиле у истој школској згради. На крају школске 2021/2022. школу је похађало 218 ученика на три смера: општи тип гимназије, машински техничар моторних возила и аутомеханичар/ бравар. Школу похађа 154 дечака и 64 девојчица у укупно 11 одељења, у образовним профилима у подручју рада гимназија и машинство и обрада метала. Образовни профили који ће бити заступљени у школској 2022/2023. години су: општи тип гимназије и машински техничар моторних возила у четврогодишњем образовању, а механичар моторних возила, бравар-заваривач и аутомеханичар у трогодишњем образовању. Капацитет дома ученика је 52. Школу одликују толеранција и равноправност свих ученика. Преовлађују ученици српске националности, а значајан број ученика представљају припадници ромске и бугарске националне мањине.

У протеклих неколико година у школи је реализован велики број пројеката, међу којима се истиче пројекат „Европски дневник“ у организацији Делегације ЕУ у Србији, а ученици опште гимназије остварили су запажене резултате на републичким такмичењима. У наредном периоду очекује се комплетна реконструкција школе и завршетак издвојеног објекта спортске сале, која је започета 2008. године.

У 2019. години, нето стопа обухвата становништва основним образовањем у општини Бабушница износила је 94%, у односу на 2011. годину када је износила 90%. Стопа завршавања основне школе у 2019. години износила је 87%, у односу на 2011. годину када је износила 96%.

Стопа завршавања средње школе у 2019. години, на нивоу Пиротске области, износила је 85,5%, у односу на 2011. годину када је износила 75%. Стопа одустајања од школовања у средњем образовању у 2019. години у општини Бабушница износила је 1,4%, док је на нивоу Пиротске области износила 0,8%. Године 2011. ова стопа у општини Бабушница износила је 4,4%, а у Пиротској области 0,5%. На основу незваничних података, до 1/3 уписаних студената са територије општине Бабушница, напусти факултет пре дипломирања. Последњих година присутна је тенденција раста броја високообразованог становништва.

Табела 22. Становништво старости 15 и више година према школској спреми 2011. године

Општина Бабушница	Жене (број)	Мушкирц и (број)
Високо образовање	160	224
Више образовање	195	223

Средње образовање	1755	2331
Основно образовање	1277	1664
Непотпуно основно образовање	1438	1071
Без школске спреме	638	101
Непознато образовање	6	8

Према попису из 2011. године, број жена без школске спреме био је шестоструко већи од броја мушкараца, који доминирају на свим образовним нивоима.

2.2.2.2. Здравствена и социјална заштита

Дом здравља „Др Јован Ристић“ у Бабушници пружа услуге примарне заштите. Релативно је задовољавајућа мрежа кадровских и техничких капацитета, али у наредном периоду посебну пажњу треба посветити квалитету здравствених услуга и ефикасности рада здравствених институција, што захтева додатну техничку опремљеност, информатизацију процеса рада, стручно усавршавање и развој кадрова.

У селима постоје 4 амбуланте и 2 медицинска пункта, која раде само одређеним данима у недељи због лоше путне инфраструктуре, велике разуђености насеља и недостатка теренских возила. Рад на медицинским пунктovима и у сеоским амбулантама покривају 5 медицинских сестара и два лекара опште праксе.

Табела 23. Број лекара

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Бабушница	22	22	21	20	19	19	19	19
Пиротска област	265	263	263	253	254	250	243	242

Табела 24. Укупан број лекара на 1000 становника (стопа)

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Бабушница	1,8	1,8	1,8	1,7	1,7	1,7	1,8	1,8
Пиротска област	2,8	2,9	2,9	2,8	2,9	2,9	2,8	2,9

Табела 25. Лекари – здравствена заштита деце (број лекара на 1000 становника)

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Бабушница	1,8	1,9	2,1	2,1	4,1	4,1	4,2	4,3
Пиротска област	1,5	1,7	1,6	1,8	2,2	2,5	2	2,2

Табела 26. Лекари – здравствена заштита жена (број лекара на 1000 становника)

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Бабушница	0,18	0,19	0,19	0,2	0,2	0,21	0,22	0,22
Пиротска област	0,22	0,23	0,2	0,21	0,31	0,32	0,32	0,3

У протеклих 10 година број корисника услуга социјалне заштите на подручју општине Бабушница се удвостручио, и у 2019. години чак 42,5% укупног становништва било је у евиденцији Центра за социјални рад. Ако се посматра родна припадност, подаци говоре да су жене бројније као корисници у систему социјалне заштите, у свим старосним категоријама. Највећи број корисника је из старосне групе одраслих лица. Деца и млади чине једну петину укупног броја корисника, а лица старија од 65 година чине 14,8% укупног броја корисника током 2016. године.

Велики број радника који је остао без посла није обухваћен услугама социјалне заштите.

Табела 27. Број становника по једном стручном раднику Центра за социјални рад

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Бабушница	2470	2004	2347	2870	3737	2733	2665	2591	3356
Пиротска област	4874	4153	3922	4460	4405	4144	3907	3856	3986

Табела 28. Број корисника социјалне заштите као % укупног броја становника

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Бабушница	17,28	19,99	20,49	23,18	25,25	37,46	38,54	41,39	42,51

Центар за социјални рад општине Бабушница почeo је са радом 2006. године. У склопу центра постоји посебна организациона јединица основана 2013. године под називом Служба за пружање услуга социјалне заштите, и у оквиру ње се пружају услуге – помоћ у кући и дневни боравак.

Табела 29. Број корисника дечјег додатка узраста 0–17 година

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Бабушница	942	905	835	779	701	653	602	567	529
Пиротска област	5117	5116	4886	4646	4213	3957	3735	3394	2986

Табела 30. Број корисника основног додатка за негу и помоћ другог лица

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Бабушница	61	54	57	45	47	43	38	40	43
Пиротска област	286	248	231	211	199	192	179	174	189

Табела 31. Број корисника државних домаова за смештај старијих од 65 година

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Бабушница	20	23	26	21	17	17	16	16	15
Пиротска област	74	78	86	81	80	77	69	82	76

Породични закон примењује се у породично-правној заштити деце и одраслих лица. У том смислу, Центар за социјални рад регулише заштиту права и интересе деце, обавезу њихове посебне заштите и поштовања најбољег интереса уколико припадају групацији деце без породичног старања, деце са инвалидитетом, деце изложене насиљу и другим врстама злоупотребе. Такође се санкционише свака врста породичног насиља и прописују процедуре и хитност поступања.

Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица обавезује Центар за социјални рад на одређена поступања у раду са децом и младима који испољавају неке облике неприлагођеног понашања или су склони чињењу прекршаја и других дела која подразумевају кривичну одговорност.

Према статистичким подацима, у периоду 2011–2019. број деце у сукобу са законом и малолетних учинилаца кривичних дела на подручју општине Бабушница је занемарљив.

Организација Црвеног крста је у општини Бабушница активна и значајан је партнери локалној самоуправи у подршци угроженим групама становништва. Црвени крст у општини Бабушница формиран је 1867. године. Народна кухиња функционише од 2014. године и ради под организацијом Црвеног крста. Број корисника народне кухиње се повећава из године у годину. Народна кухиња дневно обезбеђује 200–220 куваних оброка, који се финансирају из буџета Општине, док се преко Црвеног крста финансира набавка основних намирница. Црвени крст током године обезбеди и подели 1200 пакета најугроженијој категорији становништва.

2.2.2.3. Култура, спорт и омладина

Дом културе Бабушница основан је 1961. године, као организација од посебног интереса општине Бабушница. Главне активности реализују се у оквиру позоришног, дечјег, филмског, трибинског, музичког и изложбеног програма, а значајно место заузима и сопствена продукција. Манифестације и програми Дома културе Бабушница су: Лужнички летњи фестивал „Луфес“, Галерија слика и Ликовна секција, коју чине ликовни ствараоци са територије општине Бабушница, биоскоп и фолклорни ансамбл који броји око 100 чланова.

Битан сегмент рада Дома културе Бабушница јесте сарадња и размена програма са осталим установама културе у округу и Србији, са школама на територији општине Бабушница, установама, приватним сектором и организацијама цивилног сектора у Бабушници и округу, и сличним центрима из целе Србије и региона. Поред тога што настоји да прикаже домете високе уметности и културе Дом културе Бабушница служи и као својеврсни јавни сервис за културно стваралаштво свих грађана Бабушнице.

Народна библиотека Бабушница основана је 1933. године. До 1998. године радила је у саставу Дома културе, а након тога функционише самостално. Тренутни фонд библиотеке је преко 30.000 књига, а број чланова је око 320. Народна библиотека учествује у организацији књижевних вечери, промоцији књижевног стваралаштва и бави се издаваштвом.

Спортско-рекреативне активности одвијају се првенствено кроз наставне и ваннаставне активности основних и средњих школа, као и кроз рад Савеза спортова општине Бабушница и спортских клубова. У школама постоје секције за стони тенис, атлетику, пливање, мали фудбал, одбојку, баскет и кошарку. Сваке године организује се недеља школског спорта, пролећни и јесењи крос, који има масовни одзив (преко 85% ученика), а запажено је учешће већег броја ученика на окружним, међуокружним и републичким такмичењима.

Промоција школског спорта врши се на блогу и сајту школе, као и путем инфо сервиса локалне заједнице (Дома културе) и телевизијских кућа из округа.

Подстицање деце и омладине за спортске активности врши се кроз организовање ваншколских активности у летњем периоду – школа пливања, фудбала, тениса, школице ролера, и других спортских манифестација и турнира (у баскету, малом фудбалу, тенисцу). За потребе рекреације становништва постављена је теретана на отвореном и уређен кошаркашки терен.

Тренутни капацитети у области спорта на територији општине су спортска сала ОШ „Деспот Стефан Лазаревић“, градски стадион, купалишни комплекс, тениски терени, терени за мале спортиве, кошаркашки терени и терени за фудбал. У претходном периоду извршена је адаптација просторије у Дому ученика СШ „Вук Караџић“ у салу за рекреативне и спортске активности.

У оквиру Савеза спортова општине Бабушница негују се олимпијски спортиви – кошарка, фудбал, одбојка, стони тенис и тенис, и неолимпијски спортиви – шах, планинарство и карате. По подацима Савеза спортова општине Бабушница у 2015. години било је укупно 9 спортивких клубова, који су бројали укупно 352 члана, од којих 303 мушкараца (86%) и 49 жена (14%). Број мушкараца председника клубова био је 9, а жена 0. Укупан број регистрованих спортиста био је 193, од којих 11 жена (6%).

Повезаност спорта са туризмом и животном средином остварује се кроз организују пешачких тура, успона на планинске врхове, спортивских кампова и сл. Неке од акција које су реализоване су Успон на Руј и Дечји камп у Стрелцу.

Канцеларија за младе (КЗМ) основана је 2011. године и представља организациону јединицу локалне самоуправе која креира и спроводи локалну политику за младе. Од 2017. године, КЗМ спроводи Локални акциони план за младе у складу са финансијским планом и буџетом, који је у 2021. години готово удвостручен у односу на 2017. годину. КЗМ сарађује са организацијама из приватног, јавног и непрофитног сектора и даје подршку младима у реализацији и промоцији омладинских активности.

Табела 32. Број младих (15-29 година)

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Бабушница	1755	1701	1648	1598	1539	1482	1417	1346	1287
Пиротска област	15.41	15.12	14.73	14.36	14.01	13.64	13.22	12.82	12.47

Изохрона доступност јавних служби регионалног нивоа износи: за више и високо образовање 90-240 min, за терцијарни ниво здравствене заштите 60 min, за социјалну заштиту осетљивих друштвених група 60 min, за активности и услуге у области културе 40 min, за активности спорта и рекреације 40 min.

2.3. АНАЛИЗА У ОБЛАСТИ ЕКОНОМСКОГ РАЗВОЈА

2.3.1. Основне тенденције економског развоја у претходном периоду

Након другог светског рата, привреда бивше Југославије доживела је велики процват. То је био период индустријализације, која је била покретач економског развоја, пораста друштвеног производа, националног дохотка и животног стандарда у целини. Међутим, развој привреде није био равномеран, тако да док су се одређена подручја развијала друга су била у стагнацији.

Са распадом Југославије (1992. године), а нарочито са увођењем економских санкција СРЈ од стране међународне заједнице, привреда целокупне Србије је ушла у фазу дубоке економске кризе и рецесије. Последица ових догађаја је драстичан пораст незапосленисти, пад куповне моћи и животног стандарда становништва.

Након 2000. године, привреда Србије улази у процес транзиције и долази до побољшања целокупне макроекономске ситуације, која се огледа у стабилизацији цена, смањењу стопе инфлације (у 2019. години стопа инфлације је, по подацима Републичког завода за статистику, износила 1,9%), порасту БДП-а (у 2019. години је реалан раст БДП износио 4,2% у односу на 2018.) и пораста животног стандарда становништва. У 2020. години је дошло до благе стагнације и до пада БДП у реалном износу од 1,1% у односу на 2019. годину, по подацима Републичког завода за статистику, што је директна последица увођења ванредне ситуације везано за епидемију COVID-19, али статистика већ у првом кварталу 2021. године бележи реалан раст БДП од 1,7% у односу на први квартал 2020. године.

Када се посматра општина Бабушница, у читавом послератном периоду нису постојали јасно дефинисани правци развоја, тако да је територија општине развијана као пољопривредно подручје, уз учешће индустрије, грађевинарства и трговине. Основне карактеристике приведе су биле: стагнација, закаснела индустријализација, низак степен развијености инфраструктурних система, недовољно коришћење природних ресурса, депопулација и неповољна старосна и образовна структура становништва.

На основу Уредбе о утврђивању јединствене листе развијености региона и јединица локалне самоуправе за 2014. годину (Сл. гласник РС бр. 104/2014), општина Бабушница спада у четврту групу, односно у групу девастираних јединица локалне самоуправе чији је степен развијености испод 50% републичког просека.

Опште структурне карактеристике економског развоја Бабушнице засноване су на доминацији сектора пољопривреде и сектора прерадивачке индустрије. Низак привредни развој имао је негативне последице на укупан друштвено-економски развој одакле су произтекла ограничења у развоју са којима треба рачунати и у наредном периоду:

- Неадекватно и недовољно коришћење природних ресурса за развој привреде;
- Ниска економичност и продуктивност рада, недовољна конкурентност, недостатак предузетничке културе и предузетничког духа;
- Низак ниво техничке и технолошке опремљености, успорена дифузија научно-техничког прогреса, савремених еколошких стандарда, економских знања и тржишних информација;
- Низак ниво животног стандарда становништва и немогућност инвестицирања у озбиљније пројекте;

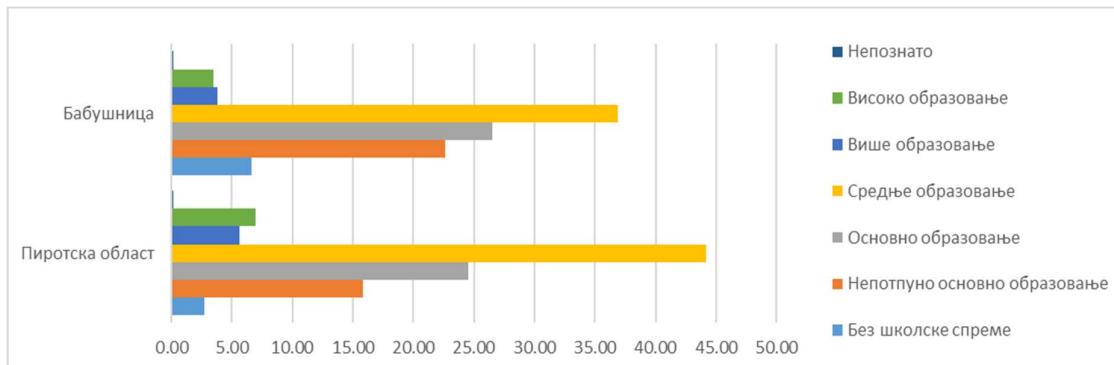

- Недовољно изграђена и развијена инфраструктура, што има за последицу нижу конкурентност за привлачење нових инвестиција и проширење постојећих капацитета;
- Дугогодишње неповољне тенденције развоја људских ресурса као последице нижег степена привредног развоја и исељавања претежно младог и радно способног становништва, што је довело до: депопулације, старења становништва (општина Бабушница спада у категорију подручја са „најдубљом демографском старошћу“), пада фертилитета испод нивоа потребног за обнављање генерација, нездовољавајућа образовна структура становништва, лоше кадровске структуре и недостатак високостручних и образованих кадрова.

2.3.2. Људски ресурс као фактор економског развоја

Демографски потенцијал је, поред природних ресурса, капитала и техничко-технолошког прогреса, један од кључних фактора економског развоја. Наравно, сви ови фактори делују заједно и само њиховом синергијом може доћи до дугорочног економског развоја, што значи да без квалитетних људских ресурса не може доћи до потпуног искоришћења осталих фактора економског развоја. Образовање, у смислу стицања нових знања и вештина, је један од главних начина формирања квалитетних људских ресурса, тако да је инвестиција у људски капитал неопходна за постизање економског развоја, нарочито ако је реч о мање развијеном подручју као што је случај са општином Бабушница.

Према попису становништва 2011. године, образовна структура становништва је била далеко неповољнија у општини Бабушница у односу на развијенија подручја, како Пиротске области, тако и остатка земље. У односу на Пиротску област, у категорији становника 15 и више година, значајно је веће учешће становника без школске спреме и са непотпуним основним образовањем у општини Бабушница (29,29%) у односу на Пиротску област (18,54%), док је значајно мање учешће становника са вишом и високом стручном спремом (7,23% према 12,65% становника), што указује на неповољну образовну структуру становништва и на недовољно развијене људске ресурсе као фактора економског развоја у општини Бабушница, што свакако може да представља добру развојну шансу општине у наредном периоду.

Графикон 2. Структура људских ресурса са становништва образовања (15+ година), 2011.

Табела 33. Индикатори развијености

	2015.		2019.	
	Бабушница	Пиротска област	Бабушница	Пиротска област
Процењен број становника	11.210	88.095	10.069	83.699
Радно-способно становништво (15-64)	6.710	56.678	5.955	52.330
Активно становништво	3.491	32.525	3.494	31.331
Неактивно становништво	7.719	55.570	6.575	52.368
Запослени	2.092	20.630	2.180	21.471
Незапослени	1.399	11.895	1.314	9.860
Број запослених на 1000 стан.	187	234	213	254
Број незапослених на 1000 стан.	125	135	130	118
Стопа активности	52.03	57.39	58.67	59.87
Стопа запослености	31.18	36.40	36.09	40.65
Стопа незапослености	40.07	36.57	37.61	31.47
Просечне зараде по запосленом	35.093	39.548	44.055	50.614
Буџетски приходи по становнику	32.457	32.144	40.214	39.970
Буџетски расходи по становнику	33165	32569	35279	39995
Остварене инвестиције у нова основна средства (у хиљ. РСД)	734.011	13.473.287	388.930	4.777.561
Стопа инвестиција (инвестиције у основна средства по глави становника)	65.478	152.940	38.626	57.080
Број привредних друштава	47	705	62	720
Број предузетника	235	1.895	277	2.265

Извор: Републички завод за статистику, Општине и региони у Србији 2016. године, на основу података Аналитичког сервиса ЈЛС, РСЈП

Основни индикатори тржишта рада су: стопа активности, стопа запослености и стопа незапослености.

2.3.2.1. Економска активност и стопа активности

Активно становништво представља укупно запослено и незапослено становништво једне општине, односно онај део радно-способног становништва које је активан чинилац тржишта рада. На основу пописа из 2011. године, од укупно 12.307 становника Бабушнице, економски активно је било 38,96% становника (4795), а неактивно 61,04% (7512), што је испод нивоа Пиротске области (40,34% активног и 59,66% неактивног становништва). У структури активног становништва, запослено је било 66,32%, а незапослено 33,68% активног становништва (у Пиротској области је однос био нешто повољнији, 69,30% у корист запосленог становништва). У структури неактивног становништва доминирају пензионери са 50,96%, а затим следе: деца млађа од 15 година са 16,19%, лица која обављају само кућне послове са 13,37%, ученици и студенти са 8,77% и остали са 8,72% неактивног становништва.

Стопа активности представља процентуално учешће активног становништва у укупном радно-способном становништву (15–64 година). Како активно становништво представља расположиву радну снагу једне општине, то значи да је већа стопа активности показатељ развијенијег тржишта рада и веће понуде радне снаге. Како је 2015. године дошло до промене дефиниције запослених лица од стране Републичког завода за статистику, у анализи ћемо користити период од 2015. до 2019. године. У посматраном периоду, стопа активности у општини Бабушница има тренд континуираног раста, односно, уочен је раст стопе активности са 52,03% (2015. године) на 58,67% (2019. године), али је она још увек испод нивоа Пиротске области, што се може видети из приложеног графика:

Графикон 3. Кретање стопе активности у периоду од 2015. до 2019. године

2.3.2.2. Запосленост и стопа запослености

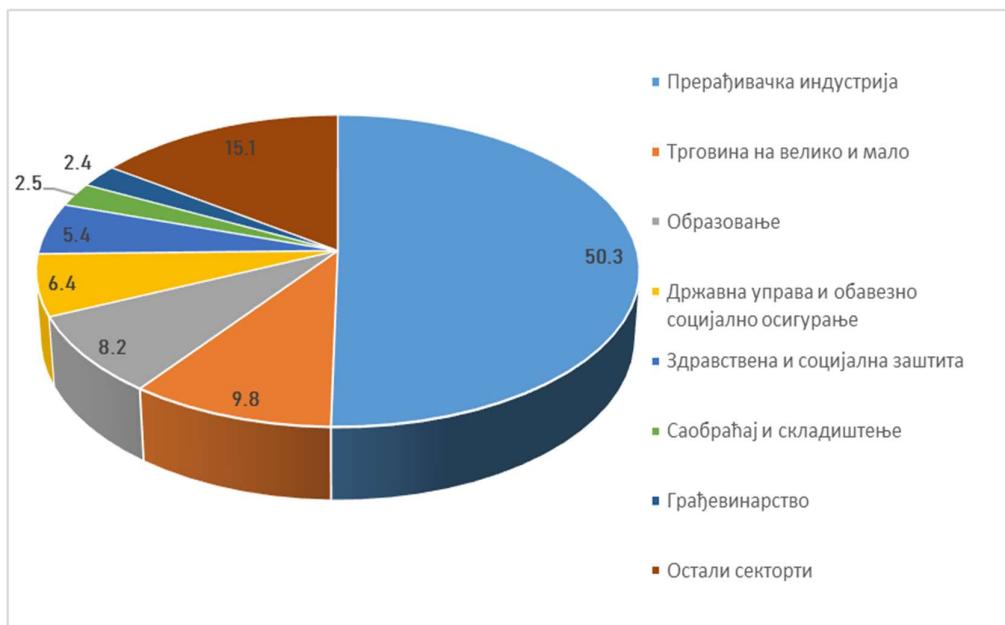
Један од основних показатеља развијености тржишта рада и степена економског развоја јесу ниво запослености и стопа запослености. Под појмом „запослени” подразумевају се сва лица која имају заснован радни однос са привредним друштвом или установом, или предузетником, без обзира на то да ли су радни однос засновала на неодређено или одређено време и да ли раде пуно или краће од пуног радног времена.

У периоду од 2015. до 2019. године можемо видети да, у општини Бабушница, постоји растући тренд укупне запослености са 2092 (2015. године) на 2149 запослених (2019. године). Што се структуре запослених тиче, примећује се тренд пораста броја запослених у правним лицима и предузетника, односно тренд смањења броја регистрованих индивидуалних пољопривредника. Поред овога, из следећег графика можемо видети да постоји тренд пораста броја запослених на 1000 становника, тако да је у 2019. години било 213 запослених на 1000 становника, што је испод просека Пиротске области (254 запослених/1000 становника), односно знатно испод Републичког просека (313 запослених/1000 становника).

Графикон 4. Број запослених на 1000 становника, 2015–2019.

Када се посматра структура запослених по секторима делатности, највећи број запослених је у 2019. години био у сектору прерадивачке индустрије (50,3%), што је далеко изнад просека Пиротске области (36,1%), односно Републичког просека (21,2%). Затим следи сектор трговине на велико и мало (9,8%), сектор образовања (8,2%), сектор државне управе и обавезног социјалног осигурања (6,4%), сектор здравствене и социјалне заштите (5,4%), сектор саобраћај и складиштење (2,5%), док је у свим осталим секторима било свега 18,5% укупног броја запослених.

Графикон 5. Структура запослених по секторима делатности, општина Бабушница, 2019.

Стопа запослености представља процентуално учешће запослених у контингенту радноспособног становништва (15–64 година), и представља један од кључних показатеља за процену динамичности развоја. Као што видимо из графика, у периоду од 2015. до 2019. године, у општини Бабушница имамо растући тренд стопе запослености, међутим, још увек је значајно нижа од стопе запослености у Пиротској области, односно у Републици. Тако је у 2019. години, према подацима Републичког завода за статистику, стопа

запослености у општини Бабушница износила 36,09%, у Пиротској области 40,65%, док је републички просек још повољнији са 46,53%.

Графикон 6. Кретање стопе запослености, 2015–2019.

2.3.2.3. Незапосленост и стопа незапослености

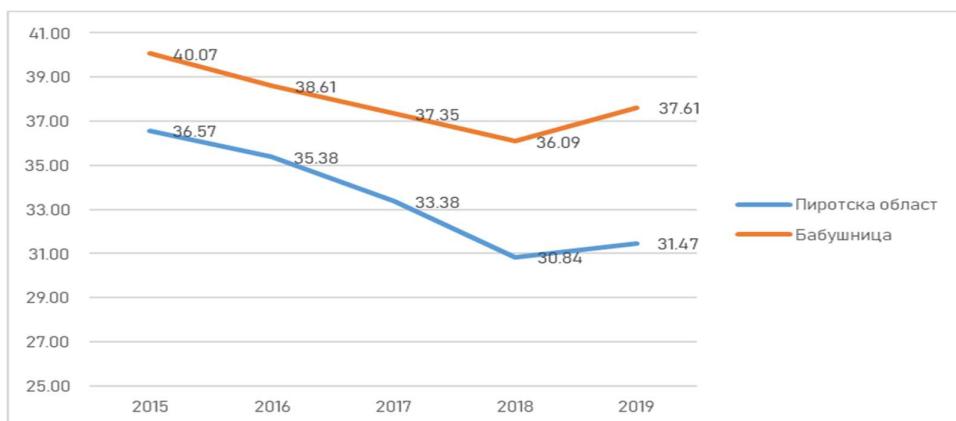
Када се посматра број незапослених у апсолутном износу, у општини Бабушница је, у посматраном периоду (2015–2019), дошло до благог смањења броја незапослених и то са 1399 на 1314 незапослених, односно за 85 лица, што представља пад од 6,07%. У истом периоду је у Пиротској области број незапослених смањен за 17,11% (или за 2035 лица у номиналном износу), док је у Републици број незапослених смањен за чак 30,95%. Ови подаци нам говоре о ниској привредној активности и великим заостатку општине Бабушница за привредним реформама које се дешавају у развијеним подручјима Пиротске области и остатка земље.

У структури незапослених, 2019. године, доминирају незапослени који први пут траже посао (62,7%) и у посматраном периоду се уочава тренд пораста ове категорије незапослених (са 30,2% у 2015. на 62,7% у 2019. години). Број незапослених без квалификација у укупном броју незапослених учествује са 35%, док је удео жена у укупној незапослености нижи од удела мушкараца и износио је 44,4%. У 2019. години је било 130 незапослених на 1000 становника, и у посматраном периоду се може уочити благи тренд пораста овог показатеља у општини Бабушница (са 125 на 130 незапослених на 1000 становника). У Пиротској области је у 2019. години било 118 незапослених на 1000 становника, док је у Републици још повољнија ситуација будући да је било свега 70 незапослених на 1000 становника.

Графикон 7. Број незапослених на 1000 становника, 2015–2019.

Стопа незапослености представља процентуално учешће броја незапослених у укупном активном становништву (15–64 година), и представља један од главних показатеља тржишта рада и степена економског развоја, имајући у виду да висок ниво незапослености генерише низ демографских проблема који воде у депопулацију простора. Висока стопа незапослености карактеристична је за друштва која имају потешкоће у приступу тржишту рада. У општини Бабушница, у посматраном периоду, као што се може видети на графикону, забележена је висока стопа незапослености која има благу тенденцију пада, али далеко изнад просека Пиротске области, што указује на недовољно развијено тржиште рада које не може да ангажује укупну незапослену радну снагу.

Графикон 8. Кретање стопе незапослености у периоду 2015–2019.

2.3.2.4.Просечне зараде по запосленом

Просечна зарада без пореза и доприноса, утврђена на основу Закона о раду (Сл. гласник РС бр. 24/05 и 61/05), по запосленом, у 2020. години, на основу података Републичког завода за статистику, у општини Бабушница је износила 47.209,00 РСД, што је далеко испод просека Пиротске области (54.044,00 РСД), односно испод Републичког просека (60.073,00 РСД).

У периоду од 2016. до 2020. године, у општини Бабушница се уочава тренд пораста просечних зарада по запосленом, међутим као што се може видети на графикону, разлика између нивоа зарада општине Бабушница и Пиротске области одржава се на готово истом нивоу, тако да је и, поред раста просечних зарада са 37.760,00 РСД у 2016. години, на 47.209,00 РСД у 2020. години, што представља пораст од 25,02%, ниво просечних зарада у општини Бабушница још увек је испод просека Пиротске области.

Графикон 9. Просечне зараде по запосленом, 2016–2020.

2.3.3. Локалне финансије

Буџет представља материјалну основу локалне самоуправе и има карактер финансијског плана јединице локалне самоуправе и служи за обављање изворних и повериених послова у току једне године. Састоји се од прихода и примања, на једној, односно расхода и издатака на другој страни, и представља инструмент вођења економске политике једне локалне самоуправе посматрано на дужи рок. Већи буџет је показатељ веће развијености јединице локалне самоуправе и омогућава веће расходе у смислу бољег пружања услуга, и бољег задовољења друштвених, социјалних, комуналних, образовних, здравствених и др. потреба привреде и локалног становништва.

Што се приходовне стране буџета тиче, укупни приходи у општини Бабушница у 2019. години, на основу података Републичког завода за статистику, су износили 404.910 хиљада РСД, односно 40.214,00 РСД по становнику. У структури прихода и примања буџета, текући приходи учествују са 100%. У периоду од 2015. до 2019. године уочава се благи тренд пораста прихода и примања буџета, а када се посматрају приходи и примања буџета по становнику, она су на нивоу прихода и примања буџета Пиротског округа што се може видети на приложеном графикону.

Графикон 10. Приходи и примања из буџета, по становнику

Када се посматра расходовна страна буџета, према подацима Републичког завода за статистику, у 2019. години расходи и издаци из буџета су износили 355.226 хиљада РСД у номиналном износу, односно 35.279,00 РСД по становнику, што је ниже од просека Пиротске области (39.995,00 РСД по становнику).

У структури расходовне стране буџета, у буџету општине Бабушница доминирају текући расходи (89,47% укупних расхода), док расходи за набавку нефинансијске имовине учествују са 10,52%. У посматраном периоду (од 2015. до 2019. године), по подацима Републичког завода за статистику, и поред уочених великих флуктуација, уочава се вема благи тренд пораста расхода и издавања из буџета по становнику, али су последњих година испод нивоа расхода и издавања из буџета по становнику на нивоу Пиротске области што се може видети из приложеног графика.

Графикон 11. Расходи и издаци из буџета, по становнику

Када се упореди приходовна и расходовна страна буџета за 2019. годину, може се уочити да је у тој години остварен суфицит у износу од 49.684 хиљада РСД. Како је буџет одраз економске политике, и већи буџетски приходи значе нижи степен приватних инвестиција и нижу економску активност, а већи буџетски расходи значе већу државну потрошњу која позитивно утиче на економску активност, то се већина економиста залаже за уравнотежен буџет, односно да висина расхода буде на нивоу висине прихода (да искоришћење буџета у току године буде што ближе искоришћењу од 100% буџета), јер суфицит обично представља кочнице економској активности једног подручја.

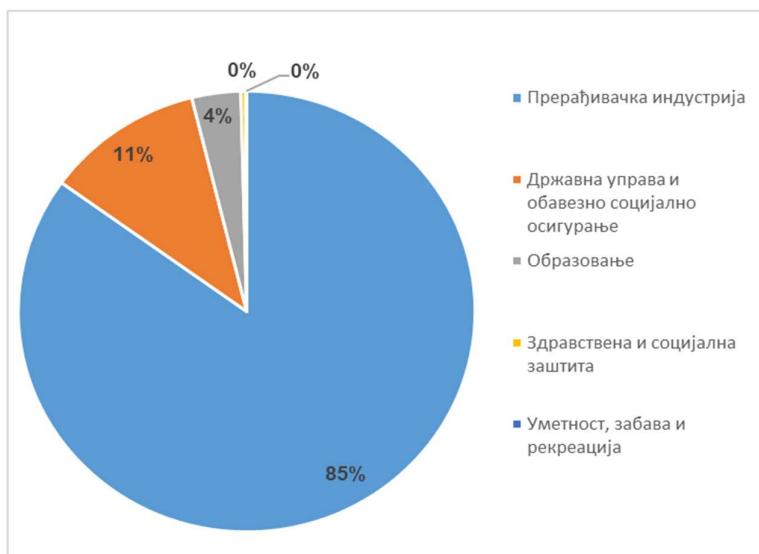

2.3.4. Инвестиције у основна средства и стопа инвестиција

У периоду од 2015. до 2019. године, на основу података Републичког завода за статистику, у општини Бабушница се уочава тренд смањења укупних инвестиција у нова основна средства, односно пад истих са 734.011 хиљада РСД на 388.930 хиљада РСД, што представља смањење од чак 88,72%. У истом периоду је дошло до пада укупних инвестиција у нова основна средства и у Пиротском округу, и то у нешто већем обиму, тако да се уочава пораст релативног учешћа инвестиција општине Бабушница у укупним инвестицијама у нова основна средства оствареним у Пиротској области (са 5,45% учешћа у 2015. години, на 8,14% инвестиција остварених у Пиротској области у 2019. години). Међутим, и поред евидентног пораста релативног учешћа инвестиција у општини Бабушница у укупним инвестицијама у Пиротској области, можемо констатовати да је ово још увек јако низак ниво учешћа.

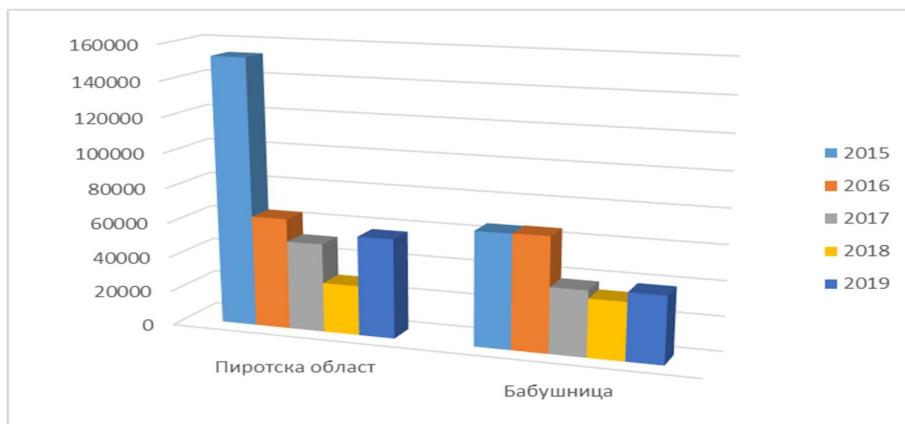
У 2019. години, у структури инвестиција у нова основна средства, доминирале су инвестиције за реконструкцију, модернизацију, доградњу и проширење са чак 99,85% укупних инвестиција у нова основна средства, док није било реализованих инвестиција у нове капацитете. Ово је доста неповољнија структура у односу на 2015. годину, када је, од укупних инвестиција у нова средства, у нове капацитете инвестирано 17,85%, у реконструкцију, модернизацију, доградњу и проширење 81,61%, а у одржавање нивоа постојећих капацитета 5,45%.

Ако посматрамо структуру инвестиција у нова основна средства по делатностима, можемо видети да доминирају инвестиције у прерадивачку индустрију са 84,94%, а затим следе инвестиције у државну управу и обавезно социјално осигурање са 11,18%, образовање 3,47%, док у здравствене и социјалне заштите и сектор уметности, забаве и рекреације је укупно било уложено 0,41% укупних инвестиција у нова основна средства. У остале секторе привреде није било улагања инвестиција у нова основна средства. На основу претходних података можемо констатовати да је у општини Бабушница, у претходном периоду поред ниског нивоа инвестиција, забележена и неповољна структура инвестиција и да је велики број привредних делатности остао без инвестиционих активности.

Стопа инвестиција представља ниво остварених инвестиција у нова основна средства у текућим ценама по становнику и већа стопа инвестиција одражава већи степен развоја једне локалне економије и њену већу регионалну конкурентност, приступачност и атрактивност. Као што из приложеног графикона можемо видети, у посматраном периоду, је приметан тренд смањења стопе инвестиција и то како у општини Бабушница, тако и у Пиротској области. Тек је 2019. године уочен благи пораст стопе инвестиција у односу на претходну годину.

Графикон 13. Кретање стопе инвестиција, 2015–2019.

2.3.5. Структура привреде општине Бабушница

Економски развој једне локалне самоуправе не може се адекватно сагледати без проучавања њене привредне структуре, која је квалитативни елемент економског развоја једног подручја и чини је скуп различитих сектора, области, грана и група делатности дефинисаних на основу Уредбе о класификацији привредних делатности (Сл. гласник РС бр. 54/2010). Што је привреда развијенија, то је развијен већи број привредних делатности. Када се посматра структура привреде, уочава се да је код економија на најнижем степену развоја доминантан удео делатности примарног сектора у привредној структури. Са порастом степена економског развоја расте удео делатности секундарног сектора, односно, у економијама на највишем степену развоја доминантан је удео делатности терцијалног и кварталног сектора у структури привреде.

Привреда општине Бабушница базира се превасходно на локалним ресурсима (пољопривредно земљиште претежно слабијих класа, шумски комплекси, здрава природна средина и радна снага са дугогодишњом традицијом у погледу привредне валоризације наведених природних фактора). Главни проблеми привредног развоја су: слаба диверзификација привредних активности; недовољна инфраструктурна опремљеност; изражена депопулација; као и неповољна старосна, миграционија и образовна структура становништва.

У општини Бабушница су прерађивачка индустрија и пољопривреда носиоци привредног развоја, а потом следе трговина, занатство и комуналне делатности. Међутим, производно-пословни и послужни комплекси су просторно веома неравномерно распоређени и већина привредних активности се одвија у насељу Бабушница као општинском центру.

На основу података Аналитичког сервиса ЈЛС, РСЈП, у 2019. години је било регистровано 62 привредна друштва (8,61% регистрованих привредних друштава у Пиротској области) и 277 предузетника (12,23% регистрованих предузетника у Пиротској области). Када се ови подаци упореде са бројем становника, можемо видети да је било регистровано 6 привредних друштава на 1000 становника (у Пиротској области – 36 привредних друштава на 1000 становника), и 28 предузетника на 1000 становника (110 предузетника на 1000 становника у Пиротској области).

Табела 34. Структура привреде општине Бабушница у периоду 2015–2019.

	Укупно				% учешће Бабушнице			
	Пиротска област 2015.	Бабушница 2015.	Пиротска област 2019.	Бабушница 2019.	Пиротска област 2015.	Бабушница 2015.	Пиротска област 2019.	Бабушница 2019.
Број привредних друштава	705	47	720	62	100	6.67	100	8.61
Број предузетника	1895	235	2265	277	100	12.40	100	12.23
Број привр. друштава на 1000 становника	31	4	36	6	100	12.90	100	16.67
Број предузетника на 1000 стан.	87	21	110	28	100	24.14	100	25.45
Број новооснованих привр. друштава	48	1	53	7	100	2.08	100	13.21
Број новооснованих предузетника	344	36	348	46	100	10.47	100	13.22
Број брисаних/ угашених привр. друштава	13	1	123	3	100	7.69	100	2.44
Број брисаних/ угашених предузетника	322	26	272	36	100	8.07	100	13.24
Број привр. друштава са нето добитком	349	21	331	21	100	6.02	100	6.34
Број предузетника са нето добитком	137	2	764	88	100	1.46	100	11.52
Број привр. друштава са нето губитком	154	15	156	15	100	9.74	100	9.62
Број предузетника са нето губитком	16	0	146	22	100	0.00	100	15.07
Пословни приходи по привр. друштву, у хиљ. РСД	242.145	61.548	403.174	43.381	100	25.42	100	10.76
Пословни приходи по предузетнику, у хиљ. РСД	42.886	6276	37.743	8510	100	14.63	100	22.55

На основу података Аналитичког сервиса ЈЛС, РСЈП

Као што можемо видети у претходној табели, без обзира што је, у периоду од 2015. до 2019. године дошло до пораста броја привредних друштава и броја предузетника, јако је низак њихов степен учешћа у просеку Пиротске области, што указује на низак степен диверзификације привредних активности у општини Бабушница.

Структуру привреде општине Бабушница чине:

- основне привредне делатности: пољопривреда и прерађивачка индустрија; и
- остале привредне делатности: трговина, занатство, туризам, грађевинарство и комуналне делатности.

2.3.5.1. Пољопривредна производња и сточарство

Подручје општине Бабушница можемо дефинисати као рурално подручје са пољопривредом као једном од основних привредних делатности. Одликују је екстензивност, ниски приноси, ниска продуктивност, велика зависност од климатских услова, усмереност на задовољење личних потреба домицилног становништва, најчешће без/или са врло мало тржишних вишкова. Главне пољопривредне гране су сточарство, планинско воћарство и пчеларство, али производња у овим пољопривредним гранама је недовољно развијена, осим у пчеларству, и усмерена углавном на задовољење личних потреба. Ратарска производња је скромно заступљена и одликује се екстензивношћу, ниским приносима, најчешће са малим тржишним вишковима који се најчешће продају на локалној пијаци. Међутим, с обзиром да не постоји систем организованог наводњавања, да је лоша локална (рурална) саобраћајна инфраструктура, да постоји велика уситњеност пољопривредних поседа, смањена је и могућност примене савремених агротехничких мера и пољопривредне механизације, па су и приноси ратарских култура прилично скромни. На основу овога можемо констатовати да је пољопривредно земљиште ресурс који није довољно искоришћен. Имајући у виду здраву природну средину, велики потенцијал у пољопривреди је производња здраве хране, лековитог и шумског биља, као и пчеларство.

На основу података Републичког завода за статистику, 2012. године, од укупне површине подручја Бабушнице, 27,60% је расположиво пољопривредно земљиште (14.595 ha). Од укупно расположивог пољопривредног земљишта, 58,63% је земљиште коришћено за пољопривреду производњу (8558 ha). На основу наредне табеле можемо закључити да је у периоду од 2012. до 2018. године дошло до пораста коришћеног пољопривредног земљишта, и то за 310 ha (са 8558 ha на 8868 ha).

У структури коришћеног пољопривредног земљишта доминирају ливаде и пашњаци, и у посматраном периоду дошло је до пораста коришћених површина под ливадама и пашњацима за 761 ha (са 5334 ha на 6095 ha), док је евидентирано смањење осталих коришћених пољопривредних површина.

У структури ратарске производње, највише је заступљена производња пшенице, јечма и кукуруза. Узгајају се скоро све повртарске културе: кромпир, пасуљ, паприка, парадајз и др. Од воћа су најзаступљеније културе јабука, вишња и шљива.

У области сточарства највише се гаји живина, овце, свиње, говеда и пчеле. Гајење оваца које је у прошлости било доминантно, налази се на историјском минимуму. Према последњем попису (2012), на подручју општине Бабушница било је укупно 57.649 гајене стоке, од чега живине 41.160, оваца 9924, свиња 4675 и говеда 1890.

С обзиром да су домаћинства уситњена, а газдовање је углавном индивидуално, пољопривредна домаћинства поседују мали број грла стоке.

Укупан број пољопривредних газдинстава у 2012. години у општини Бабушница износио је 2620, двоструко мање него у Пироту. Међутим, пољопривредна газдинства у укупном броју домаћинстава у општини Бабушница учествују са 52%, за разлику од града Пирота, где је свега 28% пољопривредних газдинстава у укупном броју домаћинстава. На 1000 становника Бабушница има 218 пољопривредних газдинстава, док их у граду Пироту има двоструко мање.

У 2012. години је било регистровано 2620 пољопривредних газдинстава, и она су чинила 51,6% укупног броја домаћинстава на подручју општине Бабушница, односно на 1.000 становника је било регистровано 217,9 пољопривредних газдинстава (што је знатно више од просека Пиротске области – 129,96). У 2018. години је било регистровано 2401 пољопривредно газдинство, тако да можемо констатовати да је дошло до смањења броја пољопривредних газдинстава у односу на 2012. годину за 219 пољопривредних газдинстава, али је у истом периоду дошло до пораста броја регистрованих пољопривредних газдинстава на 1.000 становника (са 217,9 у 2012. години на 231,71 у 2018. години).

Табела 35. Број пољопривредних газдинстава и структура коришћеног пољопр. земљишта (у ha)

	2012. године ¹⁾	2018. године ²⁾
Број регистрованих пољопривредних газдинстава	2620	2401
Коришћено пољопривредно земљиште (у ha)	Оранице и баште	2656
	Воћњаци	501
	Виногради	4
	Ливаде и пашњаци	5334
	Остало	63
	Укупно (у ha)	8558
		8868

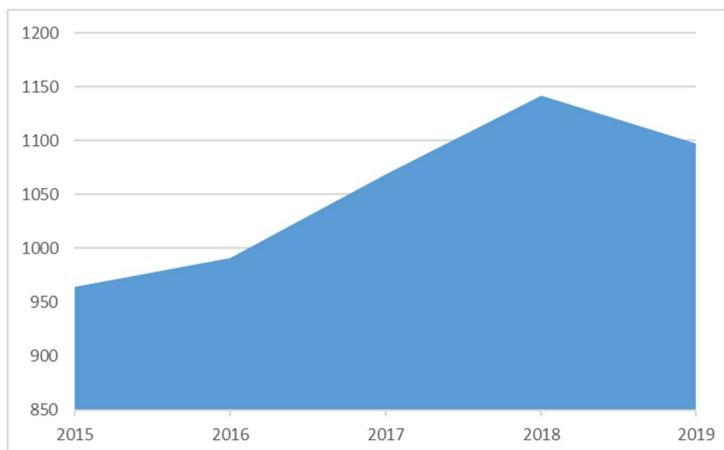
1) Попис пољопривреде 2012. године, Републички завод за статистику

2) на основу Анкете о структури пољопривредних газдинстава 2018. године, Републички завод за статистику

2.3.5.2. Индустрија

Прерађивачка индустрија је основна привредна делатност на подручју општине Бабушница, и заједно са пољопривредном чини окосницу развоја општине. Више од половине укупног броја запослених је запослено у сектору прерађивачке индустрије и у периоду од 2015. до 2019. године можемо уочити тренд пораста броја запослених са 964 запослена у 2015. години, на 1097 запослених у 2019. години, што представља пораст од 13,80% (у Пиротској области је у истом периоду забележен пораст броја запослених у прерађивачкој индустрији од 6,57%).

Графикон 14. Кретање броја запослених у прерађивачкој индустрији

Од укупног броја запослених, 2019. године, у сектору прерађивачке индустрије је било запослено 1097 становника, што представља 50,32% укупног броја запослених на подручју општине Бабушница. У истој години је у Пиротској области у сектору индустрије било запослено 36,10% укупног броја запослених, док је републички просек знатно нижи и износи 21,2%.

Табела 36. Учешће запослених у прерађивачкој индустрији у укупној запослености, 2019. год.

	Укупан број запослених 2019. год.	Број запослених у прерађивачкој индустрији	% учешћа запослених у прерађивачкој индустрији у укупној запослености
Пиротска област	21.270	7751	36,10
Бабушница	2149	1097	50,32

Извор: Републички завод за статистику, Општине и региони у Србији 2020. године, табела 4.2. Регистрована запосленост према општини рада по секторима делатности 2019. године

Ови подаци недвосмислено говоре о доминантној улози прерађивачке индустрије у структури привреде општине Бабушница, међутим, битно је истаћи да постоји велика територијална диспропорција у алокацији индустријских комплекса. Наиме, сва индустријска предузећа су смештена на подручју општинског центра Бабушнице, док је остатак општине маргинализован и без субјекта прерађивачке индустрије.

Све велике индустријске фирме, из периода претходне Југославије, су биле у друштвеном власништву, и доживеле су тотални крах током деведесетих година. Већина великих фабрика које су у претходном периоду егзистирале у општини Бабушница су биле организациони делови већих предузећа из других општина, тако да су оне делиле судбину матичних предузећа (ДП Балкан-МИН Холдинг Ниш, ДП Први мај – стандард Пирот, ДП ИМТ-стандард Ђољевац). Ова, некада велика друштвена предузећа данас више не постоје, већина их је приватизована, али приватизација није спроведена на задовољавајући начин, тако да је већина ових предузећа отишла у стечај или у ликвидацију. Међутим, основано је више нових, приватних производних фирм, пре свега у сектору производње бетонске галантерије и текстилне индустрије.

Данас индустријску структуру општине Бабушница карактерише доминација сектора текстилне индустрије, гумарске индустрије и металопрерадивачке индустрије. Окосницу привреде општине Бабушница чине: „TIGAR TYRES“ фабрика унутрашњих гума (фабрика која запошљава око 250 радника и стално унапређује своју производњу), „D Company“ металопрерадивачко предузеће (приватно предузеће основано 1992 године, производи алате за гумарску индустрију, запошљава око 350 радника), „Конфекција Лисца Бабушница доо“ фабрика за производњу лаке конфекције (већински власник је из Словеније), Конфекција „DMD Fiore“ d.o.o. Бабушница, и др.

2.3.5.3. Предузетништво

Са друштвено-економским променама с краја претходног миленијума, настају и значајне промене у привредном миљеу општине Бабушница, које се манифестишу с једне стране пропашћу великих друштвених предузећа, неуспешно спроведеној приватизацији и гашењу већине ових предузећа, и појавом и развојем мале привреде и предузетништва на другој страни. Развој предузетништва је веома успорен, али свакако доводи до диверзификације привредних активности и до пораста обима и разноврсности појединих делатности. Највеће интересовање је испољено за трговинску делатност, али и за производно занатство и услужне делатности.

На основу података Аналитичког сервиса ЈЛС, РСЈП, у 2019. години је било регистровано 277 предузетника, што представља раст у односу на 2015. годину од 17,87% (или за 42 предузетника у номиналном износу), што је нешто испод просека Пиротске области (19,52%). Ако се погледа број предузетника на 1.000 становника у општини Бабушница је у 2019. години било 28 предузетника на 1.000 становника, што је, такође, ниже од просека Пиротске области (110 предузетника на 1.000 становника). Ови подаци нам говоре да је у општини Бабушница сектор предузетништва још увек недовољно развијен.

Према подацима Републичког завода за статистику, у 2019. години је дошло до пораста броја приватних предузетника и запослених код њих са 368 у 2015. години на 424 запослених у 2019. години, што чини 19,73% запослених у општини Бабушница (што је на нивоу просека Пиротске области са 20,35% ове категорије запослених).

Може се закључити да је мала привреда носилац привредног развоја општине Бабушница и да се у будућности очекују још повољнији резултати, боље пословање и упошљавање већег броја радника у читавој привреди. Мала привреда треба да постане водећа снага у економском развоју општине. Ова предузећа су изузетно флексибилна и могу се брзо прилагодити свим променама понуде и тражње на тржишту. То су облици привређивања који повећавају запосленост, диверзификацију економских активности и подржавају одрживи раст и развој.

2.3.5.4. Туризам

Територија општине Бабушнице има повољне услове за развој различитих видова туризма (бањског – Звоначка бања, излетничког, здравствено-рекреативног, ловног, спортско-риболовног, манифестационог, сеоског и руралног туризма) с обзиром на природне потенцијале којима располаже, а најзначајнији међу њима су:

- Археолошка налазишта – у селу Стрелцу постоје остаци једног утврђења у чијој је близини пронађена римска војничка опрема (1906. године);
- Сува планина – могућности искоришћења потенцијала Суве планине у туристичке сврхе су бројни;
- Звоначка бања – чија су лековита својства позната још из доба Римског царства. Вода Звоначке Бање потпомаже лечење: нервних болести, болести локомоторног система, повишеног крвног притиска, упалних промена на очима, климактеричних тегоба и др. У другој половини 20. века, у Звоначкој бањи се налазио хотел Б категорије, хотел „Мир“, који је располагао са 140 лежајева и два отворена и затворена базена који су се пунили топлом бањском водом, као и са спортским теренима. Хотел је приватизован, али данас није у функцији. Поред овог хотела, собе у приватном смештају у Звоначкој бањи имају око 300 лежајева, нису најбоље опремљене, али се користе углавном лети, и зими нема услова за смештај гостију;
- Асеново кале – представља остатке темеља и зидова средњевековног утврђења на истакнутој стени и рељефу са десне стране Звоначке реке. Тврђава је четвороугаона, дугачка око 40 m, са зидовима дебљине око 2 m, од тесаног бигра. Посетиоци ових рушевина могу уживавати у предивном погледу на панораму бање, планину Стол, Влашку планину.

Осим побројаних најзначајнијих природних потенцијала општине, постоје и многи други туристички атрактери, као на пример Џедилка, Камени мост, Јама Безданка, Големи Стол, Шанац итд.

И поред повољног географског подручја и очуване природе, као битних предуслова за развој туризма, може се констатовати да је туризам незаступљен на овим просторима и у претходној деценији, по подацима Републичког завода за статистику нису забележени подаци о броју страних и домаћих туриста и броју ноћења страних и домаћих туриста на територији општине Бабушница.

Поред непостојања хотелских и мотелских комплекса, постоји још разлога оваквог стања туризма у Бабушници, а то су пре свега: непостојање регистрованих нити категорисаних објекта за смештај, не постоје планска документа, недостатак одговарајуће инфраструктуре и комунална несрећеност, неизграђена водоводна и канализациона мрежа и др.

2.3.6. Регионални аспект развоја

Када се посматра подручје Пиротске области, можемо видети да постоји велика територијална неравнотежа на унутаррегионалном нивоу, са веома израженим разликама у развоју између развијених и неразвијених, односно урбаних и руралних подручја. На једној страни ове територијалне компоненте развоја стоји концентрација и поларизација ресурса, док је са друге стране присутан изражен тренд маргинализације већег дела остатка подручја Пиротске области. У контексту таквог територијалног развоја, општина Бабушница је остала на нивоу маргинализованог подручја, које карактерише недовољан

ниво привредних активности, низак ниво инвестиција, висока незапосленост, јако изражени процеси депопулације са неповољном старосном и образовном структуром становништва.

На нивоу Пиротске области, највећи економски раст је на подручју града Пирота. Ово подручје је регионално и урбano средиште инфраструктурне мреже и атрактивних локација за привредне активности са квалификованим кадром. Највећи и најзначајнији привредни капацитети највећим делом су концентрисани на подручју града Пирота, док је мањи део привредних ресурса лоциран на подручју општине Бабушница и осталих општина Пиротске области. Оваква територијална неравномерност и диспропорција развојних потенцијала и ресурса могли би да интензивирају повећање регионалних разлика, односно даљи тренд функцијске маргинализације неразвијеног подручја.

3. SWOT АНАЛИЗА

SWOT АНАЛИЗА У ОБЛАСТИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ИНФРАСТРУКТУРЕ

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none">- Квалитетно пољопривредно земљиште- Разноврсно лековито биље и аутохтоне врсте- Квалитетна вода, велики број извора (домаћинства према врху Стол имају сопствене каптаже) и издашност (карстно врело Љуберађа)- Неизграђен простор, није нападнут изградњом- Богато културно наслеђе- Историјски споменик војно утврђење Шанац (брдо Јеремија)- Покривеност водоводном мрежом око 80% домаћинстава (већи део у урбаном подручју)	<ul style="list-style-type: none">- Велика површина запуштеног пољопривредног земљишта- Недоступно земљиште – уски локални путеви непроходни за моторна возила- Уситњена структура пољопривредног земљишта – парцеле нису довољно велике за интензивну производњу- Велики број сувласника на пољопривредним парцелама- Неусаглашеност катастарских података о пољопривредном земљишту са фактичким стањем на терену- Грађевински фонд у селима запуштен и у фази пропадања- Звоначка бања нема статус бање нити развијене лечилишне функције (постојећи медицински блок ван функције)- Нема урбанистичког плана за Звонце, као центра заједнице насеља- Нема механизма на локалном нивоу којим би се у већој мери утицало на одлуке централног нивоа (случај МХЕ – општинске службе поступају у складу са законом и издају дозволе за изградњу)

ПРИЛИКЕ

- Укрупњавање пољопривредног земљишта
- Искоришћење потенцијала СРП Јерма и СРП Сува Планина у непосредном окружењу, и промоција заштићених подручја
- Едукација сакупљача лековитог биља и шумских плодова у циљу очувања биодиверзитета
- Боље искоришћење термалних вода (према урађеној студији о термалним водама)
- Очување аутентичних амбијената сеоских подручја (насеље Љуберађа)
- Обнова сеоских школа као едукативних и културних центара
- Реконструкција и уређење Звоначке бање и формално проглашење бањом
- Забрана изградње МХЕ кроз просторни план општине
- Израда ПГР за регионални центар Звонце
- Израда Програма управљања комуналног отпада, примарна селекција и рециклажа

ПРЕТЊЕ

- Неконтролисана сеча шума и крађа шумске грађе
- Неконтролисано сакупљање лековитог биља и шумских плодова
- Тешка механизација и камиони који уништавају локалне путеве
- Даље пропадање грађевинског фонда сеоских насеља
- Коришћење старог катастра МХЕ, по којем инвеститори могу да прибаве дозволу за изградњу
- Одсуство механизама за спречавање изградње МХЕ/ процена утицаја на животну средину се не захтева за снагу која је испод одређене границе, у које спадају скоро све МХЕ на подручју општине

SWOT АНАЛИЗА У ОБЛАСТИ ДРУШТВЕНОГ РАЗВОЈА

СНАГЕ

- Образовано и радно способно становништво (млади)
- Спортски терени у својини општине доступни свима (базен, 2 тениска терена, терен за кошарку, фудбал, мали фудбал и др), школице спортува бесплатне за децу (дотација општине)
- проектно-техничка документација и решење о грађевинској дозволи за изградњу објекта спортске хале
- Квалитетан женски стонотениски тим и женски фудбал
- Бесплатан аутобуски превоз за школску децу (возила обезбеђује ЈКП Комуналак), и бесплатан комби превоз за предшколску децу (1 комби возило за предшколску децу набављено из донације)
- Ученичка подршка – домови ученика у ОШ у Стрелцу и СШ у Бабушници, ћачка задруга, додатних 5000 месечно од стране општине за сваког ученика, бесплатна ужина
- Талентована деца, успешна на такмичењима
- Мобилни здравствени тим обезбеђен кроз програм SWISS Pro
- Значајна издвајања из буџета и правовремена социјална заштита за децу са потребама
- Обезбеђена услуга помоћи у кући и дневног боравка за децу/особе са посебним потребама из буџета општине
- Едуковани кадар за спровођење услуга у социјалној заштити
- Жртве насиља добијају стамбену подршку преко Центра за социјални рад (до 6 месеци)
- Укључивање младих у програмске активности у култури (укључивањем деце долази и до заинтересованости родитеља)
- Фолклор за младе и за сениоре
- Дом културе поседује адекватан простор и опрему – проектор, платно, озвучење за биоскоп
- Ромска популација живи међу већинским становништвом – нема подстандардних ромских насеља
- Добра укљученост ромске заједнице у свим активностима, у предшколске програме, као и у каснијем школовању

СЛАБОСТИ

- Непостојање образовног програма у средњој школи за девојчице са слабијим успехом (постојећи машински смерови привлачнији за дечаке)
- Одлазак деце у друге градове на школовање захтева значајне материјлане издатке за породицу
- Средња школа нема спортску салу, користе просторију основне школе (током пандемије корона вируса није било часова физичког васпитања)
- Непостојање спортске сале на нивоу општине, за дворанске спортиве
- Мањи број девојчица и жена које се баве спортом
- Слабије интересовање родитеља за културне и спортивске активности
- Недовољна активност и укључивање младих (радно способно становништво)
- Удружења грађана постоје, али су њихове активности кратког даха
- Не постоји организовани смештај за жртве насиља нити стамбени фонд одређен за ову намену (решења од случаја до случаја)
- Велики број корисника услуга Центра за социјални рад, а мало кадрова
- Недовољан број лекара и стручног особља, не могу да покрију мобилне пунктове (нарочито изражено у време пандемије корона вируса)
- Зависност друштвеног развоја од ограничених републичких средстава
- Апсентизам и недовољна комуникација послодаваца са здравственим службама

ПРИЛИКЕ

- Оформљавање потребног броја јаслених група у обданишту
- Оформљавање додатних смерова у средњој школи (потреба за текстилним смером)
- Побољшање колективне исхране деце у школама
- Отварање ученичке задруге у школама
- Оспособљавање и пуштање у рад биоскопске сале Дома културе, уз могућност бесплатних карата за ученике и децу
- Едукација постојећих удружења грађана за покретање и реализацију одређених социјалних и других програма
- Искоришћење радно способног становништва за потребе пружања социјалних услуга и друге друштвене активности
- Унапређење јавно-приватног партнерства у социјалној заштити
- Наставак финансирања мобилних здравствених тимова
- Рад на имицу општине и њеној промоцији

ПРЕТЊЕ

- Значајан број деце одлази у друге градове већ у току средње школе, већина се не враћа
- Смањивање броја становника, а самим тим и деце, услед негативног природног прираштаја и исељавања младих
- Повећан број жртава насиља, углавном жена, али и деце
- Компликоване процедуре Центра за социјални рад и координација ЦСР и републичких органа
- Неблаговремено пружање услуга социјалне заштите и кашњења у пружању услуга новчане помоћи
- Услуге социјалне заштите се усмеравају на приватне пружаоце услуга
- Центар за социјални рад тренутно не поседује адекватне лиценце
- Мала могућност да пружаоци услуга са територије добију референце, јер су подизвођачи лиценцираних фирм из других делова Србије
- Застарео закон о социјалној заштити (из 2011)
- Одложена примена Закона о социјалној карти за 2023. годину (закон усвојен почетком 2021)
- Централизоване одлуке о развоју услуга Центра за социјални рад
- Пандемија корона вируса

SWOT АНАЛИЗА У ОБЛАСТИ ЕКОНОМСКОГ РАЗВОЈА

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none">- Економска стабилност постојећих привредних капацитета- Слободна зона- Металопрерадивачка и текстилна индустрија као носиоци привредног развоја- По структури делатности, доминантне су инвестиције у прерадивачкој индустрији- Уравнотежене јавне финансије, однос приходовне и расходовне стране- Проектно финансирање и коришћење расположивих фондова (1-2 конкурса годишње за удружења грађана, 2-3 милиона РСД годишње за око 6-7 пројекта)- Унапређена организациона структура ЈЛС- Велики број пољопривредних газдинстава у укупном броју домаћинстава- Тренд раста броја малих предузетника- Постојећи предуслови развоја туризма – атрактивни природни предели, термални извори Звоначке бање- Традиционалне манифестације: Међународни успон на Руј (око 1000 планинара из Србије и Бугарске) и Вурдијада- Независно финансирање спортских удружења	<ul style="list-style-type: none">- Девастирано подручје према степену развијености – 50% испод републичког просека- Слаба диверзификација привредних активности и мали број регистрованих привредних друштава- Неравномеран привредни развој, већина привредних активности одвија се у општинском центру Бабушница- Приватизација друштвених предузећа није спроведена на задовољавајућ начин- Неразвијени инструменти подршке ЈЛС локалној економији- Низак ниво учешћа инвестиција у основна средства у укупним инвестицијама- Немогућност инвестирања у веће пројекте- Нема категоризованог туристичког смештаја- Капацитети Звоначке бање ван функције- Ниска, недовољна продуктивност рада, недовољна конкурентност, низак ниво техничке и технолошке опремљености- Недовољно развијен људски ресурс, висока стопа незапослености, неповољна образовна структура и недостатак квалификоване радне снаге- Просечна зарада далеко испод републичког просека, низак животни стандард- Лоша инфраструктурна повезаност- Непостојање реалних података о постојећој радној снази

ПРИЛИКЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none">- Пораст броја запослених у прерађивачкој индустрији- Раст стопе активности радно способног становништва и растући тренд укупне запослености- Организована производња и прерада пољопривредних производа- Специјализација производње, тј. подстицање развоја одређених пољопривредних грана- Повећање домаћинстава која се баве производњом вурде и заштита географског порекла вурде- Уређено и контролисано прикупљање шумских производа- Органска екстензивна производња на малим газдинствима- Производња сировина за етарска уља (у Бабушници већ постоји постројење за прераду)- Развој мале привреде и предузетништва- Развој туризма – категоризација туристичког смештаја и развој туристичких капацитета Звоначке бање, развој зимског туризма, увођење боравишне таксе- Општински сервис Е-туриста који могу да користе сви заинтересовани- Пројекти прекограницичне сарадње и министарства – боље коришћење средстава из ових пројекта (лобирање/заговарање и сарадња)- Имплементација важећег плана детаљне регулације за нову индустриску зону	<ul style="list-style-type: none">- Пандемија корона вируса- Повећање регионалних разлика и функционална маргинализација општине Бабушница – успорен привредни раст, низак ниво инвестиција, висока незапосленост, депопулација

4. ВИЗИЈА РАЗВОЈА ОПШТИНЕ БАБУШНИЦА

У контексту конзистентног тумачења и примене европских, националних, регионалних и локалних стратегија, јавних политика, програма и планова, Општина Бабушница препознаје своје снаге и слабости, могућности и претње.

На основу препознатих друштвених и природних ресурса, али и значајних привредних потенцијала којима општина располаже, општина Бабушница доноси своју **визију развоја** за наредни седмогодишњи период:

- Општина која негује, унапређује и на одржив начин користи све посебности својих природних ресурса.
- Општина по мери грађана, која се ослања на сопствене друштвене ресурсе.
- Општина која паметно користи све расположиве развојне инструменте за активирање својих привредних потенцијала.

5. ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉЕВИ РАЗВОЈА И МЕРЕ ЗА ЊИХОВО ДОСТИЗАЊЕ

5.1. ЦИЉЕВИ И МЕРЕ У ОБЛАСТИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ИНФРАСТРУКТУРЕ

ОБЛАСТ: ЖИВОТНА СРЕДИНА И ИНФРАСТРУКТУРА

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 1.1.

РАЗВОЈ САОБРАЋАЈНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ

Путна инфраструктура од виталног је значаја за развој општине Бабушница, како на плану регионалног повезивања општине преко државних путева који пролазе кроз њено подручје, тако и у погледу развоја локалне путне мреже на територији саме општине.

У наредном периоду биће неопходно уложити значајна средства за обнову и реконструкцију постојећих државних, насељских и локалних путева, као и за изградњу нових. Из тог разлога, дефинисане су најрелевантније, приоритетне мере у домену развоја саобраћаја на територији општине Бабушница, које су предвиђене за реализацију у периоду трајања Плана развоја (до 2029. године).

ПОКАЗАТЕЉИ	ИЗВОР ПРОВЕРЕ	ПОЧЕТНА ВРЕДНОСТ	ЦИЉАНА ВРЕДНОСТ
Реконструисан државни пут IB реда бр. 39 на територији општине Бабушница	Општина Бабушница (одељење надлежно за саобраћај)	0 km	37 km
Реконструисан државни пут IIА реда бр. 223 на територији општине Бабушница	Општина Бабушница (одељење надлежно за саобраћај)	0 km	33 km
Реконструисана мрежа локалних путева и улица у насељима	Општина Бабушница (одељење надлежно за саобраћај)	50 km	200 km
Завршени радови на уређењу, проходности и безбедности општинских путева	Општина Бабушница (одељење надлежно за саобраћај)	3 km	20 km
Изграђени мостови у Бабушници, преко реке Лужнице	Општина Бабушница (одељење надлежно за саобраћај)	0	2

Интеграција са циљевима одрживог развоја

Мера 1.1.1.

Реконструкција државног пута IIА реда бр. 223 према Звоначкој бањи

Велики значај развоја Звоначке бање у наредном периоду ставља акценат и на реконструкцију државног пута IIА реда бр. 223 Периш – Бела Паланка – Бабушница – Звонце – Трински Одоровци – Суково – веза са државним путем 43, који повезује Звоначку бању са Бабушницом, и даље са Белом Паланком и аутопутем Е-80. Овај регионални државни пут се на територији општине Бабушница простира у дужини од око 33 km.

РОК ИЗВРШЕЊА:	2029. (други средњерочни период)
ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА:	Република Србија и др.
ОДГОВОРНОСТ:	Република Србија, општина Бабушница

Реконструкција државног пута IB реда бр. 39 према Пироту

Велики значај развоја насеља Бабушнице у наредном периоду ставља акценат и на реконструкцију државног пута Пирот - Бабушница - Власотинце - Лесковац - Лебане - Медвеђа - Приштина - Пећ - државна граница са Црном Гором (границни прелаз Чакор), веза са аутопутевима Е-75 и Е-80. Овај регионални државни пут се на територији општине Бабушница простире у дужини од око 35 km.

РОК ИЗВРШЕЊА:	2029. (други средњерочни период)
ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА:	Република Србија и др.
ОДГОВОРНОСТ:	Република Србија, општина Бабушница

Мера 1.1.2. Реконструкција локалних путева и улица у насељима

У претходном периоду, општина се у највећој мери фокусирала на одржавање и реконструкцију улица у насељу Бабушница. Међутим, саобраћајна мрежа у осталим насељима, као и мрежа локалних општинских путева је застарела и углавном датира из 90-тих година прошлог века. Овако дотрајала путна инфраструктура захтева свеобухватну и темељну реконструкцију и изградњу путне инфраструктуре, не само у насељу Бабушница, већ и у другим насељима, као и међунасельских општинских путева.

РОК ИЗВРШЕЊА:	2029. (реализација у континуитету – на годишњем нивоу)
ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА:	Општина Бабушница и др.
ОДГОВОРНОСТ:	Општина Бабушница

Мера 1.1.3. Одржавање и уређење општинских путева

У претходном периоду дошло је до занемаривања и запуштања општинских путева, па је њихово одржавање и уређење приоритетно у наредном периоду, како би саобраћај на њима, углавном пољопривредне и шумске механизације, био функционалан и безбедан.

РОК ИЗВРШЕЊА:	2029. (реализација у континуитету – на годишњем нивоу)
ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА:	Општина Бабушница и др.
ОДГОВОРНОСТ:	Општина Бабушница

Мера 1.1.4. Изградња мостова у Бабушници

У циљу активирања планираних капацитета радне зоне у Бабушници, неопходна је изградња моста преко реке Лужнице, који ће повезивати радну зону са осталим делом насеља.

Други мост који је у наредном периоду планиран за изградњу биће у функцији саобраћајног повезивања локације будућег постројења за пречишћавање отпадних вода, у јужном, рубном делу насеља Бабушница.

РОК ИЗВРШЕЊА:	2026. (први средњерочни период)
ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА:	Општина Бабушница, Република Србија, међународни фондови и др.
ОДГОВОРНОСТ:	Општина Бабушница

ОБЛАСТ: ЖИВОТНА СРЕДИНА И ИНФРАСТРУКТУРА

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 1.2.

РАЗВОЈ ВОДОВОДНЕ И КАНАЛИЗАЦИОНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ

Поред саобраћајне инфраструктуре, од виталног значаја за развој општине Бабушница јесте и развој водоводне и канализационе инфраструктуре. Систем магистралне и секундарне водоводне мреже је стар, па често долази до пуцања и губитака на мрежи, а азбестно-цементне цеви потребно је заменити, с обзиром на њихов штетни утицај на животну средину. Сеоске водоводне мреже, које су повезане на локална изворишта, нису одговарајућег квалитета ни капацитета.

Канализациона мрежа изведена је у дужини од свега 32 km, и постоји једино у насељима Бабушница и Љуберађа. У осталим насељима потребно је изградити нову канализациону мрежу, за коју је претходно потребно урадити техничку документацију. Нарочито је потребно изградити адекватну водоводну и канализациону мрежу у Звоначкој бањи, која ће бити носилац развоја бањског туризма општине Бабушница. За општински центар Бабушница, значајна ће бити изградња постројења за прераду отпадних вода, за које је урађена техничка документација.

ПОКАЗАТЕЉИ	ИЗВОР ПРОВЕРЕ	ПОЧЕТНА ВРЕДНОСТ	ЦИЉАНА ВРЕДНОСТ
Заступљеност азбестно-цементних цеви у водоводној мрежи	ЈКП Комуналаци	14,62 km	0 km
Реконструисана водоводна мрежа у селима, под ингеренцијом ЈКП Комуналаци	ЈКП Комуналаци	0 km	20 km
Реконструкција водоводне мреже у насељу Бабушница – земена азбестно цементних цеви	ЈКП Комуналаци	0 km	15 km
Изграђен колектор за прикупљање отпадних вода онасеља Бабушница	Општина Бабушница, ЈКП Комуналаци	0 km	2,2 km
Изграђено постројење за прераду отпадних вода у Бабушници	Општина Бабушница, ЈКП Комуналаци	0 kom	1 kom
Урађена техничка документација за изградњу канализационе мреже у приградским/сеоским насељима	ЈКП Комуналаци	0 km	20 km
Извршена реконструкција водоводне мреже у Звоначкој бањи	ЈКП Комуналаци	0 km	8 km
Изграђена канализациона мрежа у Звоначкој бањи	ЈКП Комуналаци	0 km	3 km

Интеграција са циљевима одрживог развоја

Мера 1.2.1. Замена азбестно-цементних цеви у водоводној мрежи

Азбест је материјал који има негативан утицај на животну средину и који се већ дugo не користи у грађевинарству. Међутим, на магистралном водоводу Љуберађа-Велико Боњинце (III фаза) и у насељу Бабушница и даље егзистира стара азбестно-цементна водоводна мрежа. У том смислу, замена ових цеви је приоритет за наредни период.

РОК ИЗВРШЕЊА:	2029. (реализација у континуитету – на годишњем нивоу)
ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА:	Општина Бабушница, Република Србија, међународни фондови и др.
ОДГОВОРНОСТ:	Општина Бабушница

Мера 1.2.2. Реконструкција сеоских водовода уз преузимање надлежности од стране Општине

Велики број сеоских насеља има сопствене системе водоснабдевања са локалних изворишта, који функционишу независно и чији рад није контролисан од стране локалног предузећа ЈКП Комуналаци. У наредном периоду, циљ је да се изврши реконструкција водоводне мреже у сеоским насељима и обезбеди контрола квалитета пијаће воде на територији општине Бабушница, преузимањем надлежности од стране ЈКП Комуналаци.

РОК ИЗВРШЕЊА:	2029. (реализација у континуитету – на годишњем нивоу)
---------------	--

ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА:	Општина Бабушница и др.
ОДГОВОРНОСТ:	Општина Бабушница

Мера 1.2.3. Изградња колектора за прикупљање отпадних вода насеља Бабушнице

На подручју општине Бабушница, канализациона мрежа изграђена је једино у насељима Бабушница и Љубераћа. У наредном периоду планирана је израда потребне техничке документације за изградњу недостајуће канализационе инфраструктуре у приградским и сеоским насељима, док је у насељу Бабушница планирана изградња колектора за прикупљање отпадних вода, према претходно припремљеној документацији.

РОК ИЗВРШЕЊА:	2029. (други средњерочни период)
ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА:	Општина Бабушница, Република Србија, међународни фондови и др.
ОДГОВОРНОСТ:	Општина Бабушница

Мера 1.2.4. Изградња постројења за прераду отпадних вода и пројектовање канализационе мреже у приградским/сеоским срединама

На подручју општине Бабушница, канализациона мрежа изграђена је једино у насељима Бабушница и Љубераћа. У наредном периоду планирана је израда потребне техничке документације за изградњу недостајуће канализационе инфраструктуре у приградским и сеоским насељима, док је у насељу Бабушница планирана изградња постројења за прераду отпадних вода, према претходно припремљеној документацији

РОК ИЗВРШЕЊА:	2029. (други средњерочни период)
ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА:	Општина Бабушница, Република Србија, међународни фондови и др.
ОДГОВОРНОСТ:	Општина Бабушница

Мера 1.2.5. Реконструкција водоводне и изградња канализационе мреже у Звоначкој бањи

Звоначка бања, у којој је планиран развој бањског туризма, има неадекватну водоводну мрежу, док канализациона мрежа у насељу није изграђена. С обзиром на приоритетан развој туристичких и лечилишних функција Звоначке бање, у наредном периоду неопходна је реконструкција постојеће водоводне мреже и изградња недостајуће канализационе мреже.

РОК ИЗВРШЕЊА:	2029. (други средњерочни период)
ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА:	Општина Бабушница, Република Србија, међународни фондови и др.
ОДГОВОРНОСТ:	Општина Бабушница

ОБЛАСТ: ЖИВОТНА СРЕДИНА И ИНФРАСТРУКТУРА**ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 1.3.****ОЧУВАЊЕ ЗДРАВЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ**

У циљу заштите и очувања здраве животне средине на територији општине Бабушница, у наредном периоду потребно је предузети низ активности. Како би се приступило санацији спонтано насталих сметлишта, потребно је радити на унапређењу прикупљања комуналног отпада. Такође, неопходна је примарна селекција и изградња рециклажног дворишта на територији општине Бабушница, уз едукацију становништва, како би активности на организованом прикупљању и селекцији отпада биле успешно реализоване.

ПОКАЗАТЕЉИ	ИЗВОР ПРОВЕРЕ	ПОЧЕТНА ВРЕДНОСТ	ЦИЉАНА ВРЕДНОСТ
Територија општине обухваћена организованим прикупљањем отпада	ЈКП Регионална депонија Пирот	37,4 % територије општине	70 % територије општине
Затворена несанитарна сметлишта	ЈКП Комуналец	1	2

Уклањање дивљих депонија на територији општине Бабушница	ЈКП Комуналаци	16	16
Изграђено рециклажно двориште	ЈКП Комуналаци	0	1
Реализоване радионице/ програми едукације становиштва о прикупљању отпада и о примарној селекцији отпада	Општина Бабушница	0	10
Број јавних објеката који има унапређену енергетску ефикасност	Општина Бабушница	4	8
Број стамбених објеката-зграда којима се одржавањем и унапређењем својства зграде побољшавају енергетска и друга својства зграде	Општина Бабушница	2	8
Број објекта у приватном власништву код којих је унапређена енергетска ефикасност	Општина Бабушница	350	500

Интеграција са циљевима одрживог развоја

Мера 1.3.1. Повећање обухвата прикупљања комуналног отпада и затварање несанитарних сметлишта

У циљу заштите и очувања здраве животне средине, као и затварања несанитарних сметлишта на подручју општине Бабушница, организовано прикупљање и депоновање чврстог отпада из домаћинства јесте приоритетна активност у наредном периоду. У сеоским срединама биће постављени адекватни судови – контејнери за сакупљање отпада из домаћинства, и организовано одвожење отпада из сеоских средина на регионалну депонију „Мунтина падина“ код Пирота. Паралелно ће се вршити активности на затварању несанитарних сметлишта и депонија на територији општине Бабушница.

РОК ИЗВРШЕЊА:	2029. (реализација у континуитету – на годишњем нивоу)
ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА:	Општина Бабушница, Република Србија, међународни фондови и др.
ОДГОВОРНОСТ:	Општина Бабушница, ЈКП Регионална депонија Пирот, ЈКП Комуналаци

Мера 1.3.2. Изградња рециклажног дворишта

У складу са регионалним планом управљања отпадом за територију Пиротског округа, Општина Бабушница ће на територији своје општине изградити јединствено рециклажно двориште, на коме ће се прикупљати и сортирати сви рециклабилни отпад.

РОК ИЗВРШЕЊА:	2029. (други средњерочни период)
ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА:	Општина Бабушница, Република Србија, међународни фондови и др.
ОДГОВОРНОСТ:	Општина Бабушница, ЈКП Комуналаци

Мера 1.3.3. Едукација становништва о прикупљању отпада и примарној селекцији отпада

Како би активности на организованом прикупљању и управљању отпадом на територији општине Бабушница биле успешно реализоване, паралелно са тим активностима неопходно је вршити едукацију становништва, у циљу промене стечених навика у вези са начином прикупљања, одлагања и примарне селекције отпада из домаћинства.

РОК ИЗВРШЕЊА:	2029. (реализација у континуитету – на годишњем нивоу)
ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА:	Општина Бабушница, Република Србија, међународни фондови и др.
ОДГОВОРНОСТ:	Општина Бабушница

Мера 1.3.4. Унапређење енергетске ефикасности објеката

На територији општине Бабушница, првенствено у општинском центру, започет је процес унапређења енергетске ефикасности објеката. Поједини јавни објекти реконструисани су у циљу уштеде енергије, а у наредном периоду очекује се да сви јавни објекти буду енергетски ефикасни.

На другој страни, започет је процес организованог унапређења енергетске ефикасности објеката појединачних домаћинстава, уз субвенције општине Бабушница и ресорног министарства. Енергетску ефикасност је у 2021 години повећало 44 корисника у 2021. У току је реализација унапређења енергетске ефикасности уз подршку општине Бабушница и ресорног Министарства за 2022 годину.

РОК ИЗВРШЕЊА:	2029. (други средњерочни период)
ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА:	Општина Бабушница, Република Србија, међународни фондови и др.
ОДГОВОРНОСТ:	Општина Бабушница

ОБЛАСТ: ЖИВОТНА СРЕДИНА И ИНФРАСТРУКТУРА**ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 1.4.****ОЧУВАЊЕ И РАЗВОЈ ПРИРОДНИХ ПРЕДЕЛА, КУЛТУРНИХ ДОБАРА И РЕСУРСА**

Звоначка бања, са околином, препозната је као велики природни потенцијал који је потребно развијати у наредном периоду. Паралелно са развојем бањских и лечилишних функција, потребно је покренути процедуру проглашења подручја бање.

Војно утврђење Шанац, као непокретно културно добро из 19. века (1892–1893.) има велики туристички потенцијал, који је потребно развијати у складу са условима заштите овог споменика културе.

У циљу заштите водних ресурса, неопходно је предузимање мера у циљу преиспитивања услова и начина издавања дозвола за изградњу минихидроелектрана на подручју општине.

У циљу заштите шума и шумског земљишта, потребно је предузети мере за спречавање неконтролисане сече шума и крађе шумске грађе.

ПОКАЗАТЕЉИ	ИЗВОР ПРОВЕРЕ	ПОЧЕТНА ВРЕДНОСТ	ЦИЉАНА ВРЕДНОСТ
Донет урбанистички план за шире подручје Звоначке бање и насеље Звонце као подручног центра	Општина Бабушница – Скупштина општине	0	1
Проглашено подручје Звоначке бање	Република Србија, надлежно министарство	0	1
Уређено војно утврђење – излетиште Шанац	Општина Бабушница	0	1
Донете измене и допуне Просторног плана општине Бабушница, којима су преиспитани услови изградње минихидроелектрана	Општина Бабушница – Скупштина општине	0	1
Процењена количина/кубикажа неконтролисано посечене шуме	ЈП Србијашуме	500 m ³	200 m ³

Интеграција са циљевима одрживог развоја

Мера 1.4.1. Развој подручја Звоначке бање и околине – развој насеља и инфраструктуре

Као први корак у развоју Звоначке бање и њене околине потребно је израдити адекватан урбанистички план за шире подручје Звоначке бање, укључујући и насеље Звонце као подручног центра. На решењима овог плана базираће се развој насеља и инфраструктуре овог простора.

РОК ИЗВРШЕЊА:	2026. (први средњерочни период)
ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА:	Општина Бабушница, Република Србија, међународни фондови и др.
ОДГОВОРНОСТ:	Општина Бабушница

Мера 1.4.2. Проглашење подручја бање

С обзиром да ће у наредном периоду бити стављен акценат на развој туристичких и лечилишних функција Звоначке бање, потребно је покренути процедуру за формално проглашење подручја бање.

РОК ИЗВРШЕЊА:	2029. (други средњерочни период)
ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА:	Општина Бабушница, Република Србија
ОДГОВОРНОСТ:	Општина Бабушница, Република Србија

Мера 1.4.3. Уређење војног утврђења – излетишта Шанац (брдо Јеремија)

Након решавања имовинско-правних односа, стекли су се услови да се у наредном периоду уреди излетиште Шанац на брду Јеремија, које има потенцијал да постане омиљено излетиште грађана Бабушнице. С обзиром на споменичке и историјске вредности овог простора, начин његовог уређења мора бити у складу са условима надлежне институције за заштиту споменика културе. У том смислу, потребно је најпре израдити адекватну урбанистичко-техничку документацију на основу које ће се извести радови на уређењу овог простора.

РОК ИЗВРШЕЊА:	2026. (први средњерочни период)
ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА:	Општина Бабушница, Република Србија, међународни фондови и др.
ОДГОВОРНОСТ:	Општина Бабушница

Мера 1.4.4. Преиспитивање услова и дозвола за МХЕ

У циљу заштите водних ресурса и природних екосистема, а с обзиром на ситуацију да је на територији Пиротског округа покренута иницијатива преиспитивања локација за изградњу минихидроелектрана, потребно је преиспитати правила издавања услова и дозвола за ове објекте и на територији општине Бабушница. У том смислу, у наредном периоду биће преиспитан Просторни план општине Бабушница, којим ће се дефинисати услови и правила изградње ових објеката.

РОК ИЗВРШЕЊА:	2026. (први средњерочни период)
ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА:	Општина Бабушница
ОДГОВОРНОСТ:	Општина Бабушница

Мера 1.4.5. Успостављање система надзора над сечом шума

У циљу спречавања неконтролисане сече шума и крађе шумске грађе, неопходно је да се у наредном периоду успостави адекватан систем контроле и надзора над сечом шума који би подразумевао континуирано извештавање са терена и пријаву недозвољене и неконтролисане сече шума.

РОК ИЗВРШЕЊА:	2029. (реализација у континуитету – на годишњем нивоу)
ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА:	Република Србија, Општина Бабушница и др.
ОДГОВОРНОСТ:	ЈП Србијашуме, Општина Бабушница

5.2. ЦИЉЕВИ И МЕРЕ У ОБЛАСТИ ДРУШТВЕНОГ РАЗВОЈА

ОБЛАСТ: ДРУШТВЕНИ РАЗВОЈ

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 2.1.

УНАПРЕЂЕЊЕ УСЛУГА СОЦИЈАЛНЕ И ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ И УВОЂЕЊЕ НОВИХ УСЛУГА

Број корисника услуга социјалне заштите се на подручју општине Бабушница у протеклих 10 година удвостручио, што говори о значајним изазовима незапослености, сиромаштва и социјалног раслојавања у општини из групације девастираних јединица локалне самоуправе (степен развијености испод 50% републичког просека). Истовремено, увећан број корисника говори и о томе да Општина Бабушница води одговорну социјалну политику развијајући нове форме и садржаје социјалних услуга, а у складу са Стратешким планом развоја социјалне заштите општине Бабушница 2018-2022.

Остварењу приоритетног циља унапређења услуга социјалне заштите и увођења нових услуга значајно доприноси постојање едукованог кадра за спровођење услуга у области социјалне заштите, као и недвосмислена опредељеност Општине да обезбеди средства за целу палету услуга социјалне заштите.

Унапређење услуга здравствене заштите подразумева наставак рада на подизању квалитета самих здравствених услуга, као и на ефикасности рада здравствених институција и радника.

ПОКАЗАТЕЉИ	ИЗВОР ПРОВЕРЕ	ПОЧЕТНА ВРЕДНОСТ	ЦИЉАНА ВРЕДНОСТ
Број услуга социјалне заштите	Центар за социјални рад Бабушница	2	3
Број нових/реконструисаних објеката социјалне заштите	Центар за социјални рад Бабушница	0	1 или 2 нова/реконструисан а објекта
Реализација годишњег плана стручног усавршавања здравствених радника и здравствених сарадника Дома здравља „Др Јован Ристић“	Дом здравља „Др Јован Ристић“, Општина Бабушница	/	1/год.
Број информативно-едукативних материјала и објава насталих у циљу промовисања услуга социјалне и здравствене заштите	Центар за социјални рад Бабушница, Дом здравља „Др Јован Ристић“, Општина Бабушница	/	4/год.

Интеграција са циљевима одрживог развоја

Мера 2.1.1. Унапређење постојећих и увођење нових услуга социјалне заштите

Према подацима Центра за социјални рад, најугроженије групе становника на територији општине јесу: старији преко 65 година, посебно у руралним подручјима, затим особе са ниским нивоом образовања, незапослени, лица са психофизичким поремећајима у развоју и издржавана лица.

Независно од континуираног смањења броја становника општине, број деце и омладине са сметњама у психичком и физичком развоју у претходних неколико година налази се у порасту. Поред пружања услуге Дневни боравак за децу са сметњама у развоју и њихове породице, уз психосоцијално оснаживање деце, за надградњу система подршке и заштите важан је развој нове услуге – Помоћ у кући за децу са сметњама у развоју и њихове породице. У циљу унапређења постојећих и изградње нових капацитета социјалне заштите у Бабушници планира се њихово обједињавање креирањем јединственог центра социјалне заштите. Овакав центар ће омогућити бољу сарадњу и

ефикасност пружалаца услуга, а сама реализација може подразумевати изградњу нове, наменске зграде или реконструкцију постојећег објекта у власништву Општине.

РОК ИЗВРШЕЊА:	2029. (реализација у континуитету – на годишњем нивоу)
ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА:	Република Србија, Општина Бабушница и др.
ОДГОВОРНОСТ:	Општина Бабушница, Центар за социјални рад

Мера 2.1.2. Унапређење услуга здравствене заштите

У области примарне здравствене заштите, кадровска и техничка опремљеност Дома здравља „Др Јован Ристић“ у Бабушници тренутно задовољава потребе становника општине, али простора за унапређење има, посебно у смислу додатне техничке опремљености ове здравствене установе, даље информатизације процеса рада, али и наставка стручног усавршавања кадрова у здравству.

Рад мобилног здравственог тима у руралном подручју (у 4 амбуланте и 2 медицинска пункта) ограничен је на одређене дане у недељи, пре свега због недовољног броја теренских возила, али и због велике разуђености насеља и лоше путне инфраструктуре. Унапређење услуга здравствене заштите у руралном подручју стога зависи и од степена остварења других постављених приоритетних циљева (нпр. приоритетни циљ 1.1, мера 1.1.2. и др.).

РОК ИЗВРШЕЊА:	2029. (реализација у континуитету – на годишњем нивоу)
ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА:	Република Србија, Општина Бабушница и др.
ОДГОВОРНОСТ:	Општина Бабушница, Дом здравља „Др Јован Ристић“

Мера 2.1.3. Промовисање услуга социјалне и здравствене заштите

Унапређење услуга социјалне и здравствене заштите подразумева и промоцију у заједници недовољно познатих информација у вези са доступном институционалном (формалном) и неформалном подршком.

Саветовалиште за децу и младе (заштита репродуктивног здравља, помоћ младима у кризним ситуацијама, едукација вршићачких група итд.), као и Канцеларија за младе треба да пруже значајну помоћ у остварењу ове мере чија је сврха постизање већег степена поверења у локалну заједницу и пружање адекватне подршке у процесу развоја, усавршавања и самопотврђивања деце и младих.

Објављивање информативно-едукативних материјала (брошуре, друштвене мреже и др.) са циљем промовисања услуга социјалне и здравствене заштите подразумева и афирмацију позитивних друштвених вредности, здравих стилова живота код деце и младих, укључивање волонтера у рад са децом, али и едукацију родитеља. Посебну пажњу треба у наредном периоду посветити оним вредностима и активностима којима ће се Бабушница, у различitim областима, у значајној мери прилагодити старијим суграђанима (посебно се мисли на развијање волонтерске и друге неформалне помоћи старијима), као и особама са инвалидитетом (пре свега прилагођавање физичког окружења потребама особа са инвалидитетом), чиме ће се значајно и позитивно утицати на квалитет њиховог живота, на међугенерацијско поштовање и социјалну инклузију.

РОК ИЗВРШЕЊА:	2029. (реализација у континуитету – на годишњем нивоу)
ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА:	Република Србија, Општина Бабушница
ОДГОВОРНОСТ:	Општина Бабушница, Центар за социјални рад, Дом здравља, Саветовалиште за децу и младе, Канцеларија за младе

ОБЛАСТ: ДРУШТВЕНИ РАЗВОЈ

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 2.2.

УНАПРЕЂЕЊЕ УСЛОВА ЗА КОНТИНУИРАНИ РАД СА ДЕЦОМ И ОМЛАДИНОМ, РАЗВОЈ СПОРТСКИХ И ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ

Општина Бабушница у континуитету обезбеђује подршку развоју спорта и рекреативних садржаја, а у циљу побољшања физичког, менталног и социјалног благостања својих грађана, односно унапређења њихових физичких и психичких перформанси. Мере које се тичу развоја спортских активности на овом месту тумачимо као обавезу јединице локалне самоуправе да се бави изградњом, одржавањем и опремањем спортских објеката на својој територији, а посебно јавних спортских терена у стамбеним насељима и школских спортских објеката (укључујући и набавку спортске опреме и реквизита).

Како би се у наредном периоду унапредила већ релативно развијена спортска инфраструктура, како би било могуће реализовати пројекте од значаја за школски спорт, Општина Бабушница ће реализовати пројекат изградње мултифункционалне спортске сале.

Поред формалне додатне подршке у образовању (домови ученика, ђачка задруга, педагошки асистенти и др.), развој ваннаставних активности обухвата додатни рад са талентованом децом, активно и креативно укључивање младих у програмске активности у области културе и др.

ПОКАЗАТЕЉИ	ИЗВОР ПРОВЕРЕ	ПОЧЕТНА ВРЕДНОСТ	ЦИЉАНА ВРЕДНОСТ
Изграђен нови спортско-рекреативни објекат	Општина Бабушница	/	1
Обухват деце јасленог узраста у предшколском образовању	Предшколска установа „Дечја радост“	1 јаслена група (18 деце)	2 јаслена групе (36 детета)
Основана ученичка задруга	Средња школа „Вук Караџић“ са домом ученика	/	1
Број нових образовних профиле у СШ	Средња школа „Вук Караџић“ са домом ученика	/	1
Изграђена и опремљена школска радионица	Средња школа „Вук Караџић“ са домом ученика	/	1
Отворена домска школска кухиња	Средња школа „Вук Караџић“ са домом ученика	/	1
Број ангажованих педагошких асистената	Основна школа „Деспот Стефан Лазаревић“	1	2
Број ангажованих педагошких асистената	Средња школа „Вук Караџић“ са домом ученика	/	1

Интеграција са циљевима одрживог развоја

Мера 2.2.1. Унапређење спортске инфраструктуре – изградња спортске сале

Један од важних капиталних пројекта који ће се реализовати у наредном периоду из републичких/општинских средстава у Бабушници јесте изградња нове спортске сале. Спортска сала, мултифункционалног карактера и у власништву општине, биће изграђена у оквиру школског комплекса. У оквиру ове мере, општина Бабушница ће реализовати све неопходне правне, организационе и инфраструктурне радње и циљу припреме техничке документације и изградње нове спортске сале.

РОК ИЗВРШЕЊА: 2026. (први средњерочни период)

ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА:	Република Србија, Општина Бабушница
ОДГОВОРНОСТ:	Општина Бабушница

Мера 2.2.2. Унапређење и проширење јаслених капацитета кроз адаптацију простора и упошљавање стручног кадра

Предшколско васпитање и образовање намењено је деци старости од годину дана до поласка у школу, а остварује се у предшколској установи која обезбеђује исхрану, негу, превентивно-здравствену и социјалну заштиту и васпитно-образовни програм, кроз целодневни или полуодневни боравак, као и припремни предшколски програм (ППП). Иако предшколско васпитање и образовање није обавезно (осим ППП), оно се препоручује јер позитивно утиче на емотивни, интелектуални и социјални развој личности детета.

Донедавно је недостатак капацитета Предшколске установе „Дечја радост“ највише био изражен у јасленом узрасту. Како тренутно постоји једна јаслена група, Општина Бабушница на добром је путу да проблем збрињавања деце јасленог узраса (и из сеоских средина) у наредном периоду успешно реши проширивањем својих јаслених капацитета.

РОК ИЗВРШЕЊА:	2026. (први средњерочни период)
ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА:	Општина Бабушница и др.
ОДГОВОРНОСТ:	Општина Бабушница, ПУ „Дечја радост“

Мера 2.2.3. Афирмација талената и унапређење ваннаставних активности

Додатна подршка талентованој деци подразумева успостављање организованог и континуираног додатног рада и примену нових метода рада са талентованим ученицима у циљу развијања свих њихових потенцијала. Тако и у оквиру ове мере, под афирмацијом талената подразумевамо идентификацију и додатни рад на усмеравању најспособнијих, надарених и креативних ученика.

Ваннаставне активности подразумевају укључивање младих у програмске активности у култури, организовање различитих секција, стварање прилика за волонтеризам, оснивање ученичке задруге и др.

Формирање ученичке задруге посебно је значајно за развој предузетничког учења (стицање знања и вештина за покретање властитог пословног подухвата), али не треба занемарити ни стварање бољих материјалних услова за рад школе. Упориште за оснивање ученичке задруге ради развоја предузетничког духа, позитивног односа ученика према раду, повезивања наставе са светом рада, као и професионалне оријентације, налази се у законским решењима о задругама, основама система образовања и васпитања, те основном и средњем образовању и васпитању, а посебно у Правилнику о ученичким задругама („Службени гласник РС“, бр. 31/2018).

РОК ИЗВРШЕЊА:	2029. (реализација у континуитету – на годишњем нивоу); 2024. (ученичка задруга)
ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА:	Општина Бабушница и др.
ОДГОВОРНОСТ:	Општина Бабушница, ОШ „Деспот Стефан Лазаревић“, СШ „Вук Караџић“ са домом ученика

Мера 2.2.4. Унапређење услова рада у СШ „Вук Караџић“ са домом ученика

Мера којом се тежи унапређењу услова рада за ученике и за наставни кадар Средње школе „Вук Караџић“ односи се на: увођење нових образовних профиле (нпр. модни кројач, у оквиру комбинованог одељења III степена у различитом подручју рада); изградњу и опремање школске радионице у оквиру школе (автомеханичарски сервис); отварање домске школске кухиње такође у оквиру Средње школе, завршетак спортске сале и коришћење од стране средњошколаца за школске и ваншколске активности и друге активности.

РОК ИЗВРШЕЊА:	2026. (први средњерочни период)
ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА:	Општина Бабушница и др.
ОДГОВОРНОСТ:	Општина Бабушница, СШ „Вук Караџић“

Мера 2.2.5. Унапређење рада са децом из социјално нестимулативних средина

У циљу унапређења положаја припадника ромске заједнице, као најугроженије мањинске заједнице у Србији, и њихове инклузије у друштвени, економски, културни и политички живот локалне заједнице, а посебно истичући чињеницу да је за школовање и напредак детета од велике важности похађање припремног предшколског програма – у оквиру ове мере планира се приоритетни упис за децу из социјално нестимулативних средина, а према критеријумима које је прописало надлежно министарство.

Осим олакшаних процедура за упис у основну школу (са циљем повећања обухвата ромских и других ученика из осетљивих група основним образовањем), током основног образовања предвиђене су мере за унапређење рада са ученицима ромске националности, а које се односе на подршку кроз израду индивидуалног образовног плана (по потреби и уз учешће других институција – ЦСР, ДЗ...), а посебно на ангажовање педагошког асистента.

РОК ИЗВРШЕЊА:	2029. (реализација у континуитету – на годишњем нивоу)
ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА:	Општина Бабушница и др.
ОДГОВОРНОСТ:	Општина Бабушница, ОШ „Деспот Стефан Лазаревић“ и СШ „Вук Караџић“ са домом ученика

ОБЛАСТ: ДРУШТВЕНИ РАЗВОЈ**ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 2.3.****ПРОМОЦИЈА ОПШТИНЕ КРОЗ ПРОГРАМЕ КУЛТУРЕ И ТРАДИЦИЈЕ**

У претходном периоду, значајна републичка и општинска средства, као и средства европских пројеката, уложена су у радове на реконструкцији Дома културе Бабушница, као и за набавку савремене опреме и реквизита. Данас је неопходно наставити инвестирање у опрему и ентеријер Дома културе Бабушница, али и у друге јавне просторе намењене култури.

Установе културе спроводе значајне и разноврсне програмске активности: позоришни програм (представе за децу и одрасле – локалне и гостујуће, драмска секција), ликовни програм (личковне изложбе и радионице, ликовна колонија, ликовни клуб), музички програм (хор, фестивал извornog стваралаштва), фестивали (Лужнички летњи фестивал ЛУФЕС), неговање традиције и фолклора, филмски програм... Кроз припрему и спровођење програмских активности установе културе директно и индиректно утичу на обликовање укуса деце и младих, на развој њихових талената и вредносних система, као и на развој културе у оквиру локалне заједнице.

Основни циљ локалне културне политике је да кроз партиципативне механизме креира основу за повећање културне партиципације, а тиме и да активно доприноси промоцији општине Бабушница.

ПОКАЗАТЕЉИ	ИЗВОР ПРОВЕРЕ	ПОЧЕТНА ВРЕДНОСТ	ЦИЉАНА ВРЕДНОСТ
Број јавних културних манифестација	Дом културе Бабушница	2 (2021)	4
Израђена анализа потреба грађана у области културе	Дом културе Бабушница	0	1
Број чланова Фолклорног ансамбла Дома културе Бабушница / број млађих чланова (до 25 година)	Дом културе Бабушница	86 чланова, од тога 76 младих (до 25 година)	124 члана од тога 100 младих (до 25 година)
Израђен документ – оквир за нови бренд општине	Општина Бабушница	0	1

Интеграција са циљевима одрживог развоја

Мера 2.3.1. Наставак улагања у установе културе и спровођење културних програма

Након опсежне обнове зграде Дома културе Бабушница и улагања у набавку опреме и реализацију програмских активности, неопходно је наставити са унапређењем културне понуде општине Бабушница како би се кроз квалитетне програмске активности (позориште, ликовни, музички и филмски програм, неговање традиције) креирале потребе за културним садржајима код грађана Бабушнице, а посебно код деце и младих.

Из буџета Општине Бабушница финансирају се 2 установе културе (Дом културе и Народна библиотека). Приликом доношења одлука о финансирању установа културе Општинска управа узима у обзир резултате извршења плана рада за претходну годину. У условима доминантно диверзификованог модела финансирања културе и уметности, који подразумева значајну међусекторску сарадњу, квалитету културне понуде значајно доприносе или могу допринети други извори финансирања.

РОК ИЗВРШЕЊА:	2029. (реализација у континуитету – на годишњем нивоу)
ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА:	Општина Бабушница, Република Србија, спонзорства приватног сектора, донације међународних организација, међународни/прекограницни пројекти културне сарадње и др.
ОДГОВОРНОСТ:	Општина Бабушница, Дом културе Бабушница

Мера 2.3.2. Развијање културних потреба и навика грађана

Дом културе Бабушница јесте најважнија установа задужена за повећање обима и унапређење квалитета културне понуде у општини.

Овом мером обухваћене су активности којима се у наредном периоду планира унапређење сарадње са професионалним позориштима широм земље, као и са локалним позоришним ствараоцима, удружењима и др. Носиоци локалне културне политике планирају да на основу детаљне анализе потреба грађана израде нови концепт културних садржаја и да у наредном периоду наставе да активно раде на неговању постојеће и на стицању нове (позоришне и друге) публике.

За поспешивање директне размене између стваралаца у области културе и грађана, као конзумената културних садржаја, потребно је организовати едукативне и креативне радионице којима ће се стварати, развијати и оснаживати културне потребе и навике, посебно код младих.

РОК ИЗВРШЕЊА:	2029. (реализација у континуитету – на годишњем нивоу)
ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА:	Општина Бабушница и др.
ОДГОВОРНОСТ:	Општина Бабушница, Дом културе Бабушница

Мера 2.3.3. Неговање фолклора и народне традиције

За промоцију општине Бабушница у регионалним и ширим оквирима од велике важности је неговање народне традиције чиме се такође развија свест о култури и обичајима свог народа, односно јача културни идентитет.

Међу манифестацијама и програмима Дома културе Бабушница, значајно место заузима Фолклорни ансамбл Дома културе Бабушница, који броји око 100 чланова и који је успешно учествовао на такмичењима у земљи и иностранству.

Овом мером посебно се истиче значај неговања подмлатка, односно укључивања нових чланова у Фолклорни ансамбл и друге активности Дома културе Бабушница са циљем очувања изворних игара, песама, обичаја, ношњи и др.

РОК ИЗВРШЕЊА:	2029. (реализација у континуитету – на годишњем нивоу)
ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА:	Општина Бабушница и др.
ОДГОВОРНОСТ:	Општина Бабушница, Дом културе Бабушница

Мера 2.3.4. Брендирање и промоција општине

Бренд општине као пожељне и конкурентне дестинације чине име, симбол, слоган или неки други савремени графички приказ путем којег се посебне одлике, у овом случају локалне заједнице, стављају у први план, а општина препознаје и издваја у регионалном или националном оквиру. Док је грб општине оцењен као делимично анахрон (садржи симbole угашених делатности индустријске производње), што отвара простор за

његово преиспитивање и осавремењивање, за потребе маркетинга у развоју туризма предлаже се креирање посебног знака/логотипа општине Бабушница. Такав знак/логотип треба да обједини и задовољи потребе савременог дигиталног брэндирања, као и да подржи креирање новог и успешног брэнда дестинације (у складу са туристичким потенцијалом Бабушнице).

Израда општинског брэнда подразумева стратешки приступ и дугорочну посвећеност теми, а најуспешнијим резултатом можемо сматрати онај који у себи обједини разноврсне туристичке потенцијале општине Бабушница, односно који буде једнако успешно примењив како за популаризацију различитих манифестација (Вурдијада, ЛУФЕС, Традиционални међународни успон на Руј и др.), тако и за повећану видљивост општине на различитим медијским платформама и друштвеним мрежама.

РОК ИЗВРШЕЊА:	2026. (први средњерочни период)
ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА:	Општина Бабушница и др.
ОДГОВОРНОСТ:	Општина Бабушница, ТО општине Бабушница

5.3. ЦИЉЕВИ И МЕРЕ У ОБЛАСТИ ЕКОНОМСКОГ РАЗВОЈА

ОБЛАСТ: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 3.1.

ЈАЧАЊЕ ЛОКАЛНЕ ПРИВРЕДЕ УЗ ПОДРШКУ ОПШТИНЕ

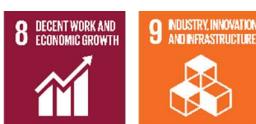
Подршка општине локалној привреди може бити финансијске и нефинансијске природе, али су њени обавезни елементи – јасни резултати и финансијска мерљивост. Сви напори локалне самоуправе у области економског развоја суштински су усмерени на подстицање запошљавања, привлачење инвеститора и подстицање конкурентности.

Своју посвећеност процесима подршке локалним привредним субјектима Општина показује доношењем програма локалног економског развоја који садржи различите подстицаје предузетничком духу, а све у циљу раста запослености и стандарда грађана, уз истовремено вођење рачуна о свим елементима развоја који треба да буде одржив, просторно равномеран, али и правичан у погледу могућности свих друштвених група да у њему учествују.

Резултат успешне реализације овог приоритетног циља јесте стабилно растући амбијент који привлачи нове и дугорочне инвестиције, и јача постојеће.

ПОКАЗАТЕЉИ	ИЗВОР ПРОВЕРЕ	ПОЧЕТНА ВРЕДНОСТ	ЦИЉАНА ВРЕДНОСТ
Број различитих сетова података у области локалног привредног развоја	Општина Бабушница (Одељење за привреду и финансије)	0	1
Број ангажованих лица у одсецима Одељења за привреду и финансије	Општина Бабушница (Одељење за привреду и финансије)	29	34
Број развијених инструмената подршке локалној привреди	Општина Бабушница (Одељење за привреду и финансије)	0	2

Интеграција са циљевима одрживог развоја

Мера 3.1.1. Прикупљање реалних података о стању привреде и радне снаге на територији општине

Сматра се да су подаци вероватно највреднији и најмање искоришћен ресурс у савременом друштву. Локалне (као и државне) власти знају да је паметно управљање подацима значајно за стварање развојних шанси, па тиме и за запошљавање. Таквим приступом повећавају се ефикасност у пружању услуга и учешће јавности у поступцима одлучивања, а последично остварује и позитиван утицај на квалитет живота грађана.

Ова мера је од великог значаја због тежње Општине да постигне равномернији привредни развој на својој територији, да повећа учешће инвестиција у основна средства у укупним инвестицијама, да омогући и олакша инвестирање у капиталне пројекте, да увећа продуктивност рада, своју конкурентност у регионалним оквирима, као и ниво техничке и технолошке опремљености.

Прикупљање реалних података о свим наведеним изазовима привредног развоја, а посебно о расположивој радној снази (образовној и старосној структури), о активностима пољопривредних газдинстава и др. представља приоритет Општине Бабушница у наредном периоду. Активности које ће произаћи из ове мере повољно ће утицати на развој људских ресурса у општини, као и на процес евидентирања свих врста квалификација (стечених кроз формално и неформално образовање или путем животног или радног искуства).

Такође, Општина Бабушница препознаје значај отворених података (дигитални подаци у формату који је могуће рачунарски обрађивати и анализирати, бесплатно доступни на интернету и које свако може даље користити и објављивати у било коју сврху) који су последњих година постали својеврсни алат за постизање конкурентности, али и транспарентности управе.

РОК ИЗВРШЕЊА:	2029. (на годишњем нивоу – у континуитету)
ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА:	Општина Бабушница и др.
ОДГОВОРНОСТ:	Општина Бабушница (Одељење за привреду и финансије)

Мера 3.1.2. Организована подршка Општине локалној привреди

Како би Општина била у могућности да пружи одговарајући и дугорочно оправдану подршку локалној привреди, неопходно је да унапреди структуру запослених у Општини, односно да унапреди улоге, нивое знања, број ангажованих лица у одсекима Одељења за привреду и финансије. Такође, неопходно је у континуитету радити на подизању нивоа свести целе локалне самоуправе о значају локалног економског развоја за квалитет живота у овој локалној средини. За креирање повољног пословног окружења, од великог је значаја препознавање важности информација које општински привредни ресори прикупљају и обрађују, као и активности које они предузимају (нпр. у писању и спровођењу развојних пројеката).

РОК ИЗВРШЕЊА:	2029. (на годишњем нивоу – у континуитету)
ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА:	Општина Бабушница и др.
ОДГОВОРНОСТ:	Општина Бабушница (Одељење за привреду и финансије)

Мера 3.1.3. Унапређење механизама сарадње Општине и привредних субјеката

Мере приоритетног циља 3.1. међусобно су комплементарне и зависне. До унапређених механизама сарадње локалне самоуправе и привреде долази се развијањем инструмената подршке локалној економији. Ово подразумева израду јасних и лако доступних општинских приручника о административним поступцима и процедурима намењених привредницима, инвеститорима, цивилном друштву, медијима и грађанима.

РОК ИЗВРШЕЊА:	2029. (на годишњем нивоу – у континуитету)
ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА:	Општина Бабушница и др.
ОДГОВОРНОСТ:	Општина Бабушница (Одељење за привреду и финансије)

ОБЛАСТ: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

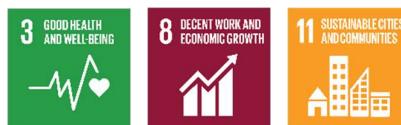
ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 3.2.

РАЗВОЈ ТУРИЗМА

Туризам у општини Бабушница нијеовољно развијен, иако су препознати потенцијали ове значајне привредне гране. У наредном периоду биће стављен акценат на свеукупни развој туристичких потенцијала Звоначке бање, на планински, сеоски, агротуризам. Биће спроведене активности на категоризацији туристичког смештаја и обогаћивању туристичке понуде општине Бабушница. Развој туризма у спрези је са развојем инфраструктуре, насеља и предела на подручју општине.

ПОКАЗАТЕЉИ	ИЗВОР ПРОВЕРЕ	ПОЧЕТНА ВРЕДНОСТ	ЦИЉАНА ВРЕДНОСТ
Спроведен програм развоја туризма	ТО Бабушница	/	Оцена 4 или 5 (макс) кроз ех-пост анализу
Изградња смештајних и услужних капацитета Звоначке бање	Општина Бабушница	Број издатих грађевинских / употребних дозвола: 0	Број издатих грађевинских / употребних дозвола: 5
Категорисана туристичка домаћинства	ТО Бабушница	0	84
Реализовани програми и акције подршке категоризацији туристичког смештаја	Општина Бабушница, ТО Бабушница	1	7
Организоване вишедневне планиарске акције	ТО Бабушница	1 (успон на Руј)	3
Реализоване активности међуопштинске и прекограницне сарадње	Општина Бабушница, Општина Димитровград, Град Пирот, Република Бугарска	2	5

Интеграција са циљевима одрживог развоја

Мера 3.2.1. Спровођење програма развоја туризма

С озбиrom да ће се истовремено са Планом развоја општине Бабушница реализовати и нови програм развоја туризма за наредни трогодишњи период (2022–2024), први средњерочни период спровођења овог плана биће у спрези са програмом развоја туризма, у смислу спровођења свих активности које су предвиђене тим програмом.

РОК ИЗВРШЕЊА:	2026. (први средњерочни период)
ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА:	Општина Бабушница, Република Србија, међународни фондови и др.
ОДГОВОРНОСТ:	Општина Бабушница

Мера 3.2.2. Развој туристичке понуде Звоначке бање

Развој туризма Звоначке бање у корелацији је са мерама инфраструктурног опремања овог простора (мере 1.1.1 и 1.2.4), као и мерама које се односе на доношење јединственог плана за шире подручје Звоначке бање, као и проглашење бање (мере 1.4.1 и 1.4.2). Паралелно са спровођењем поменутих мера, развијаће се туристичка понуда Звоначке бање, у смислу развоја и изградње смештајних и услужних капацитета.

РОК ИЗВРШЕЊА:	2029.
---------------	-------

ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА:	Општина Бабушница, Република Србија, међународни фондови, приватне инвестиције и др.
ОДГОВОРНОСТ:	ТО Бабушница

Мера 3.2.3. Рурални и агротуризам

Развој породичних туристичких домаћинстава са понудом специјалних производа – мед, вурда, лужничко сирће и сл. биће приоритет у наредном периоду. На сеоским домаћинствима са смештајним капацитетима, услугама домаће кухиње и сл, базираће се јединствена/аутентична туристичка понуда општине Бабушница. У том смислу, биће потребно да се у наредном периоду развију инструменти и програми подршке и промоције овог вида туризма.

РОК ИЗВРШЕЊА:	2029. (на годишњем нивоу – у континуитету)
ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА:	Општина Бабушница, Република Србија, међународни фондови и др.
ОДГОВОРНОСТ:	Туристичка организација општине Бабушница

Мера 3.2.4. Категоризација туристичког смештаја и промоција

Развој туризма базира се на адекватном туристичком смештају и туристичкој понуди. У наредном периоду акценат ће бити стављен на категоризацију туристичког смештаја, претежно туристичких домаћинстава која ће обогатити туристичку понуду општине Бабушница. Активности на категоризацији туристичког смештаја треба да буду пропраћене промотивним акцијама и програмима општине (ТО Бабушница) који ће бити истакнути путем званичне веб странице, као и преко друштвених мрежа.

РОК ИЗВРШЕЊА:	2029. (на годишњем нивоу – у континуитету)
ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА:	Општина Бабушница, Република Србија, међународни фондови и др.
ОДГОВОРНОСТ:	Туристичка организација општине Бабушница

Мера 3.2.5. Развој планинског туризма

Кањон реке Јерме формирају Влашка и Гребен планина, а даље, река Блаташница просеца кањон Цедилка. Над Ракитском реком издиже се планина Руј. Столски камен – Големи стол издиже се изнад Бабушнице и својом топографијом доминира Лужничком котлином. Годишњи успон на Руј јесте традиционална манифестација која окупља велики број планинара из региона. Походи на Влашку и Гребен планину, као и успон на Големи стол познате су акције планинарских друштава. Близина Суве Планине (општина Гаџин Хан) такође је значајна за планински туризами на подручју општине Бабушница.

Развој планинског туризма у наредном периоду подразумева промоцију и организацију планинарских акција, са додатним укључивањем смештајних капацитета код вишедневних акција, уз богатију додатну туристичку понуду.

РОК ИЗВРШЕЊА:	2029. (на годишњем нивоу – у континуитету)
ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА:	Општина Бабушница, међународни фондови, Република Србија и др.
ОДГОВОРНОСТ:	Општина Бабушница

Мера 3.2.6. Успостављање међупршинске сарадње Бабушнице, Пирота и Димитровграда у циљу развоја туризма у подручју слива реке Јерме, и сарадња са Бугарском

Специфичне туристичке атракције овог простора представљају Звоначка бања, планина Руј, Влашка планина и Гребен, манастири Поганово и Суково, пећина Ветренска дупка, Ветренско језеро, кањон Цедилка, стари камени мост и остаци пруге Ракита – Бело поље, СРП Венерина падина са ендемском биљном врстом Венерина влас и др. Развој подручја слива реке Јерме опредељен је Просторним планом подручја посебне намене Специјалног резервата природе „Јерма“. Спровођење мера датих Просторним планом, као и других мера за искоришћење

потенцијала препознатих атрактера, базираће се на блиској сарадњи Општине Бабушница са Градом Пиротом и Општином Димитровград.

Након планираног отварања граничног прелаза са Бугарском у селу Петачинци, у циљу развоја туризма биће важно и успостављање интензивније сарадње са суседном Бугарском.

РОК ИЗВРШЕЊА:	2029. (на годишњем нивоу – у континуитету)
ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА:	Општине Бабушница и Димитровград, Град Пирот, Република Бугарска и др.
ОДГОВОРНОСТ:	Општина Бабушница

ОБЛАСТ: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 3.3.

ПРИВРЕДНИ РАЗВОЈ ЗАСНОВАН НА ОДРЖИВОМ КОРИШЋЕЊУ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА

У Извештају о остваривању Просторног плана Републике Србије од 2010. до 2020. године, у оквиру региона Јужне и источне Србије Пиротски управни округ је једини означен као – подручје стабилног раста (према социо-економским критеријумима Светске банке).

Бабушница, као локални урбани центар у руралном, пограничном и брдскопланинском подручју, у овом тренутку нема довољно капацитета да подстицајно делује на шире окружење. Као и неке друге општине тог типа (нпр. Лебане, Босилеград, Крупањ, Љубовија, Тутин, Брус и други), и Бабушница је недовољно саобраћајно доступна. Ипак, баш због ових карактеристика општина Бабушница поседује у значајној мери очуван потенцијал природних ресурса који може бити значајна основа будућег привредног развоја.

У последњих 10 година, у Републици Србији можемо уочити тренд раста укупних површина под органском производњом (за 263%), док су се обрадиве површине у истом временском периоду увећале за 472%. У периоду 2018–2019. може се приметити и значајније повећање површина под ливадама и паšњацима. Посматрано по статистичким регионима, органска производња је готово једнако заступљена у Војводини (39,8%) и у Јужној и источној Србији (39,7%). Стога не чуди податак да се преко 70% површина ливада/паšњака квалификованих за органску производњу налази управо у Пиротској области, као и да се приоритети подршке одрживом просторном развоју пољопривреде за Пиротску област односе на подршку повећању учешћа жена и младих у власништву над земљиштем, опстанку и модернизацији пољопривредне производње на малим газдинствима (Просторни план Републике Србије од 2021. до 2035. године, нацрт, март 2021.).

ПОКАЗАТЕЉИ	ИЗВОР ПРОВЕРЕ	ПОЧЕТНА ВРЕДНОСТ	ЦИЉАНА ВРЕДНОСТ
Број домаћинстава која се баве органском производњом	Општина Бабушница	3	6
Број сертификованих производа на територији општине	Општина Бабушница	2	6
Број појединачних пакета подршке (финансијске и нефинансијске) пчеларској производњи и узгоју лековитог биља	Општина Бабушница	1	100
Број учешћа и број полазника у програмима стручног усавршавања у области органске производње и сертификације, организованим у општини или ван ње	Општина Бабушница, СКГО	4 (број учешћа) 140 (број полазника)	6 (број учешћа) 200 (број полазника)
Број развијених инструмената подршке специјализацији у пољопривредној производњи	Општина Бабушница	0	1

Интеграција са циљевима одрживог развоја

Мера 3.3.1. Подршка произвођачима органских производа

Циљ органске пољопривреде је да кроз еколошки одрживу производњу здравствено безбедне и квалитетне хране допринесе унапређењу здравља и продуктивности узајамно зависних заједница (земљишта, биљака, животиња и људи). Овом мером ће се подстицати коришћење природних ресурса на одржив начин, али и спречавање или смањење свих облика загађења (применом природних поступака и супстанци). Ова мера се доноси како би локална самоуправа могла да организовано и плански обезбеди услове за развој органске производње, између осталог подршком произвођачима у поступцима сертификације производа и процеса у органској производњи и у процедурима контролисања квалитета и посебних својстава пољопривредних и прехранбених производа са ознакама географског порекла, а у складу са националним законодавством. Општина ће у наредном периоду подржати промоцију самих производа и њиховог порекла, посебно кроз позитивне кампање усмерене ка произвођачима и оне усмерене на јачање поверења потрошача у органске производе. Предуслов томе је израда листе произвођача и сертификованих органских производа на територији општине Бабушница.

РОК ИЗВРШЕЊА:	2029. (на годишњем нивоу – у континуитету)
ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА:	Општина Бабушница и др.
ОДГОВОРНОСТ:	Општина Бабушница

Мера 3.3.2. Подршка еколошкој пчеларској производњи и узгоју лековитог биља, купина и малине

У наредном периоду Општина Бабушница ће пружати подршку произвођачима у поступцима предлагања и спровођења пројекта из области еколошке пчеларске производње у циљу стварања локалног бренда органског меда и пчелињих производа и њиховог пласмана на тржиште.

Узевши у обзир да су и републичке и локалне инстанце препознале шансе за узгој лековитог биља, купина и малине у Бабушници, планираним активностима ће се пружити подршка произвођачима за набавку садног материјала, опреме за припрему земљишта и за прераду лековитог биља, купина и малина (опрема за наводњавање и третман садница, сушење, паковање, складиштење и др.).

РОК ИЗВРШЕЊА:	2029. (на годишњем нивоу – у континуитету)
ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА:	Општина Бабушница, Република Србија и др.
ОДГОВОРНОСТ:	Општина Бабушница

Мера 3.3.3. Програми едукације и стручног усавршавања у области органске производње и сертификације

С обзиром да у Републици Србији постоји искуство примене првог Плана за развој органске производње (као дела Националног програма руралног развоја 2018–2020), уз подршку Немачке развојне сарадње коју спроводи ГИЗ, кроз Пројекат за развој приватног сектора у Србији (ПСД), израђен је и нови План за развој органске производње у Републици Србији за период 2021–2026. године којим се предлаже десет циљева са припадајућим мерама.

Општина Бабушница ће дати свој допринос дефинисаним мерама које се односе на континуирано организовање едукација заинтересованих произвођача, на континуирано организовање едукација едукатора и тренера из области органске производње, и др.

Неформалне едукације и едукације за најмаље подразумевају организацију посета органским газдинствима (уз претходно мапирање органских произвођача са описом понуде органских производа), што може резултирати већом заинтересованошћу родитеља и ученика за могућност увођења органских производа у исхрану у предшколској и у школским установама.

Општински програми едукације и стручног усавршавања биће усклађени у највећој могућој мери са националним циљем из Плана за развој органске производње за период 2021–2026. који се односи на континуирану обуку органских произвођача и осталих укључених у ланац вредности (што подразумева едукацију из области технологије и метода органске производње, технологије прераде, маркетинга, тржишта; промоцију саветодавних услуга; организовање студијских посета у иностранству; организацију посета сајмовима у иностранству и организацију програма стручне праксе).

РОК ИЗВРШЕЊА:	2029. (на годишњем нивоу – у континуитету)
ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА:	Општина Бабушница и др.

ОДГОВОРНОСТ:	Општина Бабушница
--------------	-------------------

Мера 3.3.4. Подршка специјализацији у пољопривредној производњи

Општина Бабушница ће дати свој допринос различитим инструментима подршке пољопривредним производођачима, нарочито малом аграрном бизнису, у циљу њихове специјализације у одређеној области. Оваква подршка неопходна је у савременим условима, јер специјализована производња доприноси повећању продуктивности и ефикасности у односу на тзв. сваштарску производњу, која није ни ефикасна нити конкурентна на тржишту.

РОК ИЗВРШЕЊА:	2029. (на годишњем нивоу – у континуитету)
ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА:	Општина Бабушница, Република Србија и др.
ОДГОВОРНОСТ:	Општина Бабушница

6. ОКВИР ЗА СПРОВОЂЕЊЕ, ПРАЋЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА, ИЗВЕШТАВАЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ПЛАНА РАЗВОЈА

КРЕИРАЊЕ ИНСТИТУЦИОНАЛНОГ ОКВИРА

У циљу повећања ефикасности у спровођењу и повећања вероватноће остваривања приоритетних циљева, општина Бабушница овим Планом развоја креира и **институционални механизам** за праћење спровођења, извештавање и вредновање постигнутих учинака.

Формирањем тематских Радних група и Координационог тима за израду плана развоја општине Бабушница у фебруару 2021. године, створена је претпоставка за институционално праћење спровођења Плана развоја општине Бабушница 2022-2029. Проширивањем, односно допуном иницијалних решења о успостављању координационог тима и тематских радних група уредиће се институционална структура и начин спровођења Плана развоја. У том смислу, **координационо тело** задржаће управљачке ингеренције, док ће **три радне групе** бити дефинисане као носиоци мера у својим областима.

Сагласно са смерницама за израду планова развоја јединица локалне самоуправе из 2020. године¹⁰, координационо тело ће управљати процесом спровођења, пратити напредак на основу достављених извештаја, одлучивати о предлозима за решавање установљених проблема у спровођењу Плана развоја, по предлогу доносити корективне мере у случају да је остваривање мера или циљева угрожено, или предлагати евентуалне ревизије Плана развоја и установљавање нових циљева и мера. Координациони тим чине доносиоци одлука унутар Општине који ће у наредном периоду обезбедити управљачку подршку за ефикасно спровођење Плана развоја. Лице које је опредељено за координатора тима биће задужено и за одржавање сталне комуникације са одељењима, установама, јавним предузећима који су носиоци мера, односно за прибављање и праћење њихових извештаја о спровођењу мера и активности. Од посебне је важности да координатор периодично проверава да ли су средњорочни планови локалних јавних институција усаглашени са мерама дефинисаним у Плану развоја.

¹⁰ Смернице за израду планова развоја јединица локалне самоуправе, Милена Радомировић, Драгана Алексић, Александар Маринковић, Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, Пројекат Подршка реформи јавне управе у Србији, Београд, 2020.

Делови Општинске управе, општинска предузећа и установе који у својој надлежности имају послове који су у директној вези са дефинисаним мерама, наведени су у Плану развоја као одговорни носиоци датих мера. Све утврђене мере (са пратећим индикаторима) треба да буду уврштене у план рада и буџет ових локалних ентитета који ће о њиховом спровођењу и резултатима редовно извештавати Координациони тим.

Према претходно поменутим смерницама¹¹, конкретна структура за спровођење Плана развоја општине може бити дефинисана и по усвајању средњорочног плана општине, док је у међувремену потребно сагледати све могућности за интегрисање структуре која прати План развоја општине са тимом за програмско буџетирање (и средњорочно планирање).

ПОВЕЗИВАЊЕ СА СРЕДЊОРОЧНИМ ПЛАНОМ ОПШТИНЕ

За успешну реализацију циљева и мера утврђених Планом развоја општине Бабушница неопходно је израдити и спровести и средњорочни план општине. Другим речима, два наредна средњорочна плана општине (2023/2024–2026. и 2027–2029.) представљају конкретну операционализацију Плана развоја који важи до краја 2029. године. На тај начин ће јавне политике на нивоу општине и мере за развој Бабушнице бити адекватно усклађене са буџетским процесом.

Пратећи структуру Плана развоја општине, обавезни елементи средњорочног плана, одређени Законом о планском систему РС („Службени гласник РС“, бр. 30/2018) и Уредбом о методологији за израду средњорочних планова („Службени гласник РС“, бр. 8/2019), подразумевају опште и посебне циљеве, као и мере за остваривање циљева и припадајућих активности по свакој мери. За све циљеве и мере се дефинишу одговарајући показатељи, чиме се успоставља недвосмислена веза са програмском структуром општинског буџета.

Приликом изrade средњорочног плана општине, па тако и првог средњорочног плана за период од 2023/2024. до 2026. године, неопходно је придржавати се Уредбе о средњорочном планирању и образца садржаних у њој: (1) образац за приказ свих мера и активности које ће општина спроводити у складу са планским документима донетим на локалном и републичком нивоу, као и у складу са својим изворним и повереним надлежностима; (2) образац за опис мера и активности које се први пут операционализују средњорочним планом општине.

Средњорочни план општине мора бити усклађен са логиком интервенције Плана развоја општине, као хијерархијски највишим документом развојног планирања јединице локалне самоуправе. Док се циљеви и мере Плана развоја односе на дужи временски период, те поседују виши степен општости, трогодишњи оквир средњорочног плана општине садржаје већи број циљева, будући да подразумева и изведене, посебне циљеве. Слично је и са дугорочним и свеобухватним мерама из Плана развоја које ће се у средњорочном плану конкретизовати кроз већи број мера и активности. Спровођење мера садржаних у Плану развоја општине, а које се даље разрађују средњорочним планом општине, потребно је синхронизовати са процесом програмског буџетирања, односно финансијског планирања.

¹¹ Исто

ПРАЋЕЊЕ, ВРЕДНОВАЊЕ И ИЗВЕШТАВАЊЕ

У случају редовног и конзистентног **праћења спровођења** Плана развоја, Координациони тим Општине ће моћи да утврди да ли се мере и приоритетни циљеви остварују по плану и на ефикасан начин, да ли се јављају одређени ризици током имплементације, да ли су остварени учинци и даље довољно релевантни за остваривање визије развоја итд.

С обзиром на непосредну везу између мера утврђених Планом развоја и мера разрађених у средњорочном плану општине – за процес праћења спровођења Плана развоја управо је неопходан квалитетан мониторинг средњорочног плана општине. Дакле, праћењем степена реализације мера и активности средњорочног плана, као и припадајућих индикатора (посматрају се циљане вредности по годинама), могуће је пратити и спровођење Плана развоја општине.

Вредновање или евалуација ефеката Плана развоја општине Бабушница јесте периодична активност. Вредновање постигнутих учинака Плана развоја подразумева оцену релевантности, ефикасности, ефективности и одрживости мера, утврђивање степена промене која је настала спровођењем мера из Плана. Резултат овакве евалуације јесте одређивање евентуалне потребе за ревизијом Плана развоја.

Извештавање о спровођењу Плана развоја општине представља објективни приказ реализације Плана развоја у претходних годину дана. **Извештавање о постигнутим учинцима** Плана развоја општине односи се на реално тумачење постигнутих ефеката током минулог трогодишњег периода.

ПЛАН КОМУНИКАЦИЈЕ СА ЈАВНОШЋУ

Претпоставку успешног спровођења Плана развоја општине Бабушница 2022–2029. представља и постојање **инклузивног плана комуникације са јавношћу**. Наиме, уз инклузивни план комуникације са јавношћу, представницима локалне самоуправе ће бити значајно олакшано представљање напретка у спровођењу Плана развоја, без обзира у којој фази имплементације се он налази. Стручњак за комуникације и теренски рад, у оквиру Општине, може значајно помоћи у изради оваквог плана.

Веома је важно да јавност разуме разлоге за спровођење Плана развоја и утврђених мера, као и шта се тачно ради у којој фази. Стoga је неопходно да ове информације буду саопштене разумљивом терминологијом и у једноставном формату јер се иначе може догодити: да се јаве бројна ограничења у „читању“ Плана развоја (сви грађани немају техничка/специфична знања); да се бројни аспекти Плана не сагледају у целости (грађани већином нису обавештени о овлашћењима, расподели надлежности, нити о прописима и стратегијама донетим на вишим нивоима одлучивања); да јавност захтева измене у појединим мерама о којима се претходно већ разговарало и размишљало и које су уз аргументе одбачене, али без адекватног и правовременог информисања јавности о томе; да се, у недостатку потпуних информација, о некој планираној активности расуђује на основу ранијих негативних искустава (иако се може радити о потпуно другачијем приступу, о другачијим мотивима и циљевима итд.); да део јавности потпуно превиди позитивне ефекте (посебно индиректне и одложене) које одређена мера доноси (из разлога што они нису добро објашњени нити комуницирани).

Све претходно описане ситуације су реалне и релативно честе. Као такве, представљају довољан аргумент за промишљање плана комуникације са јавношћу, а пре свега за

интензивније укључивање представника општинске власти у јавне дискусије у циљу прикупљања коментара и питања грађана, као и нотирања свих тема око којих постоји забринутост јавности.

У том смислу, веома је важно знати на који начин се грађани уобичајено информишу о темама које се тичу локалне заједнице, као и који вид обавештења је за њих јасан и пријемчив. Док ће, очекивано, велика пажња бити на комуницирању преко медија и посебно путем друштвених мрежа, важно је исто тако развити и недигиталне канале комуникације. Суштина инклузивног плана комуникације са јавношћу није у обавештавању јавности о донетим одлукама, већ у позивању грађана Бабушнице да учествују у развојним процесима у својој општини.

7. ПРИЛОЗИ

ПРИЛОГ 1: Ex-post анализа ефекта

У складу са Законом о планској системи Републике Србије („Службени гласник РС“ бр. 30/2018), ex-post анализа ефекта јесте аналитички процес, који се спроводи током и након спровођења већ усвојених јавних политика и прописа, у циљу вредновања учинака, преиспитивања и унапређења тих јавних политика, односно прописа.

На основу налаза добијених ex-post анализом, вреднује се учинак јавних политика, односно оцењује релевантност, ефикасност, ефективност и одрживост јавне политике, у циљу њеног преиспитивања и унапређења, односно ревизије и даљег планирања.

Праћење спровођења и вредновање учинака јавних политика спроводи се уз узимање у обзир података и информација добијених од свих органа и организација које су одговорне за спровођење мера односно активности јавних политика, као и података и информација које су прибављене из других извора, а које се односе на учинке тих јавних политика.

1. ПРОСТОРНИ ПЛАН ОПШТИНЕ БАБУШНИЦА 2010-2025. И ПРОСТОРНИ ПЛАН ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ СПЕЦИЈАЛНОГ РЕЗЕРВАТА ПРИРОДЕ „ЈЕРМА“

Просторни план општине Бабушница донет је 2010. године и представља стратешки документ просторног развоја, али и друштвеног и економског развоја општине. Анализа степена реализације приоритетних планских решења може се сагледати у протеклом десетогодишњем периоду, имајући у виду и наредни петогодишњи период у коме се плански приоритети још могу остварити.

Просторни план подручја посебне намене Специјалног резервата природе „Јерма“ донет је 2019. године, те није прошао ни први петогодишњи период у ком би се могла процењивати реализација стратешких приоритета. План обухвата две катастарске општине: КО Звонце и КО Јасенов Дел, и фокусиран је на заштиту животне средине, те су приоритетна планска решења у ex-post анализи сагледана кроз област заштите животне средине, заједно са решењима ППО Бабушница.

Степен реализације приоритетних планских решења по областима (од 1 до 5):

Коришћење природних ресурса	3,7
Шумарство и ловство	3,0

Заштита животне средине	2,2
Саобраћајни систем	1,7
Водопривреда	3,0
Енергетика	1,3
Телефонија	3,0
Просечна оцена	2,5

Саобраћајни систем, енергетика и заштита животне средине су најслабије оцењене области. Планиране активности на изградњи обилазнице око насеља Бабушница нису започете, нити је реализовано измештање државног пута код насеља Драгинац. Међутим, реализовани су радови на реконструкцији и рехабилитацији државних и општинских путева на читавој територији општине.

Изградња планиране трафостанице 110/35/10 kV „Бела Паланка“ са двоструким прикључним водом 110 kV, као и изградња далековода 35 kV од ТС 110/35/10 kV „Бела Паланка“ до ТС 35/10 kV "Бабушница 2" нису реализоване. Магистрални гасовод МГ-10 није изграђен, али је донета Уредба о утврђивању Просторног плана подручја посебне намене инфраструктурног коридора магистралног гасовода Ниш-Димитровград са елементима детаљне регулације („Службени гласник РС“, бр. 102/2016). Изградња ГМРС „Бабушница“ није започета, нити активности на гасификацији насеља Бабушница.

Систем за праћење и контролу свих сегмената животне средине није успостављен. Нема података о заштити и правилном управљању угроженим биљним врстама, нити о пошумљавању и спречавању неконтролисане сече и крчења шума. Није вршена реконструкција извора и каптаже Звоначке бање, нити регулација снабдевања бањских садржаја термалном водом. Смештајни капацитети нису реконструисани, али су отпочеле активности на реконструкцији објекта бањског купатила и акватичног комплекса отворених базена. Спровођене су и активности у домену очувања природног добра СПЦ „Венерина падина“.

У области водопривреде, успостављене су зоне санитарне заштите водоизворишта Љуберађа. Изведени су радови на адаптацији и санацији једне деонице водовода Љуберађа – Велико Боњице. Изграђена је секундарна водоводна мрежа у селу Вава. Извршена је реконструкција секундарне водоводне мреже у селу Драгинац, као и доградња водоводне мреже Бабушница – Камбевац. У току је израда техничке документације за главни колектор насеља Бабушница, као и постројења за пречишчавање отпадних вода, а започета је изградња секундарне канализационе мреже. Међутим, није реализована планирана реконструкција водоводне мреже нити изградња канализационе мреже на подручју КО Звонце.

У области телефоније започета је замена постојећих комутационих система и изградња базних радио станица у подручјима која немају, или имају слабе сигнале.

У претходном периоду није дошло до пренамене квалитетног пољопривредног земљишта у грађевинско земљиште у већој мери. Године 2012. утврђена су ерозивна подручја, а на годишњем нивоу доноси се Оперативни план за одбрану од поплава за воде II реда на територији општине Бабушница, којим се предвиђају и спроводе радови на одржавању вдотокова и заштита пољопривредног земљишта од поплава. Пољопривредна саветодавна стручна служба Пирот, поред саветодавних, обавља и поверене послове од стране Министарства пољопривреде у области заштите биља, контролисаног коришћења хемијских ћубрива и средстава за заштиту биља. У оквиру службе ради и лабораторија за

агрохемијску анализу земљишта, на основу које се издају и препоруке пољопривредним произвођачима. Кроз Програм подршке пољопривредне политике и руралног развоја општине Бабушница, у 2018. и 2019. години вршено је субвенционисање набавке опреме за наводњавање за укупно 28 домаћинстава. Вршено је и субвенционисање за подизање нових засада, почев од 2016. године, те је до данас субвенционисано око 90 пољопривредних газдинстава, а субвенције су даване и преко удружења воћара.

2. ЛОКАЛНИ ПЛАН УПРАВЉАЊА ОТПАДОМ ОПШТИНЕ БАБУШНИЦА 2010-2020.

Управљање отпадом на територији општине Бабушница препознато је као значајан фактор развоја у домену заштите животне средине. Децембра 2010. године донет је Локални план управљања отпадом, којим је дефинисан низ активности у циљу решавања нагомиланих проблема из претходног периода, изазваних несанитарним депоновањем отпада. План се фокусира на два петогодишња периода, у односу на која је извршена процена генерисане количине отпада, као и начин депоновања. Истовремено, планиране су активности на ремедијацији и затварању постојеће депоније, као и спречавању даљег несанитарног депоновања отпада на подручју општине.

Смањење количине отпада, примарна и секундарна сепарација отпада и рециклажа, коришћење отпада за производњу енергије и одрживо управљање генерисаним отпадом, такође су сагледани овим планом. Планиране активности детаљно су анализиране у погледу степена реализације у претходном периоду, а оцена степена реализације дата је табеларно.

Степен реализације планираних активности (од 1 до 5):

Израда студија и пројекта	4,0
Пуштање у рад и употреба регионалне депоније	5,0
Проширење обухвата становништва у сакупљању отпада	2,0
Пораст генерисаног отпада на бази броја становника, економског раста и обухвата организованим сакупљањем	2,0
Ремедијација постојеће депоније	2,0
Смањивање генерисане количине отпада	2,0
Смањивање количина отпада одложеног на депоније применом примарног издавања корисног отпада	1,0
Смањивање удела бионеградабилног отпада у депонованом комуналном отпаду	1,0
Смањивање негативног утицаја депонованог отпада на животну средину и људско здравље	3,0
Управљање генерисаним отпадом по принципу одрживог развоја	1,0
Искоришћавање отпада за производњу енергије	1,0
Изградња рециклажног дворишта	2,0
Опремање новим возилима и опремом, реструктуирање предузећа и постепено повећање цена услуге до нивоа који покрива трошкове и амортизацију	2,0
Појачане казнене одредбе општинске одлуке о чистоћи и комуналном реду	2,0
План набавке оптималног броја судова за смеће и додатних возила	3,0

Снимак генератора инертног и опасног отпада из индустрије (катастар загађивача)	5,0
План проширења обухвата до сада необухваћених насеља у општини уз повећање капацитета ЈКП	3,0
План санације општинског сметилишта са предрачуном инвестиције уз појачан инспекцијски надзор	5,0
План увођења разних облика примарне или секундарне сепарације	4,0
Едукација и непрестана комуникација са грађанима и другим корисницима	2,0
План обавештавања јавности систем стимулација и кажњавања, едукација	2,0
Просечна оцена	2,6

У периоду 2010–2015. донет је низ планова и пројекта у области управљања отпадом, а затим је потписан међуопштински споразум између општина Пирот, Бабушница, Бела Паланка и Димитровград, као и уговор о оснивању ЈКП Регионална депонија Пирот. Године 2013. започела је са радом регионална депонија „Мунтина падина“ код Пирота, на којој се одлаже отпад са урбаног подручја Бабушнице. Планирано проширење обухвата за одлагање отпада на регионалној депонији на рурално подручје општине Бабушница, на коме живи већи број становника, до данас није реализовано. Због неповољне конфигурације терена и удаљености поједињих села од централног градског насеља, није реално очекивати да се у скорије време системом управљања отпадом обухвати целокупно становништво општине Бабушница, али се томе мора тежити.

Године 2007. урађен је пројекат санације, затварања и рекултивације постојеће несанитарне депоније. Рекултивација депоније није реализована, али је затварањем и санацијом несанитарне депоније „Крушка“ 2015. године, смањен негативан утицај ове депоније на животну средину.

Биоразградиви отпад чини и до 60% укупне количине отпада, али у претходном периоду није вршено издвајање отпада (примарна и секундарна сепарација), те није дошло до планираног смањења генерисане количине отпада, нити је отпад коришћен на одржив начин (рециклажа, компостирање или спаљивање ради добијања енергије и сл.). Локација рециклажног дворишта је опредељена, међутим, следи израда техничке документације и изградња постројења.

У претходном периоду набављена су нова и половна возила за потребе транспорта отпада од стране ЈКП Комуналација. Планирано опремање домаћинстава у периоду 2015–2020. године комуналном опремом – кућне канте за издвајање отпада (по два комада по домаћинству на територији општине Бабушница) и набавка новог камиона смећара није реализовано, нити је дошло до повећања цена услуга које би покриле трошкове ових активности.

Набављено је око 4900 посуда за прикупљање PET амбалаже, али је потребно извршити предтрећман тј. примарну сепарацију ове амбалаже од осталог отпада. У оквиру предтрећмана комуналног отпада планира се информисање јавности путем едукативних флајера.

Казнене одредбе за несанитарно одлагање отпада нису појачане, али с обзиром да је локална самоуправа према Закону о управљању отпадом дужна да на целој својој територији организује прикупљање и одвожење комуналног отпада, што није случај са

сеоским насељима, комунална служба редовно чисти дивља сметлишта која се на сеоском подручју јављају.

Податке за локални регистар извора загађивања имају обавезу да достављају привредна друштва и друга правна лица и предузетници која испуњавају услове о минималним граничним вредностима капацитета у одговарајућим привредним делатностима, којих на територији општине Бабушница нема. На територији општине, предмет контроле инспекције заштите животне средине од загађивања су већи оператори, односно привредни субјекти који редовно врше мерење емисије загађујућих материја и достављају их надлежном органу.

На територији општине Бабушница, као и на територији целог Пиротског округа, нема мерних места за контролу квалитета ваздуха, те се не може прецизним подацима илустровати квалитет ваздуха. Али с обзиром на географски положај, надморску висину, ружу ветрова, удаљеност великих фреквентних саобраћајница, као и на чињеницу да на територији општине Бабушница нема великих загађивача када је у питању емисија у ваздух, може се закључити да је у погледу квалитета ваздуха ситуација повољна.

3. ПРОГРАМ ЕНЕРГЕТСКЕ ЕФИКАСНОСТИ ОПШТИНЕ БАБУШНИЦА 2017-2020.

Децембра 2017. године СО Бабушница донела је Програм енергетске ефикасности општине Бабушница 2017-2020, чиме је препознала многоструку и сложену улогу општине у развоју енергетског сектора. Повећање енергетске ефикасности у свим секторима потрошње на које општина има утицај, представља основни циљ израде овог програма, а степен реализације приоритетних циљева приказан је у табели.

Степен реализације приоритетних циљева (од 1 до 5):

Унапређење енергетске ефикасности најкритичнијих јавних зграда на подручју општине Бабушница и супституција скупих енергената јефтинијим, по могућству обновљивим изворима енергије	3
Подизање свести о потреби унапређења енергетске ефикасности и сталној потреби за рационалном потрошњом енергије; Број одржаних предавања у ЈКП о значају рационалног коришћења енергије	1
Број промотивних акција на нивоу општине о значају рационалног коришћења енергије	1
Унапређење енергетске ефикасности потрошње електричне енергије у ЈКП на подручју општине Бабушница	5
Интензивирање процеса модернизације и рационализације система јавног осветљења на подручју општине Бабушница	5
Смањење специфичне потрошње горива и постепена замена возила у возном парку институција у општини Бабушница возилима са мањом и еколошки прихватљивијом потрошњом или њихова надоградња тако да користе економичнија и еколошки прихватљивија горива	1
Просечна оцена	2,7

На зградама Дома културе и Општине Бабушница. мере енергетске ефикасности спроведене су у потпуности по препорукама из Програма, а за зграду Гимназије „Вук

Караџић“ у току је спровођење поступка јавне набавке. На згради МУП-а мере су делимично примењене, али на зградама ЈКП Комуналација, РФЗО, ОШ „Добринка Богдановић“ Стрелац, ОШ „Светозар Марковић“ Љубераћа, ОШ „Младост“ В. Боњинце и „Братство“ Звонце, мере још увек нису спроведене.

У периоду од 2017. до 2020. године нису одржавана планирана предавања у циљу подизања свести о потреби унапређења енергетске ефикасности и рационалној потрошњи и коришћењу енергије, нити промотивне акције о значају рационалног коришћења енергије на нивоу општине.

ЈКП Комуналација извршио је замену 80% светиљки јавне расвете, па је модернизацијом система јавног осветљења на територији општине Бабушница у периоду од 2017. до 2020. године смањена потрошња електричне енергије за 20%.

Општина поседује три путничка возила, једно са бензинским мотором и два са дизел моторима, као и четири аутобуса са дизел моторима. Код возила које користи бензин као гориво, као једна од могућих мера за смањење трошкова горива и емисије CO₂ била је уградња инсталације и резервоара за ЛПГ, али она није извршена.

4. СТРАТЕШКИ ПЛАН РАЗВОЈА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ ОПШТИНЕ БАБУШНИЦА 2018-2022.

Незапосленост и сиромаштво, социјално раслојавање и повећање угрожености деце, немоћних и старих људи, довели су заостајању и неразвијености територије општине Бабушница. Стратешки план развоја социјалне заштите општине Бабушница за период 2018–2022. године, по први пут је поставио смернице развоја социјалне политике, са циљем да развије нове форме и садржаје социјалних услуга, унапреди квалитет живота људи и смањи сиромаштво и социјалну искљученост.

Основни приоритети стратегије били су развој ванинституционалних облика пружања услуга социјалне заштите, остваривање основних грађанских и људских права особа са инвалидитетом, формирање јединствене базе података и посебних сервиса за Роме и подизање нивоа образовања припадника ромске популације, као и развој јаких система и програма за пружање услуга деци жртвама насиља и занемаривања. Степен реализације планираних приоритета дат је кроз три категорије: деца и омладина, особе са инвалидитетом, и старе особе.

Степен реализације планираних активности (од 1 до 5):

Деца и омладина

Промовисање здравих стилова живота	4,0
Ваннаставне активности – рад са талентованом децом	4,0
Продужени боравак за ученике путнике	4,0
Саветовалиште за децу и младе	3,0
Унапређење рада Канцеларије за младе	4,0

Особе са инвалидитетом

Развој услуге Помоћ у кући за децу и младе са сметњама у развоју	4,0
Пружање услуге Дневни боравак за децу са сметњама у развоју и њихове породице	4,0

Прилагођавање физичког окружења на територији општине потребама особа са инвалидитетом	2,0
Обезбеђивање повластица за особе са инвалидитетом на територији општине Бабушница	2,0
<i>Старе особе</i>	
Организовање сервиса помоћи и неге у кући за стара лица	5,0
Организовање дневног боравка – Клуба за стара лица	3,0
Обезбеђивање бесплатне исхране сва лица и успостављање система самопомоћи и добросуседске помоћи	4,0
Просечна оцена	3,6

Предшколска установа „Дечија радост“ обавља различите свакодневне активности у оквиру програма превентивно-здравствене заштите, као и посебне активности којима се обележавају светски дани екологије, правилне исхране, спорта, инвалида, здравља, вода, затим недеља обележавања здравља уста и зуба, дан планете земље.

ОШ „Деспот Стефан Лазаревић“ реализује програм здравствене заштите ученика кроз активности: школска хигијена, систематски преглед, заразне болести, болести зависности (пушење, наркоманија, алкохолизам), здрави стилови живота, Недеља борбе против СИДЕ, Април – месец здравља, хигијена уста и зуба, Бирам храну која је добра за здравље и др. Поред овога, реализује се и програм заштите животне средине, програм за заштиту здравља ученика и запослених и за превенцију ризика од појаве корона вируса, програм школског спорта и спортских активности, програм Покренимо нашу децу.

СШ „Вук Каракић“ са домом ученика реализује активности у оквиру изборног предмета *спорт и здравље*, организује радионице и презентације о здравим стиловима живота и обрађује ове теме на часу одељенског старешине.

У периоду 2017–2021. преко програма Канцеларије за младе вршене су промоције здравих стилова живота кроз организацију: „Забавне школе фудбала“, „Школе пливања“, „Школе плеса“, „Школе ролера“, обележавањем Међународног дана спорта и куповином опреме за спортске терене. У циљу превенције ризичног понашања младих, КЗМ обележава Светски дан злоупотребе дроге и Национални дан без дуванској дима.

За талентоване ученике, ОШ „Деспот Стефан Лазаревић“ организује додатну наставу, припрему за такмичења, разне конкурсне, зимску школу математике, школу литерарног стваралаштва и др. Реализација ваннаставних активности врши се кроз рад различитих секција, као што су: фолклорна, кошаркашка, стонотениска секција, школа фудбала, тениса, пливања, ролера, школица енглеског језика, радионице глуме, сликања и др. Средња школа „Вук Каракић“, као ваннаставну активност реализује план различитих школских секција, припрему ученика за такмичења и даје подршку талентованим ученицима кроз рад у Истраживачкој станици Петница, подршку њиховом научно-истраживачком раду, као и раду у оквиру Регионалног центра за таленте Ниш.

Продужени боравак за ученике предшколске установе „Дечија радост“ организован је за децу која користе целодневни и полуодневни боравак. У ОШ „Деспот Стефан Лазаревић“ продужени боравак организује се за ученике 1. и 2. разреда, а СШ „Вук Каракић“ има у свом саставу и дом ученика.

Саветовалиште за децу и младе не функционише као посебна услуга социјалне заштите на територији општине Бабушница, већ се организује у оквиру Центра за социјални рад, где

психолог, педагог и социјални радник раде саветодавно са децом и младима. СИ „Вук Караџић“ организује рад психолошке службе, Тима за професионалну орјентацију и Тима за инклузивно образовање. Саветодавни рад у ОШ „Деспот Стефан Лазаревић“ ученицима пружа ПП служба и педагошки асистент, ИОП тим, као и друге институције са којима сарађује на реализацији програма професионалне орјентације, превенције малолетничке деликвенције и др.

Канцеларија за младе (КЗМ) представља посебну организациону јединицу ЈЛС у којој су утврђене процедуре којима се креира и спроводи локална политика за младе. Постојећи ресурси (људски, технички, материјални) користе се на ефикасан и одговоран начин, а одлуке су утемељене на утврђеним потребама младих у Бабушници. КЗМ обезбеђује даје активну подршку младима у реализацији омладинских активности, предузимању иницијативе и њиховом укључивању у процесе доношења и спровођења одлука које доприносе личном и друштвеном развоју.

Услуга *Помоћ у кући за децу и младе* са интелектуалним тешкоћама је финансирана из буџета јединице локалне самоуправе, а реализована је преко Центра за социјални рад до краја 2019. године. Посете корисницима су се увек одвијале по претходном договору неговатељице и родитеља/старатеља корисника услуге, како се не би реметила рутина функционисања корисника.

У склопу Центра за социјални рад пружана је услуга *Дневни боравак за децу, младе и одрасле са телесним инвалидитетом и интелектуалним тешкоћама*, која је била лиценцирана од стране Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјана питања. Сврха ове услуге је да омогући деци, младима и одраслима са телесним инвалидитетом и интелектуалним тешкоћама да остану у породици и да своје потребе задовоље у средини у којој живе, у свом природном окружењу. Услуга је несметано функционисала до проглашења ванредног стања услед пандемије корона вируса.

Објекти на територији општине Бабушница делимично су приступачни особама са инвалидитетом. Приступачност се односи на зграде јавне и пословне намене, као и на друге објекте за јавну употребу као што су улице, тргови, паркови и сл. У 2020. години потписани су уговори о извођењу радова на реконструкцији и адаптацији три објекта у циљу побољшања приступачности особама са инвалидитетом: Предшколске установе „Дечија радост“, Дома здравља и зграде Општине Бабушница. У току је процес обележавања паркинг места за особе са инвалидитетом.

Услуга социјалне заштите *Помоћ у кући за стара лица* доступна је одраслима и старијима, који имају ограничења физичких и психичких способности, услед којих нису у стању да независно живе у својим домовима без редовне помоћи у активностима дневног живота, неге и надзора, при чему је породична подршка недовољна или није расположива. Услугом су обухваћена сва села на територији општине Бабушница.

На територији општине постоје два удружења пензионера, у оквиру којих функционише Клуб за пензионере. Клуб за стара лица која нису корисници пензије не постоји.

На територији општине Бабушница функционише народна кухиња у оквиру рада Црвеног крста. Право на бесплатне оброке имају лица и породице корисници новчане социјалне помоћи, као и пензионери са најнижим примањима. Капацитет народне кухиње је 220 оброка, а тренутно се користи 175. Лица која живе у удаљеним селима су више пута добијали пакете хране, а сва лица која се налазе у стању социјалне потебе и имају најниже приходе или су корисници новчане социјалне помоћи, остварују и право на једнократну новчану помоћ за куповину основних животних намирница преко Центра за социјални рад.

5. ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ЗА МЛАДЕ 2017-2021.

Системска, организована и стална подршка младима значи квалитетну будућност Бабушнице. Незапосленост младих и њихова лоша финансијска ситуација представља један од водећих проблема који директно утиче на квалитет живота младих. Побољшање квалитета живота младих у општини Бабушница, умрежавање и сарадња са регионалним и националним партнерима у едукацији младих и успешно коришћење алтернативних извора финансирања, представљали су основне стратешке правце Локалног акционог плана за младе 2017-2021. Степен реализације стратешких циљева дат је у доњој табели, са пратећим описом.

Степен реализације стратешких циљева (од 1 до 5):

Унапређена запошљивост и запосленост младих жена и мушкираца	1,5
Унапређење квалитета и могућности за стицање квалификација и развој компетенција и иновативности младих	2,5
Унапређено активно учешће младих жена и мушкираца у друштву	3,3
Унапређено здравље и благостање младих жена и мушкираца	5,0
Унапређени услови за развијање безбедносне културе младих	3,5
Унапређена подршка друштвеном укључивању младих из категорија у ризику социјалне искључивости	1,0
Унапређена мобилност, обим међународне сарадње младих и подршка младим имигрантима	1,0
Унапређење система информисања младих и знања о младима	4,0
Унапређено коришћење и учење младих у креирању културних садржаја	3,0
Просечна оцена	2,8

У СШ „Вук Караџић“ унапређена је практична настава. Остварена је сарадња са аутосервисом „Петровић“ у циљу реализације практичне наставе код послодавца. Четири ученика СШ „Вук Караџић“ је учествовало на регионалном такмичењу из предузетништва, а једна ученица учествовала је на републичком такмичењу.

На основу Програма подршке за спровођење пољопривредне политike и политike руралног развоја општине Бабушница, реализована је инвестиција *Контрола и сертификација у процесу конверзије за органску производњу*, где је једна млада особа узела учешће.

У организацији СШ „Вук Караџић“ реализовано је шест радионица на тему развијање свести и мотивисања младих о потреби за личним развојем и усавршавањем.

Реализован је програм награђивања младих у области културе и образовања, кроз реализацију конкурса за најбољи ликовни и литерарни рад на одређену тему и награђивање најбољих студената. У области спорта награђени су сви истакнути спотисти са територије општине Бабушница. Укупно су реализована 3 програма у 2020. години.

У оквиру годишњег Плана и програма Канцеларије за младе са финансијским планом, креирају се и спроводе програми неформалног образовања на нивоу општине, унапређено је учешће младих жена и мушкараца у друштву, њихово здравље и благостање.

Као примери добре праксе, показале су се активности које се понављају из године у годину, а то су: школа пливања, „школа плеса, школа страног језика, обележавање Дане заљубљених, Дане младих, Дане волонтера, Светског дана музике, Светског дана чишћења, Светског дана борбе против злоупотребе дрога, Националног дана без дуванској дима, Међународног дана спорта, Дечје недеље итд.

Волонтери су учествовали у организацији низа догађаја у домену спортских, културних и образовних дешавања. Спровођене су активности у којима су били укључени волонтери из осетљивих група, као и активности у којима је подстакнута међугенерацијска сарадња. Десет волонтера из СШ „Вук Каракић“, учествује у краткорочним волонтерским програмима у организацији Црвеног крста у Бабушници.

Промоција здравља врши се укључивањем младих у спортске активности, у којима учествује преко 1000 дечака и девојчица, кроз низ школских и ваншколских активности.

Безбедносна култура младих остварује се кроз обележавање Светског дана борбе против трговине људима, а СШ „Вук Каракић“ организује предавања о безбедносним ризицима и понашањима у оквиру редовних часова, часова одељенских старешина, али и уз учешће представника МУП-а. Такође, организује и предавања на тему дискриминације, толеранције и заштите од насиља.

Канцеларија за младе има своју фејсбук страницу, где креира информативне садржаје прилагођене потребама младих. У оквиру СШ „Вук Каракић“, дуги низ година се креира ђачки лист „Поглед“ од стране ученика, који промовише креативност и достигнућа младих у оквиру школе. Након постигнутих успеха у школовању и на такмичењима, средњошколци гостују на регионалним и националним телевизијама. Дом културе Бабушница такође има своју фејсбук страницу.

Организацијом ликовних и литературних конкурса, приредби, квизова, преформанси, музичких такмичења и драмских наступа, младима је омогућено квалитетно провођење слободног времена.

6. СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА СПОРТА ОПШТИНЕ БАБУШНИЦА 2016-2018.

Општи циљ развоја спорта на територији општине Бабушница, који је описан у Стратегији развоја спорта општине Бабушница за период од 2016. до 2018. године, јесте унапређење и развој спорта кроз систематску, стратешку и партнеришку бригу свих релевантних чинилаца, са јасно одређеним критеријумима и мерама за решавање проблема у свим областима спорта. Дефинисани приоритети су: развој спорта, деце и омладине, укључујући и школски спорт; рекреативни спорт – спорт за све; развој и унапређење врхунског спорта; развој и унапређење спортске инфраструктуре; спорт и туризам. Степен реализације посебних циљева дат је у доњој табели, са пратећим описом.

Степен реализације посебних циљева (од 1 до 5):

Побољшани материјално технички услови за реализацију школског спорта	3,0
Повећан број спортских секција и других ваннаставних спортских и рекреативних активности у оквиру школског спорта	5,0

Повећано учешће ученика и студената на школским спортским приредбама (спортивским манифестацијама и спортивским такмичењима).	5,0
Побољшати стручно педагошки рад и унапредити институционалну сарадњу у оквиру школског спорта	4,0
Подстакнуто значајније укључивање јединице локалне самоуправе у реализацију и унапређење школског спорта	2,0
Унапређење медијског праћења и промоција школског спорта у циљу неговања културе спортског понашања, фер плеја, сарадње, толеранције и поштовања различитости на спортским теренима и поред њих	3,0
Унапређење везе између школа и организација у области спорта и подстакнути програми у спортивима који привлаче децу и омладину	4,0
Подстакнута и појачана свест о важности редовне физичке активности	2,0
Подстакнуто значајније укључивање јединице локалне самоуправе у финансирању програмских активности из области спортске рекреације и спорта особа са инвалидитетом	2,0
Дефинисани критеријуми у оквиру области спортске рекреације кроз одговарајућа акта, и унапређени стручни потенцијали са циљем израде критеријума за финансирање ове области	2,0
Унапређена сарадња спортске рекреације са школским спортом, врхунским спортом, спортом у полицији, радничким спортом, спортом на селу, у циљу повећања обухвата бављења спортом у свим сегментима становништва, посебно деце, младих, жена, особа са инвалидитетом (ОСИ)	2,0
Унапређење медијског праћења и промоција школског спорта у циљу неговања културе спортског понашања, фер плеја, сарадње, толеранције и поштовања различитости на спортским теренима и поред њих	2,0
Подизање капацитета стручног рада у области врхунског спорта	2,0
Стварање услова за одржавање и даље постизање врхунског спортског резултата	2,0
Дефинисана и унапређена област професионалног спорта	1,0
Успостављена потпуна база података, односно евидентирано постојеће стање спортске инфраструктуре	1,0
Системски планирана, реконструисана и изграђена спортска инфраструктура	1,0
Подстакнуте и ојачане везе спорта, туризма и животне средине	2,0
Просечна оцена	2,5

Материјално-технички услови за реализацију школског спорта су побољшани, кроз адаптацију просторије за спорт у дому ученика. Набављена је спортска опрема и реквизити за потребе средње школе и дома ученика. Адаптирана је фискултурна сала и уређен ентеријер.

Повећан је број спортских секција (секције за стони тенис, атлетику, пливање, мали фудбал, одбојку, баскет и кошарку). Организује се недеља школског спорта, пролећни и јесењи крос, такмичења поводом Дечје недеље, Дане школе, Светог Саве, Дане пешачења. Масован је одзив ученика на јесењем и пролећном кросу, међуодељенским такмичењима

у одбојци, малом фудбалу, баскету, кошарци, атлетици, пливању, а запажено је учешће већег броја ученика на окружним, међуокружним и републичким такмичењима.

Континуирано је стручно усавршавање наставника, као и сарадња са удружењима професора физичке културе на нивоу округа и шире. Добра је сарадња са представницима школског спорта у округу, као и са координатором за школски спорт. Недовољна је сарадња са представницима општинског савеза спортова, а неопходно је значајније укључивање локалне заједнице и локалне самоуправе у унапређењу и реализацији свих активности школског спорта.

Промоција школског спорта врши се на блогу и сајту школе, као и путем инфо сервиса локалне заједнице (Дома културе) и телевизијских кућа из округа.

Подстицање деце и омладине за спорстске активности врши се кроз организовање ваншколских активности у летњем периоду – школа пливања, фудбала, тениса, школице ролера, и других спортских манифестација и турнира (у баскету, малом фудбалу, тенису). За потребе рекреације становништва постављена је теретана на отвореном и уређен кошаркашки терен.

За врхунски спорт тренутно нема услова, те у наредном периоду треба улагати у ресурсе и стварању услова за развој професионалног спорта. Потребан је одговарајући стручни кадар на свим нивоима, у свим спортским организацијама, финансијска средства, инфраструктура, као и изградња спортских објеката, дворана, хала, као и селекција најбољих, из млађих категорија.

Не постоји база података о стању спортске инфраструктуре на територији општине, али тренутни капацитети су недовољни. Неопходна је изградња нове спортске хале, балон хале, мини пич-терена, атлетске стазе, као и сале за гимнастику при основној школи. Појачана је потреба за већим финансијским улагањем у изградњи бициклистичке стазе, пешачке и трим стазе, као и набавка примерених и специфичних реквизита за особе са посебним потребама.

Недовољна је повезаност спорта са туризмом и животном средином, у смислу организације пешачких тура, успона на планинске врхове, организације спортских кампова и сл. Неке акције су реализоване, као што су Успон на Руј и Дечји камп у Стрелцу.

7. АКЦИОНИ ПЛАН ЗА ОСТВАРИВАЊЕ РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ 2016–2018.

Показатељи положаја жена, као и релативног положаја жена и мушкараца указују на неравноправну расподелу ресурса, моћи и могућности у различитим сферама друштвеног, економског и политичког живота. Родна равноправност је на глобалном нивоу дефинисана и као кључан предуслов развоја, а увођење родне перспективе у све политике, на свим нивоима, као главна стратегија за њено постизање. Локални акциони план дефинише активности које ће општина предузети са циљем унапређења родне равноправности и побољшања положаја жена.

Утврђено је да су приоритетне области унапређење капацитета, промоција родне равноправности и Европске повеље, као и подршка економском оснаживању жена кроз подршку предузетништву и пољопривредној производњи. Дефинисани су општи и посебни циљеви за реализацију акционог плана, а степен њихове досадашње реализације оцењен је у табели.

Степен реализације посебних циљева (од 1 до 5):

Жене кориснице најмање 25% средстава из укупних средстава намењених за подстицаје пољопривредној производњи, на годишњем нивоу	5,0
Подстицаји за прераду воћа и поврћа, млека и млечних производа доступни женама	1,0
Повећана формална запосленост жена на пољопривредним газдинствима	4,0
Побољшати стручно педагошки рад и унапредити институционалну сарадњу у оквиру школског спорта	1,0
Повећано учешће жена у креирању локалних политика кроз информисање и подршку умрежавању и оснаживању жена	2,0
Повећан ниво информисаности запослених у општинској управи и локалним институцијама и јавним предузећима	2,0
Успостављен систем прикупљања, праћења и анализе родно осетљивих података на локалном нивоу	1,0
Успостављање саветодавног тела за родну равноправност	3,0
Спроведена родна анализа и креиран родно осетљив програм у области образовања	1,0
Обезбеђивање адекватног теренског возила за потребе пружања здравствених услуга женама у руралним, тешко приступачним срединама на територији општине Бабушница	1,0
Просечна оцена	2,1

За Програм подршке за спровођење пољопривредне политике и руралног развоја општине Бабушница, у 2018. години издвојено је 10.002.000 динара, од којих је 5.215.066 динара (52%) исплаћено женама (од 100 пољопривредника 50 је било жена – 50%). У 2019. години издвојено је 8.042.160 динара, од тога 2.120.382 динара (26%) за жене (од 180 пољопривредника било је 37 жена – 21%). У 2020. години исплаћено је 9.185.112 динара, од тога 4.899.604 динара (53%) је исплаћено женама (од 184 пољопривредника било је 66 жена – 36%).

У програмима подршке спровођењу пољопривредне политике и руралног развоја у 2018., 2019. и 2020. години нису била предвиђена средства за подстицаје за прераду воћа и поврћа, млека и млечних производа.

У периоду од 2016. до 2020. године у просеку је било тридесетак новорегистрованих газдинстава годишње. Од тога је проценат газдинстава чији су носиоци жене износио: у 2016. години 12%, у 2017. години 25%, у 2018. години 36%, у 2019. години 45%, у 2020. години 20%). Тренутно је интензивирана промена код газдинстава чији је носилац био мушкирац, јер су у претходних пар година програми подршке развоју пољопривреде усмерени ка подршци женама.

Године 2017. реализован је пројекат за подршку механизима родне равноправности. Основна идеја била је формирање мреже одборница, али идеја није реализована.

Повећан је ниво опште информисаности запослених о родној равноправности, али планиране анкете нису спроведене, нити је било посебних обука за разумевање родне равноправности.

У општинској управи, након израде Акционог плана за остваривање родне равноправности, није успостављен систем прикупљања, праћења и анализе родно осетљивих података. Саветодавно тело јесте формирано, али нема података о активностима и спровођењу конкретних мера Акционог плана за остваривање родне равноправности.

Крајем 2020. године потписан је уговор о донацији за реализацију пројекта *Време је за равноправност*, који се реализује у оквиру програма SWISSPRO, а спроводи га Канцеларија уједињених нација за пројектне услуге (УНОПС). Пројекат подразумева организацију окружног стола за жене председнице општина и градоначелнице, и чланове механизама за родну равноправност из 20 локалних самоуправа, са циљем размене искустава о значају једнаких могућности и третмана жена и мушкараца, што би требало да допринесе бољем разумевању родних улога, родних стереотипа и начина на које они утичу на формулисање и спровођење јавних политика. Пројекат подразумева и организацију едукативних радионица за ученице средњих школа и жене старости од 45 до 60 година, ради подизања нивоа свести о значају родне равноправности и здравствене заштите.

**ПРИЛОГ 2: Одлука о приступању изради Плана развоја општине
Бабушница и решења о формирању тематских Радних група и
Координационог тима за израду Плана развоја општине Бабушница**

На основу члана 9., 20., 23., 26., 27., 28., 42., 46., 47., 48. и 53. Закона о планском систему Републике Србије ("Службени гласник Републике Србије", број 30/2018), члана 20. и 32. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник Републике Србије", број 129/2007, 83/2014 - др. закон, 101/2016 - др. закон и 47/2018) и члана 40. Став 1, тачка 4 Статута општине Бабушница („Скупштински преглед општине Бабушница“ број 4/19 и 7/19-исправка) Скупштина Општине Бабушница на седници одржаној 20.10.2020. године донела је

ОДЛУКУ О ПРИСТУПАЊУ ИЗРАДИ ПЛАНА РАЗВОЈА ОПШТИНЕ БАБУШНИЦА ЗА ПЕРИОД ОД 2021. ДО 2028. ГОДИНЕ

Члан 1.

Под Планом развоја Општине Бабушница (у даљем тексту: План), у смислу ове одлуке, подразумева се дугорочни документ развојног планирања, за период од седам година, који усваја Скупштина Општине Бабушница, на предлог Општинског већа Општине Бабушница.

Члан 2.

Циљ израде Плана је дефинисање визије развоја Општине Бабушнице, одређивање потенцијалних предности и развојних правца Бабушнице и одговарајућих мера, заснованих на унапређењу квалитета живота грађана, подстицању убрзаног економског развоја, убрзавање и олакшавање системских промена кроз социјалне иновације, тежећи ка одрживом, планском и рационалном коришћењу природних ресурса и простора, уз очување природног и културног наслеђа, обезбеђење социјалног напредка и смањење сиромаштва, пружања квалитетног образовања, здравствене заштите, социјалне и територијалне кохезије у сигурном друштву, поштујући различитости и пружајући основна права, укључујући право и једнаке могућности за све.

Члан 3.

План садржи преглед и анализу постојећег стања, визију односно жељено стање, приоритетне циљеве развоја који се желе постићи, као и преглед и кратак опис одговарајућих мера које се даље разрађују документима јавних политика и Средњорочним планом.

Члан 4.

Полазну основу за формулисање Плана, представљају дефинисани правци развоја Републике Србије и Европске уније и Општине Бабушница, кроз сагледавање Европских, националних и локалних развојних докумената и докумената јавних политика, и програма и пројеката који се реализују у Бабушници.

Члан 5.

Кроз процесе припреме Плана промовисаће се интегрални партциципативни приступ планирању локалног развоја, међусекторска сарадња и размена информација, укључивање и координација јавног, приватног, научно-истраживачког и цивилног сектора у процесу одлучивања и партнерство међу институцијама.

Члан 6.

Ради спровођења ове Одлуке, Председник Општине Бабушница (у даљем тексту: Скупштина) именује Координациони тим чији је задатак да координира и надзире процес израде Плана, да разматра План по фазама припреме, предложен од стране тематских радних група и даје Општинском већу на даљу надлежност.

Координациони тим чиниће представници Општине Бабушница, јавних установа, представници привредног сектора и организација цивилног друштва. Координационим тимом руководи Председник општине Бабушница.

Члан 7.

У циљу спровођења ове Одлуке и израде Плана, образоваће се тематске радне групе за израду Плана (у даљем тексту Радне групе) које чине представници Општинске управе, стручњаци ангажовани у администрацији, јавним институцијама, јавним предузећима, установама, организацијама цивилног друштва као и остали представници јавног, приватног и научно-истраживачког сектора.

Чланови Радних група бирају се на основу предлога институција заступљених у Радним групама.

У рад Радне групе могу бити укључени и страни стручњаци, као стручна и техничка подршка кроз међународне програме.

Радом радне групе руководи Председник општине Бабушница.

Задатак Радних група је да прикупљају податке неопходне за израду Плана, провере дефинсане кључне проблеме, циљеве, мере и активности за достизање тих циљева, провере дефинисани институционални оквир за спровођење плана и размотре могуће економске инструменте и изворе финансирања. Ближи задаци Радних група биће дефинисани Решењем које доносе Председник општине Бабушница о формирању Радних група.

Члан 8.

За пружање стручне подршке у изради Плана развоја, Општина Бабушница ће ангажовати екстерно правно лице.

Екстерно правно лице пружа подршку тематским Радним групама кроз техничку и стручну помоћ током израде Плана и достављање свих званичних релевантних података.

Члан 9.

Координациони тим усмерава рад Радних група и пружа подршку приликом израде Плана.

Члан 10.

Током израде Плана биће организовани форуми за стручне и јавне расправе, трибине, округли столови и радионице на којима ће се усаглашавати предложена Решења. У њихов рад могу бити укључени и сви заинтересовани учесници како би се обезбедила партиципација и транспарентност процеса одлучивања и правовремено обавештавање јавности.

Члан 11.

За реализацију ове Одлуке задужен је Координациони тим.

Члан 12.

Средства за израду Плана обезбеђена су из буџета Општине Бабушница.

Члан 13.

Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Скупштинском прегледу Општине Бабушница“.

Број: 016-8//2020-2

У Бабушница, 20.10.2020. године

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ БАБУШНИЦА

ПРЕДСЕДНИК,
Далибор Јоцић, с.р.

На основу члана 9., 20., 23., 26., 27., 28., 42., 46., 47., 48. и 53. Закона о планском систему Републике Србије ("Службени гласник Републике Србије", број 30/2018), члана 20. и 32. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник Републике Србије", број 129/2007, 83/2014 - др. закон, 101/2016 - др. Закон, 47/2018 и 111/2021 - др. закон)) и члана 40. Став 1, тачка 4 Статута општине Бабушница („Скупштински преглед општине Бабушница“ број 4/19 и 7/19-исправка) Скупштина Општине Бабушница на седници одржаној 02.09.2022. године донела је

ОДЛУКА О ИЗМЕНИ ОДЛУКЕ О ПРИСТУПАЊУ ИЗРАДИ ПЛАНА РАЗВОЈА ОПШТИНЕ БАБУШНИЦА ЗА ПЕРИОД ОД 2021. ДО 2028. ГОДИНЕ

Члан 1.

У Одлуци о приступању изради Плана развоја општине Бабушница за период од 2021. до 2028. године („Скупштински преглед општине Бабушница“ број 21/20), мења се период важења Плана развоја и гласи за период од 2022. до 2029. године.

У свему осталом Одлука остаје непромењена.

Члан 2.

Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Скупштинском прегледу општине Бабушница“.

У Бабушници
Број:016-24/2022-2
02.09.2022. године

На основу члана 46. Закона о локалној самоуправи („Сл.гласник РС“ бр. 129/2007, 83/2014 - др.закон, 101/2016 - др. закон и 47/2018), члана 59. став 1. тачка 9. Статута општине Бабушница („Скупштински преглед општине Бабушница“ број 4/19 и 7/19-исправка) и члана 6. Одлуке о приступању изради Плана развоја општине Бабушница за период од 2021. до 2028. године („Скупштински преглед Општине Бабушница број 21/20), председница општине Бабушница дана 23.02.2021. године донела је

**РЕШЕЊЕ
о формирању тематских Радних група за израду Плана развоја општине Бабушница**

Члан 1.

Формирају се следеће тематске Радне групе за израду Плана развоја општине Бабушница за период 2021. до 2028. године:

1. Радна група за развој инфраструктуре и заштиту животне средине
2. Радна група за унапређење јавне управе и друштвених делатности
3. Радна група за развој привреде

Члан 2.

Формира се Радна група за развој инфраструктуре и заштиту животне средине у саставу:

1. Милан Стаменковић, члан Општинског већа, координатор Радне групе;
2. Владан Савић, Шеф Одсека за урбанизам, комунално-стамбене, имовинске и инспекцијске послове;
3. Марија Ранђеловић, Канцеларија за локално економски развој;
4. Слободан Станковић, Одсека за урбанизам, комунално-стамбене, имовинске и инспекцијске послове;
5. Ана Вељковић Лепојев, Одсек за привреду, локални економски развој и заштиту животне средине;
6. Љубиша Павловић, Одсек за привреду, локални економски развој и заштиту животне средине;
7. Милан Ђорђевић, Одсека за урбанизам, комунално-стамбене, имовинске и инспекцијске послове;
8. Дејан Анђелковић, Туристичке организације Бабушница;
9. Ивана Стаменковић, Јавно комунално предузеће „Комуналлац“ Бабушница.

Члан 3.

Формира се Радна група за унапређење јавне управе и друштвених делатности у саставу:

1. Драгана Наков, члан Општинског већа, координатор Радне групе;
2. Дејан Лазаревић, члан Општинског већа;
3. Иван Димитријевић, Шеф Одсека за друштве делатности, заједничке и скупштинске послове;
4. Јована Радовановић-Петровић, начелница Општинске управе;
5. Данијела Пејчић Димитријевић, Одсек за друштве делатности, заједничке и скупштинске послове;
6. Негосава Костић, Одсек за финасије и локалну пореску администрацију;

7. Татјана Живковић, Центар за социјални рад;
8. Валентина Николић Радивојев, Дом културе Бабушница;
9. Љиљана Станковић, ОШ „Деспот Стефан Лазаревић“;
10. Игор Ракић, Средње школа „Вук Караџић“ са домом ученика;
11. Дејан Јовановић, Дом здравља „ др. Јован Ристић“;
12. Милан Костић, Полицијска станица Бабушница;
13. Душица Јовановић, ПУ „Дечја радост“;
14. Ана Илић Тошић, Канцеларија за младе;
15. Даниела Ђорђевић, удружење Рома „Зора“;
16. Миљан Ђирић, удружење грађана ОО СУБНОР.

Члан 4.

Формира се Радна група за развој привреде у саставу:

1. Милан Искренов, помоћник председника општине;
2. Владан Вељковић, Одсек за привреду, локални економски развој, јавне набавке и заштиту животне средине;
3. Силvana Пејчић, Одсек за привреду, локални економски развој и заштиту животне средине;
4. Марија Ранђеловић, Канцеларија за локално економски развој;
5. Јелена Ристић, Одсек за финасије и локалну пореску администрацију;
6. Милан Станковић, директор Туристичке организације Бабушница;
7. Далибор Стојичић, „D-Company“ д.о.о., Бабушница;
8. Мирослава Ристић, „D-Company“ д.о.о., Бабушница;
9. Мирослав Илић, „Lisca“ д.о.о., Бабушница.

Члан 5.

Задаци тематских Радних група су:

- преглед постојећих планских докумената у оквиру области за које су успостављене
- припрема тематских прегледа и анализе постојећег стања
- формулисање предога приоритета, циљева и мера, односно свих елемената садржине Плана развоја у складу са резултатима свеобухватних консултација
- подршка координатору и координационом тиму у спровођењу консултација и јавне расправе, и за извештавање у вези са тим
- обављање других стручних послова по налогу координатора и координационог тима.

Члан 6.

Решење ступа на снагу даном доношења и објављује се на интернет страници општине.

Члан 7.

Решење доставити координаторима тематских Радних група и архиви.

Број: 02-4/2021-1

Дана: 23.02.2021. године

На основу члана 46. Закона о локалној самоуправи („Сл.гласник РС“ бр. 129/2007, 83/2014 - др.закон, 101/2016 - др. закон и 47/2018), члана 59. став 1. тачка 9. Статута општине Бабушница („Скупштински преглед општине Бабушница“ број 4/19 и 7/19-исправка) и члана 6. Одлуке о приступању изради Плана развоја општине Бабушница за период од 2021. до 2028. године („Скупштински преглед Општине Бабушница број 21/20), председница општине Бабушница дана 23.02.2021. године донела је

РЕШЕЊЕ

формирању Координационог тима за израду Плана развоја општине Бабушница

Члан 1.

Формира се Координациони тим за израду Плана развоја општине Бабушница за период 2021-2028. године у саставу:

1. Ивана Стојићић, председница општине – председник тима; ✓
2. Кристина Јовановић, заменица председнице општине; ✓
3. Милан Искренов, помоћник председнице-координатор тима;
4. Далибор Јоцић, председник скупштине; ✓
5. Иван Спиридоновић, заменик председника скупштине; ✓
6. Јована Радовановић-Петровић, начелница општинске управе; ✓
7. Марко Станисављевић- ЈКП „Комуналак“, в.д. директора ;
8. Милан Станковић, Туристичке организације, в.д. директор.

Члан 2.

Задаци Координационог тима су:

- организивање и координирање свим активностима у вези са израдом Плана развоја, праћење редоследа и динамике активности за израду Плана развоја;
- утврђивање обухвата тематских Радних група и надзор над њиховим радом;
- разматрање и давање сагласности на предлоге тематских Радних група за садржину Плана развоја (преглед и анализа стања, приоритети, циљеви, мере);
- осигуравање и заступање интереса града и пружање информација јавности у процесу изrade Плана развоја;
- информисање Већа и Скупштине општине о процесу израде Плана развоја;
- обезбеђивање укључености организационих јединица градске управе, односно осигуравање несметаног прослеђивања информација од значаја за израду Плана развоја од стране управе ка тематским радним групама;
- предузимање корективних мера, по потреби, у циљу успешне израде Плана развоја.

Задаци координатора су нарочито:

- организовање процеса анализе заинтересованих страна у оквиру координационог тима ради утврђивања састава тематских Радних група;

- посредна координација са руководиоцима тематских Радних група ради информисања о напретку у спровођењу задатака тематских Радних група;
- усклађивање рада тематских Радних група, обједињавање и усклађивање материјала и организовање заједничких састанака тематских Радних група;
- информисање координационог тима о раду тематских Радних група;
- преношење инструкција координационог тима тематским Радним групама;
- предлагање организовања састанака координационог тима ради одлучивања о конкретним питањима, по потреби и на иницијативу тематских радних група;
- представљање координационог тима у процесу јавне расправе о Нацрту Плана развоја;
- извршавање других задатака по налогу координационог тима.

Члан 3.

Техничку подршку Координационом тиму пружа „ПАЛГО СМАРТ“, са седиштем у Београду, улица Светозара Марковића бр. 26/В.

Члан 4.

Решење ступа на снагу даном доношења и објављује се на интернет страници општине Бабушница.

Члан 5.

Решење доставити именованом председнику, заменику председника, координатору, члановима тима и архиви.

Број:02-5/2021-1

Дана: 23.02.2021. године

ПРИЛОГ 3: Извештај о спроведеној јавној расправи о Плану развоја

Република Србија
Општина Бабушница
Председник
Број: 30-1-3/2022-1
Датум: 22.08.2022. године
Б а б у ш н и ц а

ИЗВЕШТАЈ О СПРОВЕДЕНОЈ ЈАВНОЈ РАСПРАВИ НА НАЦРТ ПЛАНА РАЗВОЈА ОПШТИНЕ БАБУШНИЦА ЗА ПЕРИОД 2022. ДО 2029. ГОДИНЕ

На основу члана 103, члана 105. и члана 107. Статута општине Бабушница („Скупштински преглед општине Бабушница“ број 4/19 и 7/19-исправка), председница општине Бабушница донела је Програм спровођења јавне расправе и упутила Јавни позив грађанима, удружењима, стручној и осталој јавности за учешће у јавној расправи о Нацрту Плана развоја општине Бабушница за период 2022. до 2029. године који је објављен на интернет страници www.babusnica.rs, огласној табли Општине Бабушница и путем друштвених мрежа.

Јавна расправа о Нацрту Плана развоја општине Бабушница за период 2022. до 2029. године одржана је у периоду од 01.08.2022. до 16.08.2022. године. У складу са Програмом јавне расправе све заинтересоване стране могле су да доставе своје предлоге, сугестије и мишљења грађана и осталих учесника у јавној расправи путем електронске поште на адресу: kabinet@babusnica.rs, поштом на адресу Ратка Павловића 1, 18330 Бабушница или личном доставом у просторијама Општине Бабушница са напоменом на коверти: „За јавну расправу о Нацрту Плана развоја општине Бабушница за период 2022. до 2029. године“.

У току трајања јавне расправе није било предлога, сугестија и мишљења грађана и осталих учесника у јавној расправи који су достављени на начин који је дефинисан у Програму и Јавном позиву.

Дана 17.08.2022. године у просторијама Општине Бабушница (Скупштинска сала) са почетком у 12 часова одржан је отворени састанак. Састанку су поред представника локалне самоуправе и чланова радних група присуствовали и представници образовних институција, Туристичке организације општине Бабушница, Центра за социјални рад, Дома културе и удружења грађана. Након презентације Плана развоја присутни су дали своје предлоге, сугестије и мишљења. Предлози и сугестије су се односили на корекцију техничких грешака, измену одређених података као и проверу чињеница у самом Нацрту.

Након спроведене јавне расправе и одржаног отвореног састанка сви предлози, сугестије и мишљења су анализирани. Оправдани и у закону утемељени предлози и сугестије су обуваћени у Нацрту Плана развоја.

ЛИТЕРАТУРА И ИЗВОРИ:

Примарни извори:

Закон о локалној самоуправи, „Службени гласник РС“, бр. 129/2007, 83/2014 - др. закон, 101/2016 - др. закон, 47/2018 и 111/2021 - др. закон

Закон о планском систему Републике Србије, „Службени гласник РС“, бр. 30/2018

Локални акциони план за младе 2017–2021.

Локални акциони план за остваривање родне равноправности 2016–2018.

Локални акциони план управљања отпадом 2010–2020.

Нацрт Просторног плана РС од 2021. до 2035. године

План генералне регулације Бабушнице

ППППН специјалног резервата природе Јерма

Програм енергетске ефикасности општине Бабушница 2017–2020.

Просторни план општине Бабушница 2010–2025.

Стратегија локалног одрживог економског развоја 2010–2020.

Стратегија развоја спорта општине Бабушница 2016–2018.

Стратешки план развоја социјалне заштите општине Бабушница 2018–2022.

Уредба о заштити Специјалног резервата природе Венерина падина, „Службени гласник РС“, бр. 4/05

Уредба о методологији за израду средњорочних планова, „Службени гласник РС“, бр. 8/2019

Уредба о методологији управљања јавним политикама, анализи ефекта јавних политика и прописа и садржају појединачних докумената јавних политика, „Службени гласник РС“, бр. 8/2019

Уредба о обавезним елементима плана развоја аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе, „Службени гласник РС“, бр. 107/2020

Уредба о проглашењу Специјалног резервата природе Јерма, „Службени гласник РС“, бр. 101/14

Уредба о проглашењу Специјалног резервата природе Сува планина, „Службени гласник РС“, бр. 72/2015

Секундарни извори:

Аналитички сервис ЈЛС – Републички секретаријат за јавне политike, <https://rsjp.gov.rs/cir/analiticki-servis/>

Веб апликација DevInfo, <http://devinfo.stat.gov.rs>

Насеља Лужнице – географско-историјска и просторно-демографска трансформација, Даница Шантић, Марија Мартиновић, Гласник Српског географског друштва, година 2007. свеска LXXXVII – бр. 2

Приручник за руководиоце за примену Закона о планском систему Републике Србије – Како до бољих одлука, Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, Пројекат Подршка реформи јавне управе у Србији, Београд, 2019.

Смернице за израду планова развоја јединица локалне самоуправе, Милена Радомировић, Драгана Алексић, Александар Маринковић, Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, Пројекат Подршка реформи јавне управе у Србији, Београд, 2020.

ЛИСТА ТАБЕЛА И ГРАФИКОНА:

ТАБЕЛЕ

- Табела 1. Кретање броја становника (процена средином године)
- Табела 2. Стопа живорођених (на 1000 становника)
- Табела 3. Стопа умрлих (на 1000 становника)
- Табела 4. Стопа природног прираштаја (на 1000 становника)
- Табела 5. Деца старости до 6 година (предшколски узраст)
- Табела 6. Деца старости 7–14 година (узраст основне школе)
- Табела 7. Деца старости 15–18 година (узраст средње школе)
- Табела 8. Радни контингент становништва (15–64 година)
- Табела 9. Густина насељености
- Табела 10. Број становника насеља Бабушница и % у односу на укупно становништво општине
- Табела 11. Досељени
- Табела 12. Одсељени
- Табела 13. Унутрашњи миграциони салдо
- Табела 14. Просечно време путовања до већих градова
- Табела 15. Индекс старења
- Табела 16. Коефицијент потенцијалног издржавања (15–64/65+)
- Табела 17. Број корисника новчане социјалне помоћи
- Табела 18. Етнички састав становништва у општини Бабушница, према попису из 2011. године
- Табела 19. Број пријављених случајева породичног насиља према женама
- Табела 20. Деца узраста од 3 године до поласка у ППП у предшколском васпитању и образовању
- Табела 21. Деца која похађају ППП
- Табела 22. Становништво старости 15 и више година према школској спреми 2011. године
- Табела 23. Број лекара
- Табела 24. Укупан број лекара на 1000 становника (стопа)
- Табела 25. Лекари – здравствена заштита деце (број лекара на 1000 становника)
- Табела 26. Лекари – здравствена заштита жена (број лекара на 1000 становника)
- Табела 27. Број становника по једном стручном раднику Центра за социјални рад
- Табела 28. Број корисника социјалне заштите као % укупног броја становника
- Табела 29. Број корисника дечјег додатка узраста 0–17 година
- Табела 30. Број корисника основног додатка за негу и помоћ другог лица
- Табела 31. Број корисника државних домова за смештај старих, старијих од 65 година
- Табела 32. Број младих (15–29 година)
- Табела 33. Индикатори развијености
- Табела 34. Структура привреде општине Бабушница у периоду 2015–2019.
- Табела 35. Број пољопривредних газдинстава и структура коришћеног пољопр. земљишта (у ha)
- Табела 36. Учешће запослених у прерађивачкој индустрији у укупној запослености, 2019. год.

ГРАФИКОНИ

Графикон 1. Старосна пирамида општине Бабушница (2019)

Графикон 2. Структура људских ресурса са становништва образовања (15+ година), 2011.

Графикон 3. Кретање стопе активности у периоду од 2015. до 2019. године

Графикон 4. Број запослених на 1000 становника, 2015–2019.

Графикон 5. Структура запослених по секторима делатности, општина Бабушница, 2019.

Графикон 6. Кретање стопе запослености, 2015–2019.

Графикон 7. Број незапослених на 1000 становника, 2015–2019.

Графикон 8. Кретање стопе незапослености у периоду 2015–2019.

Графикон 9. Просечне зараде по запосленом, 2015–2019.

Графикон 10. Приходи и примања из буџета, по становнику

Графикон 11. Расходи и издаци из буџета, по становнику

Графикон 12. Структура инвестиција у нова основна средства по делатностима, 2019.

Графикон 13. Кретање стопе инвестиција, 2015–2019.

Графикон 14. Кретање броја запослених у прерадивачкој индустрији